

ZGODOVINA PARÂ LJUBLJANSKE ŠKOFIJE.

IZDAJE ANTON KOBLAR.

Fr. Jovančič
190

IX.

ZGODOVINA

ERKLJANSKE

FARE.

SPISAL

ZALOŽIL

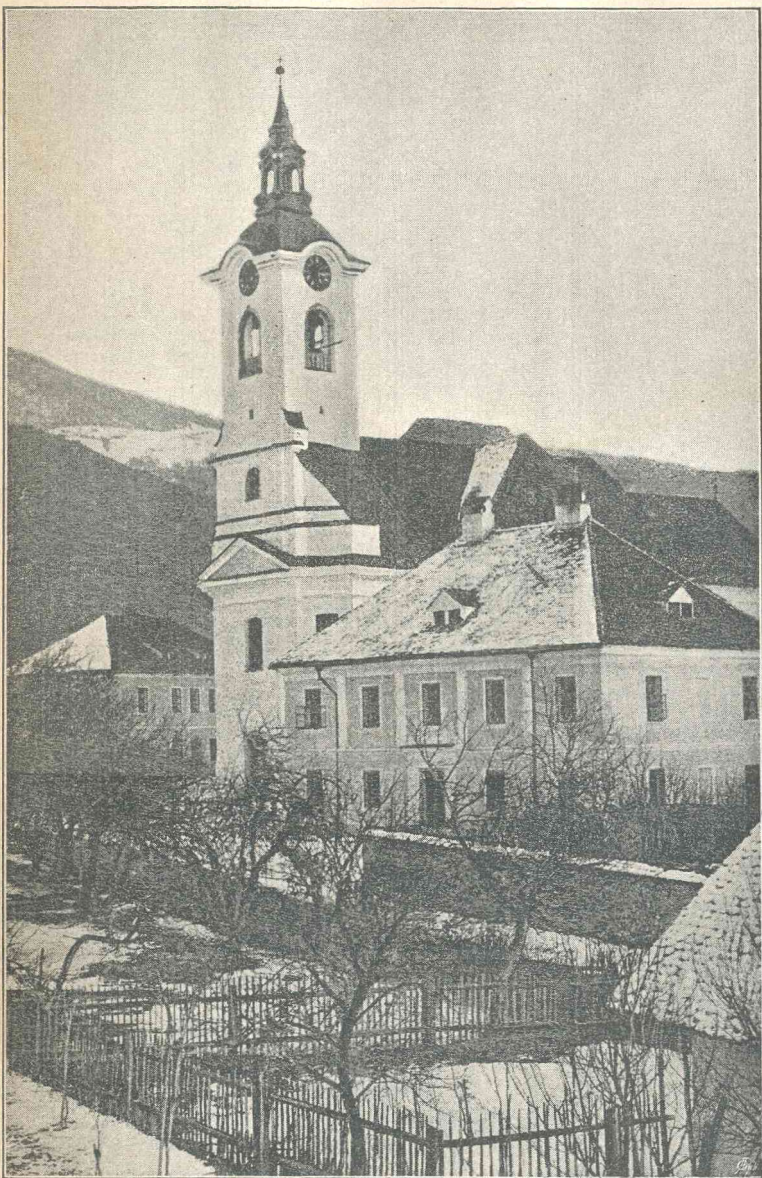
IVAN LAVRENCIČ.

ANTON GOLOBIČ.

V LJUBLJANI,

1890.

TISKALA „KATOLIŠKA TISKARNA“.

SEDANJA FARNA CERKEV V CERKLJAH.

ZGODOVINA FARÂ LJUBLJANSKE ŠKOFIJE.

IZDAJE ANTON KOBLAR.

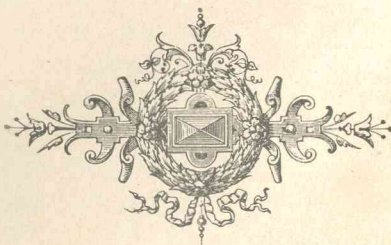
[6.30.]
IX.

ZGODOVINA
ERKLJANSKE
FARE.

SPISAL
IVAN LAVREŃIČ.

ZALOŽIL
ANTON GOLOBIČ.

V LJUBLJANI.

TISKALA „KATOLIŠKA TISKARNA“.

1890.

IB 32.477 8

1U=030002977

UVOD.

Starodavna, velika in lepa je cerkljanska fara — le žal, da je meglena nje prvotna in starejša zgodovina. Pergamen o njej se je porazgubil v Ogleji in drugod, ali trohni v nepoznatih nam kotih, da ne moremo v vsem jasno vánjo zreti ter opisati je v pravi, svétli luči.

Drobtinic znamenitih, toda le malo, našli smo v notarijatskem arhivu v Vidmu, v knezonadškofijskem v Gorici, v Rudolfinumu v Ljubljani ter v Gradcu, v tamošnjem štirskem deželnem arhivu. Ljubljanski knezoškofijski arhiv, tako smo poizvedeli, ne hrani starih listin o fari, ki je podredjena škofiji še le dobro stoletje, — dočim mi je povoljno služil cerkljanski farni arhiv, ter več ali manj nastopne knjige, oziroma listi:

Dr. V. F. Klun: »Archiv für die Landesgeschichte des Herzogthums Krain« I, II.; »Mitth. des historischen Vereines für Krain« 1847, 1854, 1855, 1856, 1861; Schumi: »Archiv für Heimatskunde« I, II.; Schumi: »Urkunden- und Regestb. des Herzogthums Krain« I, II.; Valvasor: »Die Ehre des Herzogthums Krain« II, VIII, IX, XI.; »Mitth. des Musealvereines für Krain« 1889; Mell:

»Entw. Krains«; »Urk. des Deutsch-Ordens Archives zu Wien« I.; Orožen: »Benedictiner-Stift in Oberburg«; Orožen: »Das Decanat Oberburg«; »Schematismus des Laibacher Gouvernements im Königreiche Illyrien« 1842; De Rubeis: »Monumenta Ecclesiae Aquilejensis«; Schönleben: »Genealogia«; Aug. Dimitz: »Bibliotheca Carnioliae« 1862; »Catalogus cleri dioecesis Labacensis« 1792—1890; »Prospectus beneficiorum ecclesiasticorum et status personalis cleri unitarum dioeceseon Tergestinae et Justinopolitanae« 1870—1890; Giuseppe Occioni-Bonaffons: »Bibliografia Storica Friulana dal 1861 al 1882«; Matica Slov.: »Letopis« 1870, 1872/73, 1874, 1882/83, 1884; Mat. Slov.: »Spomenik« 1883; »Vodnikov Spomenik« 1859; Zgodovina farâ »Ljubljanske škofije« I, II.; »Ljubljanski Zvon« 1882, 1884; »Učiteljski Tovariš« 1878; »Slovenec« 1887; »Slovan« 1885; Varl: »Velesovo, božja pot na Kranjskem« 1872 itd.

Dobro mi je došla i farna kronika velésovská, oziroma tamošnji arhiv, ter šolski kroniki: cerkljanska in záložka.

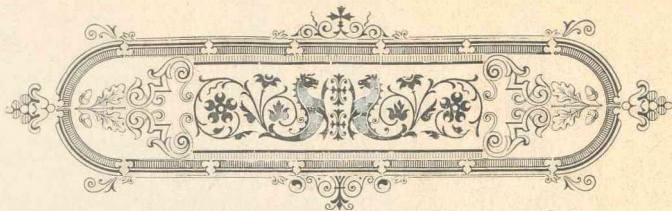
S podatki, pojasnili itd. sta mi blagovoljno, med drugimi, največ pripomogla prečastna gg.: župnik Anton Golobič in deželni arhivar Anton Koblar. Srčna jima hvala!

Bogu v čast ter v slavo Materi božji vnebozvzeti, zavetnici cerkljanske fare, poklanjam to skromno delo.

CERKLJE 25. marcija 1890.

Pisatelj.

I.

Prirodoznanski opis cerkljanske fare.

Cerkljanska fara se razteza tri dobre ure hodâ na dolgo in široko med sosednimi jej farami: kokrsko na severu, preddvorsko in velesovsko na severozahodu, šenčursko na zahodu in vodiško na jugu, na jugovzhodu pa komendsko in tujniško ter Šenturško Goro na vzhodni strani.

Hribovita je fara na severu. Največji vrh v njej je *Krvávec*, 1853 m visok. Pokrit je z bujno vegetacijo in zeló priljubljen bližnjim hribolazcem. Razgled imaš skoro po vsi Kranjski. Zbralo se je na njem v poletji 1868. leta štirinajst gg. duhovnikov, med njimi tedanji 72letni župnik velesovski, Janez Rant. V slavo Bogu so odpeli tù »večernice« istega dné. Krváveu najbližja soseda sta *Križje* 1647 m in *Viženski Vrh* 1381 m nad morjem. Z raznovrstnim drevjem obraščeni gozdiči do našajo tu kriškemu graščaku obilo koristi. Malo niže se dviga *Sv. Ambrož* 1086 m in *Vrtáče* 1014 m nad morjem. Od tù vpada hribovje proti jugu, na zahodu je pa razdeljuje v isti severni črti na desno in levo reški jarek. Na levem krilu je stiško hribovje, kjer prevladuje *Rvóvec*, 950 m visok. V njegovih votlinah — tako je pravljica — živel je pred dobrim vekom »divji mož«.

ki je z močnim glasom svojim opominjal Stičane, kdaj da naj sejejo žito. Kdor ga je poslušal in šel na delo, prav dobro se mu je obneslo. Le Hribovška, najimovitejega Stičana, je »divji mož« za nos vodil. Ko je sneg pomladi zemljo debelo še pokrival, klical mu je: »Posèj takoj prav veliko bôba!« Hribovšek storí — toda èz noè je bob izginil — divji mož ga je pojedel.

Na desnem krilu reškega jarka je Rvóvcu soseda *Kôpa* 1043 *m* ter *Štefánja Gora* 720 *m* nad morsko planôto. Na zahodni meji kamniških planin in cerkljanskega hribovja je *Možánica*, 693 *m* nad morjem; njej bližnja *Gábrovica* je 100 *m* višja. V isti vrsti so: *Kozji Breg* 669 *m*, *Pretres* 668 *m*, *Požeg*, *Trdovnik*, *Obršje*, *Jelo*, *Razpotje*, *Pečí*, *Divji Rob in Straža* pri Poženku.

Med hribovjem je več klancev, kakor: *Erjavec*, *Apnenjek*, *Kjerovje*. *Kozjek* — in drč: *Jekovčeva* drča, *Brúnaršica*, *Dvorjanski* in *Grajski Plaz*; nad Poženkom je prepad: *Kašelj*.

Voda v fari pripada prirečju Save. Rek v njej ni. Večja potoka sta le dva. Glavni potok, *Reka*, izvira v znožji Krvávca ter se pretaka v jarku po njem imenovanem; na svojem potu zavživa več vrelcev in manjša potoka *Abnrco* in *Zanjivec*, tako da Reka precèj močna prišumi v Grad; od tù teče skozi vasi: Dvorje, Cerklje, Zgornji in Spodnji Brnik, Vopolje in Lahovče; na Zgornjem Brniku sprejema: *Všico*. Všica izvira pod Štefánjo Goro, teče najprej mimo Češnjevka in se imenuje *Češnjévšica*; pravo svoje ime zadobí pri Vâsci. V Češnjévšici živé okusni raki.

Dasi razvajajo Reko na mnogih mestih ljudem in živini v porabo, preostaja jej še celó ob suši toliko močij, da goni v napominjanih vaséh 17 mlinov in deset žag. Ker je bila nekđaj polju zeló nevarna, napravili

so že davno tik nje od Grada do Brnikov tako zvani »suh« graben, dočim si je izbrala sama še tretjo strugo med travniki in njivami na vzhodu vasi Cerkljanske do Muščevega znamenja ob potu v Lahovče, kjer se izliva ob večjih nalivih proti Zalogu v podobi jezera.

Drugi večji potok je *Pešáta*. Izvira v pešáški vasi. Pretaka se mirnejše nego Reka; gre mimo Poženka, Šmartna, Glin, Zgornjega Zaloga, kjer povživa potoke: *Kamnjek*, *Babnjek*, *Gobovšek*, *Šmidol* ter v Spodnjem Zalogu: *Doblič*, pri Kaplji Vasi — Reko. Pešáta se izliva pod vasjo, ki se zopet imenuje Pešáta, v Kamniško Bistrico in kmalu potem v Savo.

Pešáta služi v fari desetim mlinarjem in štirim žagarjem.¹⁾

Studencev je mnogo, kakor: *Virje*, *Trnóvec*, *Gemnišča*, *Hrástovec*, *Log*, *Globoko*, *Zanjivec*, *Doblič*, *Rekófelec*, *Všeničnik*, *Bábnjek*, *Žábniča*, *Préprot* in *Zatrèp*, ki je vzvezi z nastopno pravljico o zakleti graščákinji poženski.

Živela je zeló ohola graščákinja v poženski graščini na Milharjevem hribu uprav tedaj, ko so v Šmartnem — blizu gradú — faro odpravili ter jo prestavili v Trnovlje, sedanjo vas cerkljansko. To plemenito gospo tako užáli, da priseže, da ne gre preje v Trnovlje, dokler jej ne pogrnejo pota s škrlatom. Ker se je vse treslo pred njo in se je balo, vředé jej kmalu pot, kakor je želela. Toda še bolj se užáli in zagrozi: »Rajši takoj v kačo zlezem, nego da bi šla v Trnovlje!«

Strašna kazen jej je za petáma. Da bi si jezo ohladila, gre na izprehod v bližnji grajski gozd Stražo in pride do studenca *Zatrèp*. Zeló žejna se sklone, da bi

¹⁾ V Reki in Pešáti živi mnogo prav okusnih postrvij, o povodnji jih izpljuje zadnja po jedno kilo težke — od tod mnenje, da je pod pešáškim hribom jezero.

se napila dobre, mrzle vode — toda pri tej priči izpremení se zala gospa v kačo, in zleze v votlino, a grad njen se razruši in pogrezne. Prikazuje se ukleta gospa često med sv. mašami in na sveti večer med 11. in 12. uro. Tedaj je votlina čarobno razsvetljena. Oblečena je gospa črno in nosi na vratu ključe nekdanjega gradú. Najprej sprehaja se okrog studenca, potem se vsede in prešteva ogromno svoto zlatov. Polunoč se približa in zakleta se izpremeni najprej v levinjo, nato v medvedko in na póljed v kačo ter zleze zopet v votlino.

Rešil jo bode sedemleten sin Flegerjev — posestnik ob potu na Šenturško Goro — če bode toliko pogumen, da jo bode trikrat vdaril z jednoletno leskovko. V plačilo dala mu bode rešena graščákinja vse bogastvo svoje, rumenjake in graščino.

Flora v fari je bogata. Po vrtéh in okoli pohíštev nahaja se: veliki korén — *Inula Helenium*; po njivah in travnikih: pasja njivska čebulica — *Gagea arvensis*; ptičje mleko — *Ornithogallum umbellatum*; trnocelj — *Stachys arvensis*. Poleg potov, vzlasti ceste proti Velesovemu, je prav na gosto: dlakasta ščetica — *Dipsacus pilosus*; na gorskih košenicah najdeš: kranjsko lilijo — *Lilium Carnolicum*; zlati klobuk — *Lilium Mártagon*; pogačico — *Trollius europaeus*; pri Stiški Vasi raste na prostem še celó: griževica — *Gnaphalium margaritaceum*.

Zeló zanimiv je reški jarek, v kateri se je naselilo mnogo predplaninskih rastlin, kakor: bagulnjek ali ravšje *Rhododendron hirsutum*; hrastovi kamnokres — *Saxifraga crustata*; betičelistni kamnokres — *Saxifraga cuneifolia*; kroglostni kamnokres — *Saxifraga rot.*; vedno zeleni kamnokres — *Saxifraga aizoides*; planinska brica — *Bartsia alpina*; planinski šipek — *Rosa alpina* in

žuta mastnica — *Pinguicula flavescens*. Na Krvávcu in kriški planini raste: *Aconitum Napellus* — lisjak; *Gnaphalium Leontopódium* — planika, in mnogo družih.

Podnebje je zelo ugodno in zdravo. Deževje se drži bolj severnega hribovja, kot južne ravnine. Močni vetrovi so le bolj redka prikazen, ker se jim visoko gorovje na severu, kakor: Grintovec, Kočna, Dolge Njive itd., stavi nasproti.

Vasij na svetu cerkljanskem je posajenih dvajset, in sicer v hribih: *Možánica*¹⁾ 693 m nad morjem; *Štefánja Gora* (Zgornja in Spodnja Vas) 720 m; *Stiška Vas* okrog 800 m; *Sv. Ambrož* s selom: Víženče 1086 m; druge vasí so v ravnini: *Češnjévek* 408 m; *Grad* 430 m; *Dvorje* 425 m; *Pešáta* 407 m; *Vásca* 398 m; *Cerklje*, (*Pšenična*) *Políca*, *Požénik* in *Šmartno* 400—415 m; *Zgornji Brnik* 381 m; *Spodnji Brnik* 370 m; *Vopólje* 365 m; *Láhovče* 366 m; *Zálog* (Zgornji, Srednji in Spodnji) 360—345 m; *Glinje* 380 m in *Dobráva* 370 m.²⁾

Največja vas je Zgornji Brnik, v katerem je 108 hiš; za njim Cerklje z blizu 100 hišami. Najlepše pa, razven že ravno omenjenih dvéh vasij so: Šmartno, Políca in Dvorje. Hiše so v vseh vaséh skoro splošno krite z opeko, gospodarska poslopja pa — izjemši imovitejše kmete — s slamo. Odtod je toliko požarov v fari! Da ne omenjamo manjših nesreč, ki se ponavljajo vsako leto često, zabeležimo naj, da je ogenj vpepelil vže skoro cele vasí, kakor: Polico 18. aprila l. 1880; Cerklje dné

1) Ljudstvo izgovarja: Možanca, Vasca, Češnjevk, Poženk.

Pis.

2) O vaséh piše Valvasor: »Zirklander Bodem (so insgesamt Perzirkland heisst) nimt seinen Zirck um Zirckla herum. Wird mit einem edlen, ebnem und grossen Raum oder Felde umgeben, und von vielen stattlich-grossen Dörffern bewohnt«. II. knjiga str. 141.

25. julija l. 1881; Láhovče 23. julija l. 1884; Šmartno 16. aprila 1885; Štefánjo Goro 6. maja l. 1886; Zalog 8. septembra l. 1887. Zato je prav, da so v novejših letih preskrbeli si v Cerkljah in na Zgornjem Brniku brizgalnice z drugim potrebnim gasilnim orodjem.

O *gradovih* pišóč, oglejmo najprej grad **Strmòl**. Dviga se pod strmim — odtod beseda in ime Strmòl — štefanjskim hribovjem blizu 430 *m* nad morsko planoto na zeló prijaznem holmcu med Češnjevkom, Gradom in Dvorjami. Dasi stanujejo tù le posli preddvorskega graščáka g. Eduarda Urbančíča, ohranjen je navzlic temu še precèj dobro grad, kakor tudi obzidje s štirimi stolpiči. Vhoda ima dva; za Valvasorja je bil vhod na južni strani, uprav pod tedanjo grajsko kapelico, ki se je že davno opustila in izpremenila v shrambo poljskega orodja. Valvasor pripoveduje, da sta v njej ozdravela dva obsedenca, ter da je večkrat strašilo. Tako n. pr. je bajé slišala Cecilija Renata, hčérka Konrada, barona Russensteinskega, okrog l. 1660 v pozni noči v kapelici lepo donečo godbo, oznanujočo jej bližnjo smrt; in v resnici je umrla baronica kmalu potem. — Zlata ruda, katero so našli v hribovji nad gradom, porazgubila se je v kratkem.¹⁾

Kdaj da je bil grad sezidan, in kdo da mu je bil prvi posestnik, o tem molčé pisma. Imenujejo se: L. 1292 *Verijand* Strmolski, ki se najde v pismih mekinskega samostana, l. 1301 dné 12. marcija *Herman* Strmolski²⁾; l. 1334 *Jacklein* Strmolski in soproga Atanazija; nadalje v listinah samostana velesovskega: *Jera* Strmolska, duhovna sestra v Velesovem l. 1356; *Viljem* Strmolski, župnik v Šenčurji l. 1361; *Neža*, *Frica* Strmolskega

¹⁾ Valvasor, II. knjiga, str. 561 in 562.

²⁾ Schumi: Archiv II., str. 253.

vdova, l. 1364 in njen sin *Májnard*, župnik cerkljanski; l. 1384 *Kolo*, *Herijand* in *Jakob* Strmolski, prej ko ne bratje, poslednji je bil župnik šmarijski in kanonik tridentski; l. 1412 imenuje se drug *Jakob* Strmolski in njegova žena *Tindl* ter zopet *Jakob* l. 1446, in l. 1447 *Ivan* Strmolski¹⁾; *Elizabeta* Strmolska l. 1530.²⁾ Nato so gospodovali v Strmolu gospodje: *Kamniški* (von Stein) n. pr. *Jurij* Kamniški l. 1578, ki je bil luteran, *Rainski* in *Švabski* gospodje, dokler niso prodali graščine v polovici 17. stoletja *Konradu baronu Russensteinskemu*.³⁾

Sporočča se o tem možu, da je bil zeló marljiv, pobožen in cerkvam dobroten; tako n. pr. sezidal je cerkev frančiškansko v Ljubljani ter potrosil v to stotisoč goldinarjev.⁴⁾ Tudi strmolski grad je prenovil in zboljšal grajska posestva. Umril je dné 12. avgusta 1668. V oporoki je zapustil graščino svoji ženi *Ani Katarini*, rojeni grofici Athems, katera jo je pa odstopila sinu *Henriku* baronu Russensteinskemu.⁵⁾

Za njim so dobili Strmöl v last plemeniti: *Wollwitzi* in pozneje: *Dietrichi*, kateri so izumrli z Vincencijem Dietrichom dné 30. marcija l. 1842. Dediči so prodali graščino nekaj let pozneje sedanjemu lastniku gosp. *Eduardu Urbančiču*, graščaku preddvorskemu, bajé za 22.000 gld.

Požénškega gradú razvalina, na Milharjevem hribu pri Poženku, pozgubila se je že davno raz površje. Hrib je obraščen s travo, na okrog so njive, v katerih so pred malo leti zadeli s plugom na ostanke grajskega

1) Letopis Mat. Slov. 1870, str. 98 in 1872/73, str. 23 - 28.

2) Schönleben, Genealogia.

3) Valvasor, ravno tam.

4) Klun: Archiv I., str. 57.

5) Valvasor: IX. knj., str. 562; farni arhiv cerklj.

zidú. Pod gradom na severozahodu so imeli graščaki lepe, prostorne pristave — odtod imenujejo se travniki na istem mestu: Pristava. Na severovzhodni strani je pa čuvala grad straža uprav tam, kjer je danes gozd Straža. V isti črti, malo više, pri potu na Šenturško Goro, stal je Tabor v bran sovražnikom in v bivališče grajskemu oskrbniku.¹⁾

Prvotnim poženškim graščakom imenuje pripoved *Brnikarja*; pismeno poročilo pa *Otokarja* l. 1160.²⁾ *Williburgis Werso* Gallenberška je gospodovala tù do l. 1248, za njo pa bajè škofje frizinški do konca 13. stoletja. V letu 1300, 1302 in 1304 imenuje se *Ulrik* (Vlreichen) Poženški³⁾; ob enem ž njim v l. 1301 in 1303 *Wsslin* (Wisslin, Wssel) Poženški⁴⁾, to je menda isti, kakor *Vencelj* Poženški l. 1306, ki se je imenoval vojak (miles nominatus)⁵⁾; l. 1334 *Wisent* Poženški; l. 1375⁶⁾ *Hugo* Poženški, sodnik kranjskega mesta.

Pravijo, da je v grad treščilo — mogoče! Nam se vidi verjetneje, da ga je razdejala turška sila, če ne že prej, leta 1471—1473. V tem času je namreč Turčin najkrutejše požigal, ropal in moril v cerkljanski okolici, kjer je med drugim razrušil samostan velesovski in zeló poškodoval grad *Frauenstein* nad Velesovim. Dasi ni nikjer zapisano, vendar smelo trdimo, opiraje se na ustno sporočilo, da je tudi v Cerkljah učinil ve-

¹⁾ Pomniti je tudi, da je slabe pol ure od nekdanjega gradú poženškega proti Šenturški Gori na zaloškem svetu gozd, namešan s pašniki, kateri se »Gradišče« imenuje. Pis.

²⁾ Schumi: Archiv I., str. 266.

³⁾ Schumi: Archiv II., str. 243, 248, 261 in 265.

⁴⁾ Schumi: Archiv II., str. 258; Orožen: Benediktiner-Stift Oberburg str. 75.

⁵⁾ Schönleben. Genealogia.

⁶⁾ Sl. Mat. Letopis 1870, str. 96.

liko škode, požigal, ropal, moril — ter verjetno, da je razdejal grad poženski.

Iz Cerklján prihrul je na Štefánjo Goro, Stiško Vas in Viženče ter nadaljeval tû znano krutost s toliko silo, da je bajè na Štefánji Gori samo jeden ÷lovek domá ostal, ki je v obupnosti klical: »Ali je še kje kaka kršćanska duša!« — na kar se mu je na stiški strani nekdo oglasil. — Turek je imel tu več časa svoje »ležišče« ter vporabljal — da verujemo pripovedi — svetišče svetega Ambroža za konjski hlev. Da vest ni prazna, razsodi naj čitatelj, uvaževaje to, da se turške podkve še dandanes nahajajo med gorjanci in še celó na kriški planini, prav blizo sv. Ambroža. In ravno se nam je sporočilo, da se je pred dobrim mesecem jedna tû našla, a drugo so izkopali o kresu na Štefánji Gori.

Da je stal **grad** tudi v **grájski vasi** in sicer uprav tam, kjer je danes *Podgorškova* hiša, vidi se nam verjetno. Znamenj tû ne najdeš — toda ime vasi »Grad«, kakor sosednjih »Dvorjan«, opravičuje vsaj deloma naše mnenje. Kapelica grajska, trdé, da je stala na istem mestu, kjer je zdaj podružnica sv. Helene, ter da je zato Podgorškova hiša dolžna oskrbovati večno luč v podružnici grajski.¹⁾ Možno, da je napominjani grad razdejal Turčin o prvem svojem napadu v naše pokrajine okrog l. 1400.

Da bi bil v sedanjih Cerkljah kdaj stal grad, ne rečemo za gotovo. Brez plemičev, ki so oskrbovali fevde ortenburških grofov, pa ondi ni bilo.

Po imenu znan nam je le: *Cunradus* (Konrad) — miles dictus de Ecclesia sancte Marie — v letu 1248 in njegova sestra »Trutta« l. 1262.²⁾

¹⁾ Farni arhiv.

²⁾ Schumi: Archiv II., str. 124; Urk. u. Reg.-Buch. II, 119 in 238.

II.

Statistični opis cerkljanske fare.

Nljudskem gibanji v fari poročajo nam: *po-ročne. rojstne in krstne* ter *mrliške* knjige in sicer: prve od l. 1630, druge od l. 1635 in tretje od l. 1658 do danes.¹⁾

Rojstne in krstne knjige poučé nas, da se je rodilo v 17. in 18. stoletji na leto v povprečnem številu 125—135 otrok, v 19. pa 125—140. Največ rojencev je bilo:

Leta 1654. rojenih 182 otrok ;

» 1685.	»	173	»
» 1688.	»	177	»
» 1701.	»	171	»
» 1708.	»	171	»
» 1738.	»	169	»
» 1762.	»	173	»
» 1780.	»	183	»
» 1792.	»	178	»
» 1810.	»	178	»
» 1811.	»	171	»
» 1812.	»	177	»

Najmanj otrok se je porodilo v letih: 1675, 1699, 1744 in 1871 — v istem redu: 97, 105, 105 in 87. Nezakonskih rojencev je bilo največ l. 1793; v krstni knjigi iz l. 1799 ne najdemo nezakonskega otroka.

Umrlo je povprek v zadnjih tristo letih 115—135 ljudij na leto. Najhuje je kosila smrt:

¹⁾ Hranijo se v farnem cerklj. arhivu.

Leta 1660.	mrličev	225 ;
» 1684.	»	245 ;
» 1693.	»	198 ;
» 1715.	»	274 ;
» 1729.	»	170 ;
» 1758.	»	178 ;
» 1774.	»	180 ;
» 1783.	»	181 ;
» 1785.	»	196 ;
» 1798.	»	239 ;
» 1801.	»	223 ;
» 1807.	»	191 ;
» 1850.	»	194 ;
» 1855.	»	214 ;
» 1874.	»	194 ;

V 17. in 18. stoletji mrli so bolj otroci, nego odrasli; tako n. pr. je umrlo leta 1660 za osepnicami in davico 208 otrok. V tekočem veku pa pobira smrt bolj odraščene, vzlasti: l. 1850 za vročino, l. 1855 za kolero, l. 1874 za osepnicami.

Za kolero je umrlo l. 1855. v dobrem mesecu 105 ljudij. Prva je ostavila svet Marijana Burgar iz Spodnjega Brnika dné 26. avgusta napominjanega leta. V nastopnih dnéh istega meseca je bilo 16, v septembru pa 88 mrličev. Največ ljudij je ležalo na mrtvaškem odru 1. septembra, namreč 9; dné 2. in 9. septembra po 8; v oktobru je bolezen ponehala.

Najhuje je razsajala kolera na Zgornjem in Spodnjem Brniku, v Lâhovčah in Vopóljah; umrlo je v prvi vasi 28, v drugi 49, v tretji 18, v zadnji 7 stanovnikov. Uprav zato in, da se ni bolezen v druge vasi zanesla, napravili so v Lâhovčah in na Spodnjem Brniku pokopališče, kjer še danes pokopujejo tamošnje mrličé.

Najmanj žrtev je zahtevala smrt v letih: 1662, 1663, 1682, in 1839; tedaj je umrlo: 48, 66, 72 in 45 ljudi.

V nenavadno visoki starosti so umrli: Adam Ménard dné 19. septembra leta 1662, star 109 let; Lenart Delovec iz Štefánje Gore 10. marcija l. 1741, star 101 leto; Andrej Leban iz Šmartna 20. svečana. l. 1760, star 98 let; Luka Erzar iz Poženka 21. aprila l. 1763, star 98 let; Anton Zupanec iz Zaloga 13. marcija l. 1770, star 100 let; Primož Škrjanec iz Stiške Vasí 22. svečana l. 1784, star 99 let in Jakob Prestor iz Spodnjega Brnika 30. avgusta l. 1829, star 97 let.

Poročenih je bilo povprečno na leto 18—30 parov. Največ v letih: 1735, 1805 in 1811, namreč: 42, 56 in 46; najmanj l. 1813 in 1862, v prvem 9, v drugem 7 parov.

O številu stanovnikov v pretečenih stoletjih nimamo dovolj jasnih poročil: V krstnih knjigah iz let: 1728, 1733, 1736 in 1738 najdemo zabeleženih: 5066, 5124, 5393 in 5426 prebivalcev — vračunši do l. 1787 Šenturško Goro z blizu 380. stanovniki. Župniku Grošeljnu zdelo se je to število previsoko ter je l. 1807 sestavil nastopno tabelo o faranih v posameznih vaséh:

Štev.	Imena vasij	Stanovnikov l. 1807	Štev.	Imena vasij	Stanovnikov l. 1807
1	Cerklje	337	11	Spodnji Brnik	401
2	Vásca	65	12	Láhovče	369
3	Políca	115	13	Vopólje	111
4	Češnjévek	150	14	Zalog	299
5	Grad	220	15	Dobráva	76
6	Dvôrje	238	16	Glinje	66
7	Pešáta	119	17	Možánica	68
8	Požénik	193	18	Štefánja Gora	185
9	Šmartno	155	19	Stiška Vas	104
10	Zgornji Brnik	506	20	Sv. Ambrož	51

Vseh stanovnikov: **3828.**

Uvaževaje, da je v l. 1807 brojila fara nad 700 ¹⁾ hišnih številčk ter, da računamo povprečno na vsako hišo le pet duš, vidi se nam napominjano število faranov prav verjetno. V to vporabljam je v podlago, da izračunimo število stanovnikov v novejših dnéh, vestno poslužujoč se rojstnih in krstnih ter mrliških knjig od 1. januarja 1807 do 6. decembra 1889.

L e t a	Rodilo	Umrlo	Preostaja rojencev
1807—1810	600	533	67
1811—1820	1427	1105	322
1821—1830	1344	1111	233
1831—1840	1299	1178	121
1841—1850	1276	1102	174
1851—1860	1364	1224	140
1861—1870	1277	1074	203
1871—1880	1246	1207	39
1881—6. dec. 1889	1248	1105	143
1807—6. dec. 1889	11081	9639	1442

Tu se jasno razvidi, da se je od l. 1807 do 6. decembra l. 1889 faranov 1442 več porodilo, nego umrlo. In če prištejemo do 250 tujcev, kateri so se v fari v zadnjih desetletjih naselili, dočim je svoj rojstni kraj le do 130 domačinov ostavilo ²⁾ — razvidimo, da je bilo dné 6. dec. l. 1889 v fari 1442 + 120 = 1562 več stanovnikov, nego l. 1807; — tedaj 6. dec. 1889 vseh prebivalcev skupaj: 3828 + 1562 = **5390.** ³⁾

¹⁾ Prim.: »status«; dandanes je 796 hišn. štev. Pis.

²⁾ Prim.: »status«. Pis.

³⁾ Ljudsko števljenje iz let 1869 in 1880 (ki našteje v celi fari le 3864 duš) se ne vjema z rojstno, krstno in mrliško knjigo; tako n. pr. se je v smislu ljud. štev. število stanovnikov od l. 1869 do 1880 v fari za 266 duš zmanjšalo, dočim se je ono v resnici v istih letih za 79 pomnožilo. Pis.

Prebivalstvo v fari podredjeno je štirim županijam, in sicer: Cerkljani, Vaščani, Poličani, Zgornji in Spodnji Brničani, Češnjéveci, Grajáni, Dvorjáni, Pešáčani, Požéncani, Šmárčani, Štéfanci, Stíčani in Ambróžarji *županiji cerkljánski* ¹⁾; Zálóžani, Glinci in Dobrávci *županiji záložki*; Láhovci in Vopólcí *županiji lahovški* ter Možâncani *županiji šenčurski*.

V cerkvenem obziru podložna je fara dekaniji kranjski, v političnem in sodnem pa c. kr. okr. glavvarstvu in c. kr. okr. sodniji v Kranji z županstvom cerkljánskím in šenčurskím — oziroma v Kamniku z županstvom záložkím in lahovškím.

V Cerkljah je mesto okrožnega zdravnika, ces. kralj. pošta in c. kr. orožniška postaja.

Ljudstvo v fari je od nekđaj zeló verno in pobožno. Le v 16. veku okužili so je krivo- in novovérski Lutrovi nauki. V vseh vaséh je imela kriva vera obilo pristašev, le Štéfanci in Pešáčani, prvi podložni ljubljanskemu knezoškofu ²⁾, a drugi podredjeni tedaj eminentno katoliški komendski fari, ostali so še zvesti nebeškím resnicam. Krivoverci so se polastili, kakor pravijo, več cerkvâ v fari, vzlasti pa so se zbirali v podružnici sv. Martina v Šmartnem in sv. Simona in Jude na Spodnjem Brniku; — odtod bi se znala razlagati »reconcilijacija« podružnice na Spodnjem Brniku po škofih katarinskih in gener. vikârijih očaka oglejskega v l. 1555 in 1581. Lutrovim naukom je bil prijazen še celó župnik *Krištof Schwab* pl. Lichtenberški in Tufsteinski (1546

¹⁾ Županiji cerkljánski podredjena je i fara Šenturška Gora. Pis.

²⁾ O Štéfancih se pripoveduje, da so šli v Ljubljano in se tú vrlo potegovali za sv. vero in škofa, ter raz leco vrgli Jurija Kobilo, predikanta. Pis.

do 1595). Njega je zato samostan velesovski često opominjeval in napósled oviral v duhovénskem poslovanji. Mož se je uprav v to pritožil nadvojvodi Karolu v Gradcu dné 3. aprila leta 1566, kateri je že v istem letu stvar ugodno poravnal med župnikom in prednico Katarino.¹⁾

Naravno je, da je krivovérstvo skalilo mir v fari ter raztrgalo vezi prijateljstva med stanovniki. Vnel se je — kakor nam pove pripovedka — često boj med katoličani in krivovérci, še celó (kar ni verjeti) v l. 1645 pod vasjó cerkljánsko, na istem mestu, kjer stoji še danes dobro ohranjeno znamenje — kamenita, dva metra visoka piramida z železnim križem na vrhu. Tedaj so zmagali katoličani za vselej in uprav zato da so postavili v istem letu ono znamenje.²⁾

Kakor si pa vinograd po hudi nevihti, ne v dnevih in mesecih, temveč v letih opomore, tako so se rane, katere je vsekala nova vera faranom v vérskem, gmotnem in družbinskem življenji — le polagoma zacelile. Hvala na tem vnetim tedanjim dušnim pastirjem cerkljanskim, vzlasti župniku *Matiji Brecejnu*. Trudil se je najneumornejše in z vspehom, da se je sv. vera v fari globoko ukoreninila ter spojila z izredno pobožnostjo.

Priročén nam je: »Directorium parochiae Cirklenensis«³⁾ iz l. 1653 — delo napominjanega vrlega župnika; v njem našteva nam dolgo vrsto procesij ali cerkvenih sprevodov, katere skoro vse je vpeljal on v to, da se je duhovno življenje v fari razvijalo in ohranilo.

¹⁾ Iz arhiva v »Rudolfinum-u« v Ljubljani.

²⁾ Ker so se v istem času krivoverci v Kranjski zeló vže pogubili, mislimo, da je l. 1645 umrl v fari zadnji luteranec, ter da so v to postavili oni spomenik; ali pa je to spomin na kugo, kakor imamo več takih starih znamenj po Kranjskem.

³⁾ Direktorij je prenovil in dopolnil župnik Matija Vidmar l. 1702.

Procesij je bilo tedaj v fari 16; zunaj fare 14, oziroma 15. Vodili so sprevođe cerkljanski duhovniki.

V fari so obhajali procesije v nastopnem redu: velikonočni torek k sv. Štefanu na Štefánjo Goro; belo nedeljo k sv. Nikolaju v Dvorje; drugo nedeljo po veliki noči k sv. Križu v Stiško Vas; sv. Marke dan na Zgornji Brnik k sv. Jan. Krstniku; dan sv. Filipa in Jakoba k sv. Ambrožu; sv. Florijana dan k sv. Florijanu v Láhovče; križev teden: v ponedeljek k sv. Heleni v Grad, v torek k sv. Martinu v Šmartno, v sredo k sv. Duhu v Češnjevек; na vnebohod Gospodov iz vseh podružnic v farno cerkev Matere božje vnebovzete; dan sv. Vrbana papeža k sv. Simonu in Judi na Spodnji Brnik; prvo nedeljo po binkoštih k sv. Matiji v Zalog; praznik presv. Trojice obhod s presv. Rešnjim Telesom okrog farne cerkve; presv. Rešnjega Telesa praznik procesija po polji; v nedeljo po sv. Jan. Krstniku k sv. Nikolaju na Možánico; dan sv. Urha na Šenturško Goro ter v nedeljo po sv. Urhu k sv. Lenartu na Reb-ro.

Zunaj fare so hodili sè sprevozdom: velikonočni ponedeljek k sv. Petru v Komendo; šesto nedeljo po veliki noči k sv. Marjeti v Vodice; binkoštno nedeljo na Šmârijino Goro; v četrték po binkoštih k sv. Jakobu, v preddvorsko faro; v nedeljo po presv. Rešnjem Telesu k Materi božji v Cerngrob; dné 9. junija k sv. Primožu in Felicijanu v faro kamniško; dné 15. junija k sv. Radegundi v Srednjo Vas ter sv. Vida dan na Visoko, fare šenčurske; dan sv. Ahacija k Materi božji v Kokro; dné 2. julija k Materi božji v Velesovo; dné 12. julija k sv. Marjeti, podružnici fare velesovske; 11. julija k sv. Mariji Magdaleni na Pešáto, v fari komendski; dné 25. julija k sv. Juriju v Šenčur; 5. avgusta

v Loko, ali pa k Novi Cerkvi na Štorskem, ter 2. septembra v Repnje, v fari vodiški.

Dasi so koncem pretečenega stoletja razven procesij križevega tedna in o Telovem — vse druge cerkvene sprevide odpravili, navzlic obiskávalo je ljudstvo in obiskuje še dandanes kaj rado napominjane svete kraje, vzlasti svetišča Matere božje v Velesovem, v Kokri, v Cerengrobu, na Šmârijini Gori, Sv. Gori na Goriškem, Sv. Lušarjih na Koroškem, Brezjah, Dobrovi in Jezeru; tudi pri sv. Primožu in Felicijanu v fari kamniški, sv. Jakobu v fari preddvorski, kakor pri sv. Joštu nad Kranjem, sv. Frančišku na Štorskem — najdeš v poletnem času često pobožne Cerkljane.

Skoro ob jednom razvilo se je v fari lepo število *bratovščin*. Najstarejša je: »**bratovščina Matere božje vnebovzete**«, katero je vpeljal župnik Matija Brecej dné 13. septembra l. 1637. Udje so se vdeleževali popolnih odpustkov v praznik Marijinega vnebovzetja ter odpustkov sedem let in ravno toliko štiridesetdnevníc v praznikih: Marijinega očiščevanja, Marijinega oznanjenja, rojstva Marije Device in v praznik Marijinega brezmadežnega spočetja. V to so molili po vrednem sprejemu presv. zakramentov, sv. pokore in Rešnjega Telesa, del sv. rožnega venca; v god darovanja Marijinega plačevali so vsako leto 3 kr., kateri dan se je brala sv. maša za žive in mrtve družabnike.

Tej bratovščini se je pridružila dné 14. maja leta 1727 bratovščina: »**sv. Frančiška Ksaverija**« v kapeli sv. Tomaža. Udom je bilo moliti vsako nedeljo in praznik po devet očenašev in angeljsko češčenje v to, da bi se neverniki spreobrnili, pravični stanovitni ostali in grešniki spokorili. Popolni odpustek so zadobili v god svetega Frančiška Ksaverija; nepopolni pa, to je sedem let

in ravno toliko štiridesetdnevnic: evetno nedeljo, v god svetega Janeza Nepomuka, v dan sv. Aleša in v god svetega Tomaža dné 21. decembra.

Zeló hvalevredna je bila bratovščina: »**Žalostne Matere božje**«, katero je vpeljal župnik *Janez Filip Mlakar* 16. septembra l. 1736. Pri roci nam je zapisnik društvenikov iz let 1744—1781; debel je 366 stranij. Razdeljen je v 24 oddelkov, ali takozvanih »tablic«. Na vsaki tablici je zapisano ime društvenika in ura, v kateri je premišljeval žalost Matere božje, in sicer po dnevu ali po noči, kakor si je že sam izvolil, ali odločil vodja bratovščine — navadno župnik. Jedenkrat v letu sprejel je društvenik po vredni spovedi in presv. obhajilu popolni odpustek; kadar je pa premišljeval, vdeležil se je odpustka sedem let. Ko je umrl, zvonilo mu je zadnjo uro z malim zvonom s šestkratnim preglasjem, ali takozvano »tablico« — odtod, ker se je v zapisniku »tablica« izpraznila novemu udu v porabo. Tako je prišlo v navado, da še dandanes vsakemu mrliču pri farni cerkvi »tablico« zvonijo, dasi se je bratovščina že davno opustila. Imela je v farni cerkvi svoj altar s kipom žalostne Matere božje¹⁾; tù so obhajali društveniki pobožnost svojo v god žalostne Matere božje in vsako tretjo nedeljo v mesecu. Najprej se je darovala zjutraj ob 5. uri sv. maša za žive in mrtve ude; ob 10. uri pa je bila slovesna péta sv. maša in pridiga; popoldne so molili skupno pred altarjem žalostni del sv. rožnega venca, potem so bile péte litanije Matere božje z blagoslovom in napósled procesija okrog cerkve.

V istem letu 1736 dné 9. avgusta se je pričela v fari i bratovščina »**sv. Janeza Nepomuka**«. Popolni od-

¹⁾ Isti kip je sedaj v cerkvi sv. Križa v Stiški Vási, kamor se je preselil koncem pretečenega stoletja. Pis.

pustek so zadobili udje: v dan pristopa, v god sv. Janeza Nepomuka in o smrti uri; odpustek sedem let in ravno toliko štiridesetdnevnic pa: na dan sv. Aleša dné 17. julija, v praznik Marijinega rojstva in Marijinega brezmadežnega spočetja.

Bratovščino: »**Krščanskega nauka**« — Confr. Doctrinae Christianae — ustanovil je goriški nadškof Karol Mihael grof Athems, v Cerkljah vpeljal misijonar iz družbe Jezusove o. *Blaž Zapolnik* v dneh sv. misijona 28. novembra do 3. decembra l. 1761.

Ker so pa ravno napominjane bratovščine v fari že davno prenehale, vpeljali so novejše, kakor: presvetega Rešnjega Telesa, Naše ljube Gospé, sv. Dizme ali vernih duš v vicah, sv. Detinstva, sv. Uršule itd.

Tem pridružila se je leta 1868 o sv. misijonu: »**Družba stanovska**« in o zadnjem sv. misijonu 29. aprila do 10. maja l. 1888: »**Družba treznosti**«, ki šteje v novejših dnéh blizu 2000 društvenikov. Nje sad se z veseljem opazuje! — Življenje med farani je treznejše, vzlasti žganjepitje se opušča; tudi o pretepih čuje se redko.

Z veseljem in pohvalo omenjamo i nekaterih lepih, pobožnih navad v fari. Tako n. pr. molijo skoro vse družine vse dni leta zjutraj in zvečer sv. rožni venec; nadalje ob nedeljah in praznikih prihaja pobožno ljudstvo v obilnem številu za rana v farno cerkev, da tù moli sv. križev pot itd. pred prvim in drugim opravilom ter ostaja dalj časa po poludanski službi božji v hiši Gospodovi, domu prišedši pa se zbirajo vaščani po podružnicah v skupno molitev; v postnem času, tudi v petkih in družih dneh. Zeló priljubljena je ljudem i majnikova pobožnost, katera se obhaja spodbudno v farni cerkvi, podružnicah in skoro v vseh hišah v fari.

Posebno ljubezen skazujejo farani svojim pokojnim s tem, da ob nedeljah in praznikih kaj pridno njihove gomile obiskujejo ter molijo klečé za njihov dušni blagor.

Bere in piše blizu 65 odstotkov faranov; v družbo sv. Mohorja jih je vpisanih letos 185 — dokaz, da z veseljem čitajo dobre, podučljive knjige. Tudi po dobrih časnikih segajo radi, katere si deloma izposojujejo, deloma se nánje naročujejo. Ustanovili so si ravno tudi podružnico sv. Cirila in Metoda ter so v to svrho že nabrali 115 gld.

Da ne pogrešamo v fari praznih vér, vraž itd. — kakor drugod med prostim narodom — je umevno. Tako n. pr. je prazna vera med farani: kadarkoli ob nedeljah in praznikih med povzdigovanjem ura bije, izvestno je v istem tednu v fari mrlič; tudi je mrlič tekom leta v isti hiši, v kateri na sv. večer luč ugasne; leto dnij i oni ne živi, ki na potu k polunočnici pade. Kdor se hoče poučiti, koliko let da bode živel, naj dobro pazi, kdaj da bode slišal spomladi kukavico vprvič péti — tedaj naj šteje, kajti kolikorkrat zakuka, toliko let bode dočakal. Kdor hoče imeti čisto proso, naj nese na pepelnico smetí sè svojega dvorišča na sosedovo; deklé pa, ki hoče proso prvo opleti, naj pazi, da bode z velikonočnim blagoslovom (žegnom) prvo doma.

Na sveti večer je običajno, da mladeniči in otroci pred in po polunočnici s »kapseljni« streljajo; na pustni večer pa, da otroci »Pusta« žgó. Tedaj vzame vsak gorečo baklo ali snop slame ter kliče, tekoč okrog vasí, z velikim vriščem: »Pust, masten okrog ust!« Tudi je v fari običajno, da se žgó kresovi.

V gmotnem oziru so farani v obče dokaj imoviti; posedejo 270 zemljišč, katera jim donašajo dovolj vsega potrebnega. Do 15 posestnikov v boljših letinah pridelala

vsak po 1000 in še več mérnikov raznovrstnega žita. Sejejo največ pšenice, prosa, ovsa, ajde, rži in ječmena, koruze le malo; krompirja, fižola, korenja in repe sejejo, oziroma sadé, veliko; lanú prideljujejo le za domačo potrebo. Pšeničo, nekoliko prosa, ajde, fižola in ovsa prodajajo; drugo, vzlasti sočivje, služi jim v živež.

Kjer je veliko poljá, in da je rodovitno, je neizogibno potrebna živinoreja. Mnogobrojno število govéd, dobro rejenih volov, krav in telet — svedoči, da je ona v tej fari v dobrem stanu; vzlasti pa cvetè od nekđaj konjárstvo.¹⁾ Ni je bilo skoro konjske razstave v Kranji ali Kamniku, da ni bil kak farán obdarovan ali vsaj pohvaljen. Za Valvasorja so prodajali često konje na Laško ter skupávali zánje mnogo zlatov. Uprav v to so izdelávali konjske plahte ter prodajali jih domačim in tujim deželam²⁾ — žal, da so napominjano obrt že davno opustili.

Lep dobiček donašajo prašiči; izredé jih v boljših hišah vsako leto od 12—20 — dovolj za dom in za pródaj. Ovac je v fari malo, tudi s čebelarstvom se malokdo bavi.

Sadjárstvo je prav dobro razvito. Sadni vrtovi so skoro v vsaki vási z jablanami, hruškami, češpljami in

¹⁾ Leta 1889. naštelo se je približno v fari govéd: volov 745; krav 865; telet 812; bikov 17; — konj 87; kobil 176; žrebét 71; žrebic 28; oslov 6. Pis.

²⁾ Valvasor piše: Zirklnr Boden nimmt seinen Zirek um Zirkla herum . . . Es werden da viel brave Pferde gezogen, und nach Italien auf den Kauf geritten. Welches auch Anlass giebt, dass man daselbst viel Pferde-Plagten, Kotzen, Decken und dergleichen macht und weit in andere Länder verführt.« II. knjiga. str. 141. — Na drugem mestu: »Zirkla ist ein hübsch grosses Dorf — hat gute Stuttereyn und löset für seine Pferde, deren es viel erzielet, manchen Zekin und Scudi in Italien«. II. knjiga, str. 126.

orehovjem tako zaraščeni, da zakrivajo vás in posamezne hiše.¹⁾ Sadje prodajajo v Ljubljano in tudi razven Kranjske — često na Nemško. Kadar ni kupcev, tedaj napravljajo mošt in kuhajo žganje.

O nekdanjih vinskih goricah pripovedujejo starejši farani, da pomnijo vinograd pri gradu strmólskem; pokojni župnik Bohinjec pa, da je vino iz tamošnjega vinograda pokušal in pohvalno o njem sodil, češ, dobro je, da se le počije nekaj let. Vinograd so nadlegovali ptiči, zajci in druga žival; zato se je opustil pred dobrimi 30. leti. Tudi nad Pešâto je bila vinska gorica; gozd imenom »Vinica«, krasna solnčnata lega in tamošnja najzgodnejša vegetacija potrjuje ljudsko govorico. Izrečno uveruje nas v tem listina z dné 11. decembra l. 1238; v njej čitamo, da je *Verijand*, župnik mengeški, podaril samostanu velesovskemu svoj vinograd nad Pešâto — »de justo patrimonio suo consensu fratrum suorum«.²⁾

Gozdov je v fari dovolj — le žal, da so izsekani. Manjši in tudi večji posestniki so rabili namreč pred leti prečesto sekiro ter prodajali les na vse kraje, vzlasti komendskim lončarjem; odtod primanjkuje danes drv za kurjavo. Goljavo so sicer v novejšem času zasadili —

1) Valvasor piše o cerkljânskem svetu: »Dieser guter, frischer und gesunder Boden zeuget allerley Holtzes und Obstes die Fülle.« II. knj., str. 141.

O Zgornjem in Spodnjem Brniku: »Oberbernze ist gleichfalls ein gross und schönes Dorff voll schöner, wohlgebauter Häuser, liegt auch in einer lustigen Ebene, desto lustiger, weil es mit vielem Obst befruchtet ist.« — »Unterbernze kann sich mit gleichem Recht für ein hübsch-grosses Dorf rühmen. Seine Häuser seynd gross und schöne; seine Baum-Gärten häufig beobstet.« II. knj., str. 116.

2) Schumi »Urkunden- und Regestenbuch« II. zv., str. 77.

toda v korist poznejšemu rodu. Navzlic temu se divjačine v gozdih ne pogreša; mnogo živí tù: srn, srnjakov, jazbecev, lesie, poljskih zajcev, na Krvávci in Kriški Planini i belih; nadalje dobé se: divji petelini, kokoši, kune, kregulj, skopec, divji golob in še celó pelikana so pred petimi leti ustrelili. Volk se prikrade le redko; pred dobrim letom so videli na Štefánji Gori jelena.

Trgovca večja sta v fari le dva, manjših je več. Mnogo stanovnikov se bavi z **rokodelstvom**, in sicer je: mlinarjev 27; žagarjev 14; usnjarja dva; klobučar jeden; konjederec jeden; mesar jeden; sedlar jeden; mizarjev 15; kovačev osem; čevljarjev 26; krojačev 14; jeden sodar; zidarjev 21; tesarjev 22 in tkalcev 24. Gostilnic je v fari bajè 21.

Dasi je danes gmotno stanje dobro in ljudstvo zeló pridno, se je vendar bati v bodoče občutljivega pomanjkanja in revščine. Vsaj je znano, da žival in žito sta vedno ceneji, a posli in dninarji vedno dražji — to boli kmeta. Tudi v obleki je veliko potrate; vsak skoro, naj si je imovit ali siromak, se oblači lepo in dragoceno, da se često ne loči hlapec od gospodarja, dekla od gospodinje in njenih hčerâ. Stara, trpežna narodna noša se zeló opušča, le péča se je tù in tam ohranila. In napósled vé vsakdo, da prosta ženitev ni v blagor gmotnemu stanju.

III.

Verjetne misli o začetku
fare.

i je listine, niti najmanjšega pisménega poročila o začetku cerkljanske fare; zato naj nam pomaga pripoved, kolikor ravno zamore.

Pravijo, da so pokrivali veliki, prvotni gozdovi južno-zahodno ter zahodno-severno nje stran, dočim se je na družih mestih menjávalo drevje z ravnim, rodovitnim poljem. V 12. in 13. stoletji so imeli andeško-meranski grofje svoja posestva in ministerijalce v Poženku in Vopóljah.¹⁾ Na Zgornjem Brniku so pa imeli v 14. veku Ortenburžani celo županstvo z 20. podložniki.²⁾ Tódi, trdijo ljudje, gospodoval je nekdam graščak Brnikar, po katerem se imenuje Spodnji in Zgornji Brnik. Prav blizu Spodnjega Brnika imel je veliko poljá, na katerem se je dvignila vás Vopólje = V polje. Kjer so danes Láhovče³⁾, razprostiral se je daleč na okrog log, za katerim je nastalo selo, pozneje vás Zálog. Dobro pol ure hodá iz Zaloga proti zahodu je bilo malo polje, uprav tam, kjer je danes vás Políca. Ne daleč od tû, na zahodu, stala je na prijaznem holmecu graščina — dom Brnikarjev; pod gradom pa, kjer je vás Požénik⁴⁾, bili so tečni pašniki in lepe pristave. Njemu je

¹⁾ Mell: Entw. Krains, str. 78.

²⁾ Mitth. des Mus.-Ver. für Kr. II. 38.

³⁾ Požénčan (Matej Ravnikar) méni, da je tû nekdam prebivalo več ali manj Lahov, ter da se odtod izpeljuje ime vasi »Láhovče«; glej: »Učit. Tov.« l. 1878, str. 182.

⁴⁾ Kanonik prof. Marn izpeljuje: »Požénik« — od »pognati, poženem«, češ, ker so vanj živino poganjali iz grajskih pristav. Glej: »Učit. Tov.« l. 1878, str. 22.

služilo na stotine podložnikov in več oskrbnikov, kateri so stanovali v raznih krajih grajskih posestev.

Dasi pogán, bil je Brnikar svojim podložnim dobrohoten ter usmiljen do vseh, i do onih, kateri so Jezusov nauk že sprejeli. Zato je bil Oče nebeški njemu milostljiv. Vedno hladnejši je Brnikar postajal do svojih malikov, da se napósled ni branil oglejskih misijonarjev, ki so prišli k njemu. Zvestó, pazljivo jih posluša, se dá v sveti veri natančno poučiti ter sprejme sv. krst z vsemi člani svoje obitelji. Odslej prigovarja celó sam pogánskimi svojim podložnim, da naj opusté malikovanje, s čimur se pravi Bog le žali, ter da naj sprejmó sv. krst, verujejo in živé po naukih, ki jim jih oznanujejo sveti možje oglejski. Pogáni se udajo in se združé v jedino pravi veri sè svojim dobrim gospodom in z že krščanskimi sosedi. Brnikar, zeló oveseljen, sezida blizu svojega gradú prvo cerkvico — na čast svetemu Martinu — v današnjem Šmartnem. Tako je pripoved, kateri ne odrekamo povsem veljave; vsaj gledé cerkve sv. Martina v Šmartnem vidi se nam verjetna.

Vriva se nam namreč tù vprašanje — zakaj da bi bil Brnikar cerkev sezidal uprav sv. Martinu na čast?

Znano je, da je prišel sv. Martin ¹⁾ v drugi polovici IV. stoletja iz Galije v Panonijo obiskat svoje stariše v svoje rojstveno mesto Sabarijo največ z namenom, da jih pridobi sv. veri in one svoje rojake v njej utrdi, kateri so, jo bili že sprejeli. Vprašamo, po kateri poti je on prišel in odšel? Prej ko ne po veliki cesti, ki je vodila iz Galije skoz Mediolan (Milan) v Aquilejo (Oglej), Emono (Ljubljano), Celejo (Celje), Petovium (Ptuj) v Sabarijo. In, če je temu tako, mar ni verjetno, da je on na svojem

¹⁾ Škof turski, rojen l. 316, umrl 8. nov. l. 400, ali po mnenju drugih l. 397.

potovanji — vnét za božjo čast in vero Jezusovo — nebeške resnice oznanoval vsaj bližnjim poganskim prebivalcem iste ceste; prav v tem je izvir pripovedi v savinjski dolini na Spodnjem Štorskem, da je sv. Martin ondi bil in učil.¹⁾ Jednako vidi se nam mogoče, da se je tudi v naših krajih oglasil ter govoril našim davnim pradedom, če ne ravno v sedanji fari cerkljanski, vsaj kje v bližini, ob veliki cesti. Spomin na to se je po ustnem sporočilu ohranil ter sezidala se cerkvica v našem Šmartnem njemu na čast, kakor tudi v družih pokrajinah Gorenjske ob omenjeni cesti, tako n. pr.: v Spodnjem Tuhinju, v Moravčah, v Dobu, v Šmartnem pod Šmârijino Goro, v Šmartnem pri Kranji, itd. — povsod že starodavne farne cerkve.²⁾

V katerem letu ravno se je cerkev v Šmartnem sezidala, o tem molí pismo in pripoved; mogoče pa je, da že v osmem, ali vsaj v devetem stoletju. Tako n. pr. piše dr. F. V. Klun, da se je v letu 837 sv. vera v Kranjski zeló razširjala, ker se je tedaj tudi veliko cerkvá zidalo.³⁾ Drugi pa, kakor: Hohenauer, Kirchengeschichte von Kärnten; Muchar, Geschichte der Steiermark, in Kandler; Indicazioni per le cose storiche del Littorale, izrečno trdé, da je bila v devetem stoletju v sedanji cerkljanski fari cerkev⁴⁾; — in sicer, kakor sodimo, v Šmartnem. Zakaj?

Blizu tam je stanoval graščak. Pri njem je bilo največ podložnikov, zato je sezidal izvestno prvo cerkev, ali vsaj z besedo vplival na to, da se je sezidala v njega bližini. Tudi se govori med ljudstvom, da je bila v Šmartnem prej fara, nego v Cerkljah, ter da je bila

¹⁾ Mat. Slov. Letopis 1882/83, str. 187.

²⁾ Glej: »Catalogus Cleri« 1889.

³⁾ Dr. Klun: »Archiv« I., str. 2.

⁴⁾ Mat. Slov. Letopis 1884, str. 140.

III.

Verjetne misli o začetku
fare.

i je listine, niti najmanjšega pisménega poročila o začetku cerkljanske fare; zato naj nam pomaga pripoved, kolikor ravno zamore.

Pravijo, da so pokrivali veliki, prvotni gozdovi južno-zahodno ter zahodno-severno nje stran, dočim se je na družih mestih menjávalo drevje z ravnim, rodovitnim poljem. V 12. in 13. stoletji so imeli andeško-meranski grofje svoja posestva in ministerijalce v Poženku in Vopóljah.¹⁾ Na Zgornjem Brniku so pa imeli v 14. veku Ortenburžani celo županstvo z 20. podložniki.²⁾ Tódi, trdijo ljudje, gospodoval je nekđaj graščak Brnikar, po katerem se imenuje Spodnji in Zgornji Brnik. Prav blizu Spodnjega Brnika imel je veliko poljá, na katerem se je dvignila vás Vopólje = V polje. Kjer so danes Láhovče³⁾, razprostiral se je daleč na okrog log, za katerim je nastalo selo, pozneje vás Zálog. Dobre pol ure hodá iz Zaloga proti zahodu je bilo malo polje, uprav tam, kjer je danes vás Políca. Ne daleč od tû, na zahodu, stala je na prijaznem holmcu graščina — dom Brnikarjev; pod gradom pa, kjer je vás Požénik⁴⁾, bili so tečni pašniki in lepe pristave. Njemu je

¹⁾ Mell: Entw. Krains, str. 78.

²⁾ Mitth. des Mus.-Ver. für Kr. II. 38.

³⁾ Požénčan (Matej Ravnikar) méni, da je tû nekđaj prebivalo več ali manj Lahov, ter da se odtod izpeljuje ime vasí »Láhovče«; glej: »Učit. Tov.« l. 1878, str. 182.

⁴⁾ Kanonik prof. Marn izpeljuje: »Požénik« — od »pognati, poženem«, češ, ker so vanj živino poganjali iz grajskih pristav. Glej: »Učit. Tov.« l. 1878, str. 22.

služilo na stotine podložnikov in več oskrbnikov, kateri so stanovali v raznih krajih grajskih posestev.

Dasi pogán, bil je Brnikar svojim podložnim dobrototen ter usmiljen do vseh, i do onih, kateri so Jezusov nauk že sprejeli. Zato je bil Oče nebeški njemu milostljiv. Vedno hladnejši je Brnikar postajal do svojih malikov, da se napósled ni branil oglejskih misijonarjev, ki so prišli k njemu. Zvestó, pazljivo jih posluša, se dá v sveti veri natančno poučiti ter sprejme sv. krst z vsemi člani svoje obitelji. Odslej prigovarja celó sam pogánskimi svojim podložnim, da naj opusté malikovanje, s čimur se pravi Bog le žali, ter da naj sprejinó sv. krst, verujejo in živé po naukih, ki jim jih oznanujejo sveti možje oglejski. Pogáni se udajo in se združé v jedino pravi veri sè svojim dobrim gospodom in z že krščanskimi sosedi. Brnikar, zeló oveseljen, sezida blizu svojega gradú prvo cerkvico — na čast svetemu Martinu — v današnjem Šmartnem. Tako je pripoved, kateri ne odrekamo povsem veljave; vsaj gledé cerkve sv. Martina v Šmartnem vidi se nam verjetna.

Vriva se nam namreč tù vprašanje — zakaj da bi bil Brnikar cerkev sezidal uprav sv. Martinu na čast?

Znano je, da je prišel sv. Martin ¹⁾ v drugi polovici IV. stoletja iz Galije v Panonijo obiskat svoje stariše v svoje rojstveno mesto Sabarijo največ z namenom, da jih pridobi sv. veri in one svoje rojake v njej utrdi, kateri so jo bili že sprejeli. Vprašamo, po kateri poti je on prišel in odšel? Prej ko ne po veliki cesti, ki je vodila iz Galije skoz Mediolan (Milan) v Aquilejo (Oglej), Emono (Ljubljano), Celejo (Celje), Petovium (Ptuj) v Sabarijo. In, če je temu tako, mar ni verjetno, da je on na svojem

¹⁾ Škof turski, rojen l. 316, umrl 8. nov. l. 400, ali po mnenju drugih l. 397. Pis.

potovanji — vnét za božjo čast in vero Jezusovo — nebeške resnice oznanoval vsaj bližnjim poganskim prebivalcem iste ceste; prav v tem je izvir pripovedi v savinjski dolini na Spodnjem Štorskem, da je sv. Martin ondi bil in učil.¹⁾ Jednako vidi se nam mogoče, da se je tudi v naših krajih oglasil ter govoril našim davnim pradedom, če ne ravno v sedanji fari cerkljanski, vsaj kje v bližini, ob veliki cesti. Spomin na to se je po ustnem sporočilu ohranil ter sezidala se cerkvica v našem Šmartnem njemu na čast, kakor tudi v družih pokrajinah Gorenjske ob omenjeni cesti, tako n. pr.: v Spodnjem Tuhinji, v Moravčah, v Dobu, v Šmartnem pod Šmârijino Goro, v Šmartnem pri Kranji, itd. — povsod že starodavne farne cerkve.²⁾

V katerem letu ravno se je cerkev v Šmartnem sezidala, o tem molí pismo in pripoved; mogoče pa je, da že v osmem, ali vsaj v devetem stoletji. Tako n. pr. piše dr. F. V. Klun, da se je v letu 837 sv. vera v Kranjski zeló razširjala, ker se je tedaj tudi veliko cerkvá zidalo.³⁾ Drugi pa, kakor: Hohenauer, Kirchengeschichte von Kärnten; Muchar, Geschichte der Steiermark, in Kandler; Indicazioni per le cose storiche del Littorale, izrečno trdé, da je bila v devetem stoletji v sedanji cerkljanski fari cerkev⁴⁾; — in sicer, kakor sodimo, v Šmartnem. Zakaj?

Blizu tam je stanoval graščak. Pri njem je bilo največ podložnikov, zato je sezidal izvestno prvo cerkev, ali vsaj z besedo vplival na to, da se je sezidala v njega bližini. Tudi se govori med ljudstvom, da je bila v Šmartnem prej fara, nego v Cerkljah, ter da je bila

1) Mat. Slov. Letopis 1882/83, str. 187.

2) Glej: »Catalogus Cleri« 1889.

3) Dr. Klun: »Archiv« I., str. 2.

4) Mat. Slov. Letopis 1884, str. 140.

farna cerkev sedanja podružnica sv. Martina — odtod prav verjetno, da i najstarejša, ali prva v fari. Nadalje — uvaževaje, da je cerkev sv. Martina poleg one sv. Janeza Krstnika na Zgornjem Brniku, navzlic zeló mali šmarski soseski — največa podružnica v fari ter, da so imeli do konca pretečenega stoletja v farni cerkvi jedva dobro četrt ure oddaljenem Šmartnem svojega duhovnika — izvestno zeló stara in tehtna pravica — lahko verjamemo pripoved o najstarejši ali prvi cerkvi sv. Martina v fari, ter o prvotni fari v Šmartnem, da ne preje, v devetem stoletji.

Kmalu pa so spoznali za boljše in potrebno, da se pomakne farna cerkev v središče fare; zato so opustili faro v Šmartnem in jo prestavili v Trnovlje — v sedanjo vás cerkljánsko. In tù še-le se oglasi listina, v kateri se imenuje l. 1154. »Richerus« župnik Marijine cerkve — »plebanus de sancta Maria« — v Trnovljah.¹⁾

¹⁾ Schumi: »Urkunden- und Regestb. für Krain« I., str. 110 in 120; »Catalogus Cleri Lab.« imenuje žup. Rich. l. 1156. Pis.

IV.

Fara pod oglejskim patrijarhatom

od začetka do l. 1751.

pripovedi smo omenili, da so prišli k graščaku Brnikarju oglejski misijonarji ter pokristijanili njega in vse člane njegove obitelji. V tem se pripoved vjema z zgodovinskim sporočilom, ki izrečno trdi, da je luč svete vere prisijala že v prvih stoletjih krščanstva iz Ogleja v naše slovenske pokrajine ter vzlasti blagodejno razširjala se ob času očaka Pavlina (774—802).

Uprav zato je cesar Karol Véliki oglejskim očakom pripoznal in izročil dné 14. junija 810 — drugi trdé leta 811 — v državnem zboru v Cahih (Achen) — vso duhovensko oblast nad Kranjsko ter tjá do reke Drave ¹⁾; isto sta potrdila cesar Ljudevit Pobožni, najmlajši sin Karolov, 27. decembra l. 820²⁾ in kralj Karoloman l. 879.

S tem se je škofija očakov oglejskih zeló razširila; raztezala se je končno od Livence in Taljamenta na Beneškem do Kolpe in Sotle na meji hrvatski, od jadranskega morja in Snežnika do Drave, po Frijulskem, Goriškem, Kranjskem, Koroškem in Štírskem.³⁾ Odtod je umevno, da je bilo vladikovanje zeló težavno. V to je dobro došla očakom svétna njihova oblast nad cerkvenim nji-

¹⁾ Mat. Slov. Letopis 1884, str. 135; dr. V. F. Klun I. zv., str. 1; Koblar: »Zgod. farâ lj. škof.« I. zv., str. 14.

²⁾ Prof. Rutar piše, da leta 819 — glej: Ljubljanski Zvon »Akvileja« l. 1884, str. 536.

³⁾ Mat. Slov. »Spomenik« l. 1883, str. 128.

hovim posestvom, da so zamogli svobodneje izvrševati duhovensko poslovanje v obsežnem svojem patrijarhatu.

Že l. 801, ali 802, podelil je namreč Karol Véliki oglejski cerkvi mnogo imunitét, njegovi nasledniki so pa pomnožili očakom svoboščine in oproščenja. Tako je podelil kralj Karoloman l. 879 pravico, da je sprejemal patrijarh v cerkveni posésti svoji vse one davščine, katere so se doslej cesarju, oziroma kralju plačevale. S tem se je postavil temelj patrijarški državi, ki je obsegala že v 11. stoletji ne-le večji del Frijulske, temveč i vso Goríško od l. 1001, ter ves Kras in Notranjsko od l. 1028.¹⁾ V letu 1077 dné 11. junija pa je podelil cesar Henrik IV. očaku Sieghardu, med drugim i marko *Krajno*²⁾, ki je bila doslej spojena z vojvodino koroško. Toda isti cesar jo je kmalu odvzel njegovemu nasledniku očaku Henriku ter vnovič podelil patrijarhu Ulriku II. 12. maja l. 1093, in zopet cesar Friderik II. dné 7. svečana l. 1214 očaku Volfgerju, dokler je niso odvzeli in napósled izročili očaku Bertoldu dné 25. januarija l. 1230³⁾ — nekateri pa ménijo, da že l. 1228.⁴⁾

Se vé, da so očaki za svétneга gospodstva svojega i v Krajni, kot v družih svojih deželah, svobodno pobirali državne davke ter razpolagali s posestvi svojimi in dajali gradove, cerkve, zemljišča in kmete v polno last, ali pa za nekaj časa v fevd.

Ozrimo se sedaj v našo faro ter oglejmo si, kako so v njej izvrševali očaki svojo pravico.

¹⁾ Prof. Rutar: Ljubljanski Zvon — »Jedinstvo slovenskih dežel od VII. do XIII. stoletja« 1882, str. 225 in 226.

²⁾ De Rubeis: Monumenta Ecclesiae Aquilejensis« str. 534; dr. V. F. Klun »Archiv« zv. II., str. 15.

³⁾ Klun, str. 24.

⁴⁾ Prof. Rutar: Ljublj. Zvon — »Aquila« l. 1884, str. 608.

V l. 1163 je svobodno podelil očak Ulrik II. kapelo sv. Marjete v Velesovem — dosihmal podružnico Marijine cerkve v Trnovljah — Gerlohu Velesovskemu, kateremu je bil že prej izročil 50 podložnih kmetov. Ob enem je dal kapeli krstno in pogrebno pravico ter dovolil, da se iz dohodkov omenjenih 50 kmetov vzdržuje pri sv. Marjeti samostalen duhovnik. Gerloh je pa odškodoval cerkev sv. Marije s privoljenjem Bertolda III. Andeškega v prisotnosti župnika Richerja s tem, da jej je podelil jedno zemljišče in jednega kmeta v Velesovem.¹⁾

Nadalje je podaril oglejski očak cerkvi v »Diez« 12 zemljišč na Štefanji Gori, katero posest je ondotni prošt Henrik v oktobru leta 1228 z dovoljenjem očaka Bertolda in brata njegovega Otona, meranskega vojvode, prodal gornjegrajskemu opatu Albertu.²⁾ Isti očak Ber-

1) Schumi: »Urk.- u. Reg.-Buch« I., str. 120; listina se hrani v izvorniku v državnem arhivu na Dunaji.

2) Schumi: »Urk.- u. Reg.-B.« II. zv., str. 49; Orožen, Benedict.-Stift Oberburg, str. 16 in 17.; dr. Klun, Archiv, II. zv., str. 23.

*) Urbarij tamošnjega samostana iz l. 1426. pové nam, koliko davščine so dajali Štefanci samostanu, in sicer:

Gregor st. 1 $\frac{1}{2}$ mr. 20 β , pro lino et oue carn. 12 β , pull. 1. 20 oua.

Martin Choneznik st. tm. = servit tantum.

Jakob Martin bratt st. 1 mr. β . It. 68 β . It. 12 β . pro oue et lino; pull. 1, 20 oua.

Pernekk st. tm.

Martin filius Vrban st. tm.

Vrban st. tm.

Mathe Tscherne st. 1 mr. 90 β . It. pro oue et lino 12 β . pull, 1. 20 oua.

Herman st. 1 $\frac{1}{2}$ mr. β . 12 β pro lino et oue, pull. 1. oua 20.

Laure st. 1 mr. 8 β , 12 pro lino et oue, pull. 1, oua 20.

Juri dyelawecz st. 1 mr. 40 β ; pull. 1, oua 20.

Summa 15 mr. 10 β . (Glej: Orožen: »Benedictiner-Stift« str. 306.)

told je potrdil l. 1239 zaméno nekaterih fevdov med cerkvijo sv. Marije v Trnovljah — Cerkljah in kapelo sv. Tomaža v Velesovem.¹⁾

Očak Nikolaj je pa dné 4. januarija leta 1353 vtelesil faro sv. Marije v Cerkljah samostanu velesovskemu.²⁾

Sézimo tu malo nazaj v rojstveni dan samostana velesovskega ter v njegova mladeniška leta, da se poučimo, koliko je pripomogla mati-fara svete Marije k ustanovitvi, ter vzlasti, kaj je nagnilo očaka Nikolaja, da je cerkljansko faro samostanu »belih nun« podredil — vtelesil.

Samostan v Velesovem so ustanovili gospodje s Kamna — Stein, pozneje Frauenstein — gradú nad Velesovim³⁾, in sicer: Verijand, župnik mengeški, in njegova brata Gerloh in Valter, potem Rihca vdova in njen sin Verijand ter opat gornjegrajski, Albert, leta 1238. Očak Bertold je potrdil ustanovo 11. decembra istega leta.⁴⁾ S tem so se odpovedali vsem svojim pravicam pri cerkvi sv. Marjete na Trači v korist samostanu ter darovali mnogo svojih zemljišč z vsemi dohodki in pravicami tudi v fari cerkljanski. Tako je daroval Verijand, župnik mengeški, vinograd na *Pešáti*, njegov brat Gerloh šest zemljišč v *Vopóljah* ter l. 1247 meseca novembra jedno zemljišče pri *Marijini cerkvi* v sedánji cerkljanski

¹⁾ Sl. Mat. Letopis, 1870, str. 19.

²⁾ Besedni prepis izvirnega dotičnega Nikolajevega pisma se hrani v farnem cerklj. arhivu. Valvasor in za njim dosléj »Catalogus Cleri Lab.« trdita, da je že očak Bertold l. 1228 vtelesil faro cerkljansko samostanu veles., toda ono je pomota, ker niti jedno pismo ne opravičuje tega mnenja. Pis.

³⁾ Drugi zgodovinarji trdijo, da je ta »Stein« — Kamnik.

⁴⁾ Mat. Sl. Letopis 1872/73, str. 18; Schumi: »Urk.- u. Reg.-B.« II. zv., str. 75—79; farni arhiv v Velesovem.

vási. Nadalje so darovali i drugi, kakor: sestra Marjeta, menda Vernéška, ali možno Brniška, l. 1238 štiri zemljišča na *Brnikih*, Henrik, zvan Liste, jedno zemljišče v *Češnjévkú*; Ropert z Brnika jedno zemljišče na *Brniku*.¹⁾ Leta 1248 dné 16. aprila na véliki četrtek je podelil samostanu vitez Konrad, ministerijalec vojvodinje Neže, — »miles dictus de Ecclesia sancte Marie« — tri zemljišča pri sv. Mariji v „*Tyrneulach*“ — Trnovljah. Dve zemlji je vitez Konrad kupil, in sicer: jedno od gospe Jere, zване »Mumelin« in njenih sinov Rudegera in Ulrika, drugo pa od Siegfrida pl. Ramesowa; tretjo mu je daroval v fevd Friderik II., vojvoda avstrijski in soproj Neže.²⁾ Tudi Henrik, župnik cerkljanski, je volil leta 1351 v saboto po sv. Jakobu jedno zemljišče v *Spodnjem Zalogu*,³⁾ kakor i Jakob strmolski, župnik šmarijski in kanonik tridentski in briksenski, l. 1384. dné 24. avgusta dve zemlji v *Póženku*.⁴⁾

Drugi so zopet v fari cerkljanski prodali samostanu svoja posestva, kakor: brata Ditmar in Ulrik greifenfelška dve zemlji v Pólici (?) »im Velde *prope Zirchlach*« dné 11. oktobra l. 1302 za 16^{1/2} mark; vitez Nikolaj s Kamna z dovoljenjem svoje soproge »Diemut« jedno zemljišče v *Češnjévkú* za sedem oglejskih mark v osmini sv. Filipa in Jakoba leta 1319; dné 29. junija l. 1324 Henrik Kolijencer, Bertoldov sin z Brnika (von Vernek), jedno zemljišče v *Láhovčah* za osem mark; »Diemut«, gospoda Nikolaja s Kamna vdova, svoj dvor v *Češnjévkú*

¹⁾ Prim. ustanovno pismo veles. samostana.

²⁾ Dr. Klun, Archiv, zv. II., str. 26. — Schumi: »Urk.- und Regest.- Buch« zv. II., str. 119; Matice Sl. Letopis 1872/73, str. 19 in l. 1874, str. 181.

³⁾ Mat. Sl. Letopis 1872/73, str. 23.

⁴⁾ Ravno tam, str. 26.

dné 25. maja l. 1330.; Nikolaj s Kamna 13. decembra l. 1357 svoji teti Neži, duhovni sestri v Velesovem, zemljišče v *Češnjevku* ter Nikolaj Kolovški v ponedeljek pred dúhovim l. 1361. prednici Katarini grofici Ortenburški in samostanu dve zemlji v Spodnjem Zalogu.¹⁾

Iz tega se razvidi, da je fara sv. Marije v Trnovljah ali Cerkljah takoj v začetku samostan zdatno podprla ter mu bila dobrohotna tudi v poznejših letih.²⁾

Toda navzlic lepemu imetju in obširni posesti, ki se je raztezala tudi po sosednjih farah, vzlasti šenčurski, bil je samostan večkrat v potrebi; sosebno v polovici 14. stoletja se je pokazalo občutljivo pomanjkanje. Mnogo redovnic, veliko poslov, občeznana in sloveča gostoljubnost velesovskih dominikank itd. — vse to je zahtevalo velikih stroškov, katerim ni bil samostan napósled kos.

Uprav zato se obrne tedanja prednica Katarina grofica Ortenburška na očaka *Nikolaja* z iskreno prošnjo, da naj samostanu v silni potrebi pomaga. Nikolaj, jednako svojim prednikom, velesovskim nunam zeló naklonjen in dobrohoten, usliši takoj opatico ter vtelési dné 4. jan. l. 1353 samostanu faro *cerkljansko* z vsemi njenimi dohodki in pravicami. Dva dni pozneje, 6. januarija, je potrdil očakov ukrep kapitelj stolnice oglejske s pečatom svojim in s podpisi: Ambrož de la Ture, poddekan, Konrad in Beltramol de la Ture, Julij Oglejski, Matej Padovanski, Ivan Karatski, Jakob iz Parme in Filip od Fare — kanoniki cerkve oglejske.

¹⁾ Slov. Mat. Letopis 1872/73, str. 19—26; Parapat: »Regesti«, glej Mat. Slov. Letopis 1874, str. 180—189.

²⁾ Nekako koncem 14. stoletja so dobile nune i tri zemlje na Viženčah pri sv. Ambrožu ter ohranile jih do l. 1782. Pis.

V to je naložil Nikolaj — kakor razvidimo iz besednega prepisa dotičnega izvirnega pisma¹⁾ — samostanu dolžnost, da naj se vedno bere v velesovski samostanski cerkvi vse dni leta po jedna sv. maša v prospèh oglejske cerkve in njenih očakov, kakor tudi, da naj pošiljajo nune, v pripoznanje gospodstva očakov in pokorščine do njih, vsako leto iz dohodkov cerkljanske fare šest liber sveč za kapelo sv. Hilarija v oglejsko stolnico. Sposobnega vikârija, oziroma župnika cerkljanskega, imenuje samostan, potrjuje pa očač oglejski. Vikârija mora samostan preživljati ter izplačevati pristojbine papežu²⁾ in druge postavne doneske njega poslancem, kakor tudi patrijarhom oglejskim. Vikârij je bil dolžan v vseh duhovenskih stvaréh slušati očaka; hodil je na patrijarške sinode ter izvrševal njih ukrepe in ukaze, tudi je pogostoval poslance papeževe in očakove.

Pri tem je ostalo ves čas do l. 1751, oziroma do l. 1782, ko je cesar Josip II. odpravil velesovski samostan.

Hiša habsburška, ki je v Kranjski vladala, potrdila je često redovnicam posest in pravice, katere jim je podelila oglejska cerkev do fare cerkljanske; tako n. pr. vojvoda Viljem v sredo pred sv. Martinom l. 1396, vojvoda Leopold v petek pred sv. Avguštinom l. 1409 ter cesar Friderik IV. dné 29. junija l. 1444 in drugi.³⁾

¹⁾ Glej »Prilogo« št. 1.

Pis.

²⁾ V zapisniku farâ kranjskih, od katerih je l. 1323 kardinal Bertrand kot legat papežev pobiral pristojbine, najdemo tudi faro cerkljansko; plačevala je vsako leto 4 marke; glej: »Mitth. d. hist. Ver. f. Krain« l. 1856, str. 11. — L. 1370. je znašala pristojbina papežu 16 mark solidov: »Plebes Zirklach m. sol. XVI«; glej: »Schumi — Arch.« zv. I., str. 95.

³⁾ Parapat, Slov. Mat. Letopis 1872/73, str. 27 in 28. in farni arhiv cerklj.

Rekli smo, da je očak Nikolaj samostanu velesovskemu zaukazal, naj zdržuje vikârija, oziroma župnika cerkljanskega. Kako in s čim ga je preživljal, ni je listine, niti družega poročila, da bi se o tem poučili. Vendar pa sodimo, da je bil v prvem stoletji slabo preskrbljen; vsaj je to pripoznal samostan s tem, da je ustanovil z občino cerkljansko dné 24. februvarija leta 1494 vikariju, oziroma župniku, v poboljšek takozvano kostniško kapelanijo ali beneficij sv. Tomaža. V imenu velesovskih nun podpisala je ustanovo njihova prednica Barbara Mündorfer, v imenu občine cerkljanske pa ključarja: Gašpar Močnik in Vrban Drysa. Ustanovo je potrdil mesec dnij potém oglejski očak *Nikolaj Donat* ter podelil ob enem samostanu pravico, da imenuje župnika-beneficijata, a potrdi on in njegovi nasledniki.

Iz besednega prepisa izvirnega ustanovnega pisma razvidimo¹⁾, da je beneficij svetega Tomaža v Cerkljah prvotno obsegal: jedno zemljišče na Klancu, jedno v Dvorjah in njivo »Vrlica«, jedno na Zgornjem Brniku, jedno v Podgorji, jedno v Vodicach, tri zemlje v Repnjah in tri zemlje v Vrhovljah; nadalje: dva travnika na Spodnjem Brniku, vrt in hlev blizu Kranja in jedno hišo v Ljubljani.

L. 1564, dné 28. aprila, so se izpremenili dohodki v tem, da je mesto treh zemljišč v Repnjah in jednega v Vodicach dobival župnik-beneficijat pšenično desetino od ôsmih zemljišč na Brezji.²⁾

Zato je pa moral v kapeli sv. Tomaža na pokopališči štirikrat na teden za duše v vicah maševati ter skrbeti, da se je vsako leto na dan sv. Aleša ondi opr-

¹⁾ Farni arhiv: »Urbarij« l. 1754; izvirnega pisma nismo našli. Pis.

²⁾ Glej: »Urbarij« istega leta.

vilo: štiri slovesne péte sv. maše in šest tihih sv. maš ter pred sv. Alešem isti dan péta črna sv. maša z biljami. Tudi so mu v ustanovnem pismu zaukazali, da je kapelo sv. Tomaža s cerkveno opravo, perilom itd. oskrboval, in da je gorela luč v kapelici: velikonočno nedeljo, vnebohod Gospodov, sv. dan, vse praznike Marijine, dan sv. Tomaža, dan sv. Aleša, o dúhovem in na praznik posvečevanja vseh cerkvâ.¹⁾

V tem in v vseh drugih duhovenskih opravilih nadzoroval je župnika-beneficijata in drugo duhovenstvo v fari, ter vérnike in cerkve, očakov namestnik, nad-dijakon za Kranjsko, ki je stanoval v Ljubljani, Kamniku, ali Mengšu, ali v drugi imenitnejši fari takozvane Krajne, oziroma Gorenjske. Osebnó menda nij prišel niti jeden očak v Cerklje, ker jim je bila škofija preobsežna. Nadomestovali so patrijarhe tudi v škofovskih opravilih, da so cerkve in altarje posvečevali, birmovali itd., njihovi generalni vikâriji, podružni, namestni, ali sosednji škofje.²⁾

Tako je prišel dné 25. oktobra l. 1511 v cerkljânsko faro lavantinski škof *Leonard I. Pewelr*, da je posvetil v imenu očaka Dominika kardinala Grimana v podružnici sv. Simona in Jude na Spodnjem Brniku tamošnji veliki altar ter jeden dan pozneje v Cerkljah farno cerkev Matere božje vnebovzete in pet altárjev v njej.³⁾ Na-

¹⁾ V poznejših letih so se dolžnosti župniku-beneficijatu zdatno zmanjšale. Tako čitamo v urbariji iz l. 1652 in 1739, da je dolžan na teden tri sv. maše opraviti, mesto štirih. L. 1792. znižalo se mu je število sv. maš na 115, a že l. 1806 na 46; v polovici tekočega stoletja oprostili so župnika vseh bremen. Pis.

²⁾ Dr. Klun: *Archiv*, zv. II., str. 91—93; Koblar: *Zgodovina farâ ljublj. škofije*, I. zv., str. 19 in 20.

³⁾ Slovenec: *Listek* l. 1887, št. 119.

dalje, kakor nas uveruje pergamen, shranjen v farnem arhivu cerkljanskem, pooblastil je očak Marin Griman škofa kaprulanskega, *Daniela pl. Rubeis*, da je posvetil dné 8. junija l. 1535 cerkev sv. Duha v Češnjevku.¹⁾ In ko je bila, ali po luteranih in drugih hudobnih ljudeh, ali pa vsled požara, razsvečena podružnica sv. Simona in Jude na Spodnjem Brniku, izvršil je ondi cerkveno spravo dné 4. maja l. 1555 *Luka Bizancij*. škof katarinski in generalni vikarij tedanjega očaka Ivana Grimana, v vnovič omadeževani pa *Pavel Bizancij*, škof katarinski in generalni vikarij istega patrijarha, dné 30. marcija l. 1581.²⁾ Kot namestnik očakov došel je v faro i *Krištof Mihael Kummer pl. Kumberg*, škof kristopolitanski in prošt ljubljanski, ki je posvetil 15. aprila l. 1641 podružnico sv. Helene v Gradu ter 3. novembra istega leta veliki altar ravno tam.³⁾ Dné 18. maja l. 1691 je posvetil stiški opat *Anton*, naddijakon patrijarhov, stranski altar sv. Mihaela nadangelja v farni cerkvi cerkljanski in altar sv. Nikolaja v Dvorjah.⁴⁾ — Dné 3. decembra l. 1735 vizitoval je faro v imenu očakovem *Leopold Josip Hanibal grof pl. Petazzi*, stolni dekan ljubljanski in naddijakon za Gorenjsko; osem let pozneje, dné 13. julija, pa je posvetil kot škof tržaški podružnico sv. Janeza Krstnika na Zgornjem Brniku.⁵⁾

1) Glej: »Prilogo« št. 2.

2) »Matricula parochiae Zirklensis« l. 1736.

3) Glej: »Matricula paroch. Zirklensis« l. 1764.

4) Farni direktorij l. 1764.

5) Farni arhiv.

V.

Fara pod goriško nadškofijo

od l. 1751 — 1787.

13. in 14. stoletji je stal oglejski patrijarhat na vrhuncu svoje slave. Toda, kakor je na svetu vse minljivo, razpadati je začela patrijarhov svetna oblast koncem 14. stoletja, dokler je nij uničila beneška republika v letih 1418 — 1420. S tem je pa ginila tudi cerkvena veljava očakov, vzlasti po tistih deželah, katere niso bile podložne beneškemu levu. In to je naravno! Benečani so se namreč vmešavali odslej vselej v izvolitev očaka ter strogo pazili, da je bil izvoljen in potrjen njihovi republiki ugoden mož, a več ali manj nasproten sosednji Avstriji. In uprav s tem je izgubil patrijarh v avstrijskih, sosebnost v slovenskih deželah, veliko vpliva, kar je bilo izvestno cerkvi in vernikom v zdatno škodo. To je spoznal cesar Friderik IV., zato je ustanovil l. 1461 škofijo ljubljansko, kateri je podelil vse fare svojega patronata v Kranjski, Koroški, jedno faro na Solnograškem ter gornjegrajskemu samostanu vtelésene fare štirskje.¹⁾ Vse druge fare oglejske škofije v Kranjski in drugih deželah avstrijskih so pa ostale še vedno pod očaki oglejskimi, stanujočimi v Vidmu od l. 1236, dokler nij papež Benedikt XIV. dne 29. novembra l. 1749 ustanovil v Gorici posebnega vikarijata s škofovsko oblastjo za avstrijski del oglejske

¹⁾ Tedaj je prišla Štefánja Gora sè samostanom gornjegrajskim v last ljubljanskim škofom; danes ima ljubljanski knezoškof še jedno njivo tù, imenovano »Opatica«; daje jo v najem. Pis.

očakovine. Dné 6. julija l. 1751 je pa istega zatrl in namesto njega ustanovil dve samostalni nadškofiji, jedno v Vidmu in drugo v *Gorici*.¹⁾

V lažje in boljše poslovanje so goriško nadškofijo takoj razdelili v naddijakonate; in sicer na Kranjskem: v gorenjski, stiški, novomeški, ribniški, kostanjeviški in bistrski naddijakonati ter v dekanata: metliški in vipavski. Naddijakonate pa so ločili v komisarijate; tako n. pr. gorenjski naddijakonati: v kamniški, velesovski in loški. Velesovskemu komisarijatu podredili so fare: *Cerklje*, Šenčur, Komendo, Tržič in Velesovo; duhovniji: Tujnice in Zapoge ter beneficij v Olševku.²⁾

Naddijakon je imel v svojem okrožji isti posel, kot prej oglejski, namreč nadzorovati župnike, kapelane in drugo farno duhovščino, čuvati duhovno življenje farnov in cerkve, kakor tudi sporočati o tem nadškofu. Za Gorenjsko imenujejo se nam v farnem cerkljanskem arhivu nastopni naddijakoni, ki so Cerklje često obiskali: *Karol Žiga grof Petazzi*, *dr. Josip pl. Wollwitz* in *Inocencij baron Taufferer*. Naddijakonu pomočnik je bil komisarij, za našo faro v Velesovem župnik *Jernej Grošelj* in za njim župnik *Rahnè*.

Osebnost je počastil Cerklje knezonadškof goriški, *Karol Mihael grof Athems*, že l. 1752 ter je o tej priliki posvetil podružnico sv. Marije Magdalene na Pešâti.

O drugi vizitaciji svoji v Cerkljah l. 1761³⁾ ukazal je šenturškemu kapelanu, da naj ostavi Cerklje in se preseli za stalno na Šenturško Goro, ter da naj

1) Dr. V. F. Klun: »Archiv«, zv. II., str. 100; prof. Rutar: »Akvilleja«, Ljublj. Zvon l. 1884, str. 539—541.

2) Dr. V. F. Klun: »Archiv«, zv. II., str. 107.

3) Farni arhiv cerklj.

se hrani v cerkvi sv. Ulrika Najsvetejše. Kapelan Ivan Faber se uklone povelju, toda še-le 1767 leta.

O tretji in zadnji vizitaciji omenjenega knezonadškofa v Cerkljah dné 4. julija l. 1767 priročen nam je vizitacijski zapisnik v latinskem izvorniku.¹⁾ Pové nam med drugim, da je prišel Karol Mihael dné 3. julija ob 7. uri zvečer iz Komende v Cerklje, da je 4. julija ob 8. uri v farni cerkvi maševal, vernike obhajal, potem propovedoval in birmal 606 otrok.

Njemu naslednik, knezonadškof *Rudolf Josip grof Edling*, bil je v Cerkljah l. 1775 in 1783. O prvi vizitaciji njegovi sporoča isti zapisnik, da je po svojem prihodu iz Komende dné 6. julija najprej razložil pomen obiska in potem podelil blagoslov s presvetim Rešnjim Telesom, družega dné pa, da je za ranega jutra spovedoval, ob $\frac{1}{2}$ 8. uri maševal, propovedoval, obhajal in birmoval; popoludné od 4.—5. ure izpraševal je otroke in odrasle iz krščanskega nauka ter, podelivši sv. blagoslov, odšel ob $\frac{1}{2}$ 7. zvečer v Velesovo.

Kakor nas uveruje njegovo pismo župniku Dolencju iz dné 8. julija istega leta, bil je v Cerkljah zelo zadovoljen; hvali župnika in vernike, le željo razodene, da bi se skoro dozidala farna cerkev.²⁾ V to so se farani požurili, svojo moč podvojili, da je isti knezonadškof cerkev o drugi svoji vizitaciji dne 7. septembra l. 1783 posvetil.

¹⁾ Hrani se v knezonadškofijskem arhivu v Gorici. Pis.

²⁾ Farni arhiv cerklj.

VI.

Fara pod ljubljansko škofijo

od l. 1787—1890.

eje slovenskih škofij so bile do konca pretečenega stoletja zeló nenaravne. Tako n. pr. je bilo podrejenih ljubljanski škofiji mnogo farâ v Koroški in Štirski, dočim je vladal v Kranjski večino duhovnij knezonadškof goriški. To je odpravil cesar Josip II. Podelil je z dovoljenjem papeža Pija VI. škofijam, vzlasti ljubljanski, novo upravo. Zaukazal je namreč knezoškofu ljubljanskemu, Karolu grofu Herbersteinu, da je oddal vse svoje duhovnije na Koroškem in Štirskem solnograškemu nadškofu Jeronimu, metropolitu škofije lavantinske in krške; njega pa je vrlo dobro odškodoval, ko je odvzel nadškofiji goriški vse duhovnije na Dolenjskem in Gorenjskem ter nekaj v Notranjski in jih pridružil škofiji ljubljanski. Cesarsko uredbo je potrdil papež Pij VI. 8. marcija l. 1787 s pismom »In universa gregis dominicae cura« in ob jednem povzdignil ljubljansko škofijo v nadškofijo.

S tem je dobila *fara cerkljanska* v ljubljanskem knezoškofu, oziroma v knezonadškofu Mihaelu baronu Brigido,¹⁾ novega vikšega pastirja. On jej je podelil že v letu 1788 čast dekanijsko ter jej podredil razven do-

¹⁾ Mihael baron Brigido je bil prvi in zadnji knezonadškof ljubljanski od l. 1788—1807. To čast je odvzel Ljubljani papež Pij VII. l. 1807 dné 21. avgusta in je škofijo združil neposredno z Rimom, kar je ostalo do l. 1830, ko jo je papež Pij VIII. pridružil goriški nadškofijski provinciji. Pis.

mače fare tudi sosednje: Šenčur, Komendo in Velesovo ter lokaliji: Tujnice in Šenturško Goro. Mihael Borštnik, ki je umrl l. 1801 v Cerkljah, je bil prvi in zadnji dekan. Odslej pridružili so faro dekanatu kranjskemu.

Šenturško Goro z vasmi: Šenturška Gora, Apno, Ravne, Sídraž, Olšévica, Vrhovje in Št. Lenart — odvzeli so fari cerkljanski l. 1785, oziroma 1787 leta, ko so ustanovili lokalno kapelanijo »Šenturško Goro« s cerkvijo sv. Ulrika in nje podružnico sv. Leonarda. Zakonite dohodke so priznavali cerkljanski duhovščini do l. 1851. Prvi lokalist je bil Gregor Reitz — menda Rejec.

Leta 1788 dné 15. decembra se je odvzela vás *Pešáta* s podružnico sv. Marije Magdalene fari komendski in podružila fari cerkljanski v smislu uredbe cesarja Josipa II. iz dné 2. decembra l. 1785, da naj se oddaljene vasi dosedanjih farâ podredé sosednjim, bližjim duhovnijam. Pešáčanom se je prav ustreglo, kajti razven tega, da je Komenda $1\frac{1}{2}$ ure oddaljena, bila je pot tjá, vzlasti za časa povodni, zeló težavna.¹⁾ Komendsko faro so pa v istem letu odškodovali s tem, da so odvzeli fari cerkljanski takozvano *komendsko Dobrávo* in v Spodnjem Zalogu sedem hiš s tremi zemljišči ter njej podredili.

Duhovske razmere gledé Pešáte in cerkve Marije Magdalene sta vravnala naposled župnika Mihael Grošelj, cerkljanski, in Josip Rihar, komendski, še-le 20. marcija l. 1806. Ker nam je dotično izvirno pismo pri roci,²⁾ naj navedemo iz njega nastopno: a) Cerkljanski župnik oskrbljuje v dušni potrebi vás pešáško; v njej je deset zemljišč, dva mlina in sedem hišnikov. b) Komendski župnik prepušča cerkljanskemu svojo biro, to je pet

¹⁾ Odtod, ker je bila Pešáta pod Komendo, vživajo še danes ubogi Pešáčani pravico do komendske Glavarjeve bolnišnice.

²⁾ Hrani se v farnem arhivu cerkljanskem.

Pis.

mernikov pšenice, zato naj opravi vsako leto deset svetih maš.¹⁾ *c)* Kapelana cerkljanska naj opravita vsako leto v cerkvi sv. Marije Magdalene pet sv. maš, zato dobita vsako leto pet mernikov rži. *d)* O cerkvenem opasilu dobi župnik cerkljanski 1 gld. 8 kr.; kapelana o letnem cerkvenem računu 59½ kr. *e)* V duhovskem opravilu ima prednost farna cerkev in njene dosedanje podružnice. *f)* Štolnino plačujejo Pešáčani cerkljanski in komendski duhovščini; dá pa ne bode pomote, naj sprejema vso štolnino cerkljanska duhovščina, zato pa naj plačuje župnik komendskemu župniku vsako leto 2 gld., kapelana pa komendskemu 1 gld.²⁾ *g)* Ker je cerkljanska duhovščina Pešáčanom v dušni potrebi z veseljem vstrezala, dobivata naj kapelana vsako leto pet mernikov pšenice. *h)* Župni dvorec v Komendi ohrani dosedanje pravice svoje. *i)* Cerkveni računi so vsako leto v Komendi, kjer stanuje zavétnik cerkve pešáške; župnik cerkljanski naj pride tedaj v Komendo, če pa sam ne more, nadomestuje naj župnika njegov kapelan; za pot dobi 1 gld. *j)* Bremena cerkve sv. Marije Magdalene oskrbljuje i v bodoče nje patron v Komendi.

Pogodbo so v istem letu potrdili: C. kr. okrajni urad v Velesovem, patron v Komendi in knezonadškofijski ordinarijat v Ljubljani.

Leta 1851, dné 5. avgusta, odstopila je Komenda, oziroma red Ivanitov in tamošnji župnik, vse pravice svoje — fari cerkljanski. — V drugem se fara do danes v tekočem stoletji nij izpremenila. Za francoske vlade so jo prištevali faram prvega reda.

Višji pastirji ljubljanski so faro v tej dobi često počastili z visokim svojim pohodom. Tako n. pr. so v

¹⁾ L. 1851 skrčili so število sv. maš na 5.

²⁾ L. 1851 je to prenehalo.

njej vizitovali, birnovali v zadnjih desetletjih: knezoškof *Jernej Widmar* dné 2. septembra l. 1861 in 15. junija l. 1873; knezoškof *Ivan Krizostom Pogačar* 27. junija l. 1879 ter prevzv. gospod knezoškof *Jakob Missia* dné 9. junija l. 1886. Tudi deželni predsednik, visokorodni gosp. baron *Andrej Winkler*, oveselil je Cerkljane s prisotnostjo svojo dné 21. maja l. 1883.

Nenavadno osrečena pa je bila fara dné 16. julija leta 1883; tedaj jo je počastil Nj. Veličanstvo presvitli cesar *Fran Josip I.* sè sijajnim spremstvom svojim, ko je bil na poti iz Kamnika v Kranj. Obiskal je farno cerkev ter, vtopljen v gorečo, pobožno molitev, prejel je sv. blagoslov z Najsvetejšim; napósled se je izrazil kaj laskavo o Marijinem svetišču; rekel je gospodu župniku *Golobiču*: »Ich gratuliere Ihnen zu dieser schönen Kirche — Sie haben ja alles renoviert!« — »Čestitam Vam na tej lepi cerkvi — Vi ste vse prenovili!«

Da se i pozni potomci spominjajo nenavadnega dogodka — preveselega in srečnega dné, vzdala se je v svetišču v steno na evangeljski strani plošča iz črnega marmorja z napisom:

Anno MDCCCLXXXIII.
 Habsburgici his in terris imperii DC
 atque
 post has aedes exstructas C.,
 Augustissimus Austriae imperator
FRANCISCUS JOSEPHUS I.
 invisens Carnioliae ducatum
 hanc Cerkljensem ecclesiam
 praesentia Sua ornavit die XVI. Calend. Augusti
 regentibus orbem catholicum LEONE P. P. XIII.
 dioecesim Labacensem Epo. Chrysostomo,
 parochiam hanc Antonio Golobič.

VII.

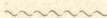
Cerkve v fari.

Pepo število prijaznih cerkvâ je sezidanih na svetu cerkljânskem. Prva in mati vseh je bila prav verjetno cerkev sv. Martina v Šmartnem. Prva nje hči je pa sedanja farna cerkev Matere božje vnebovzete v vasi cerkljânski in druga sv. Marjete v Velesovem, do l. 1163 podredjena fari cerkljânski. V nastopnih stoletjih so sezidali vrsto novih cerkvâ, da je bilo že za *Valvasorja* v fari, razven omenjene cerkve sv. Martina, še 13 podružnic, in sicer: Sv. Janeza Krstnika na Zgornjem Brniku, sv. Simona in Jude na Spodnjem Brniku, sv. Florijana v Lâhovčah, sv. Matije v Zalogu, sv. Nikolaja v Dvôrjah, sv. Helene v Gradu, sv. Duha v Češnjévku, sv. Nikolaja na Možânici, sv. Štefana na Štefânji Gori, sv. Križa v Stiški Vasi, sv. Ulrika na Šenturški Gori, sv. Leonarda na Rebru in sv. Ambroža. Na farnem pokopališču je stala kapelica sv. Tomaža.¹⁾

Ko so pa koncem pretečenega stoletja na Šenturški Gori ustanovili samostalno lokalijo, izgubila je fara podružnici sv. Ulrika in Leonarda, pridobila pa v istem času podružnico sv. Marije Magdalene na Pešâti. Pri tem je ostalo do naših dnij, ko je v cerkljânski fari 14 cerkvâ; farna in 13 podružnic. Oglejmo si jih bližje — v preteklosti in sedanjosti.

¹⁾ Valvasor, knjiga VIII., str. 836.

I. Farna cerkev Matere božje vnebovzete.

Kjer stoji danes farna cerkev in vás cerkljanska — takó je pripoved — bil je nekdam pašnik zeló s trnjem preprežen. Prigodi se enkrat, da najdejo pastirji med trnjem podobo Matere božje ter jo nesó domóv; toda podoba se preseli takoj na svoje prejšnje mesto. Ko ljudje ta čudež vidijo, sezidajo na istem mestu kapelico in pozneje cerkev Mariji v čast ter jo imenujejo »*Marijo v Trnji*« in vás, ki je tû nastala, »*Trnovlje*«. Od blizu in daleč hodijo verniki nebeško Kraljico v Trnovlje častit ter milostij prosit v vedno večjih krdelih. Cerkev je na najimnitnejšem glasu široko na okrog. Bilo je Marijino svetišče v središči fare; zato so je povzdignili v farno cerkev, da ne že prej, izvestno v polovici 12. stoletja; — tedaj namreč imenuje se »*Richerus, plebanus de sancta Maria*«. Prav blizu Marijine cerkve so sezidali dve kapelici,¹⁾ jedno v čast *sv. Mihaela*, uprav tam, kjer je danes župni dvorec, ter drugo v čast *sv. Tomažu*, na tedanjem farnem pokopališču. Ustanovnega dné napominjanih kapelic ne najdemo sicer nikjer zabeleženega, sodimo pa, da koncem 13. stoletja sta že krasili bližnjo okolico Marijinega svetišča. ~~1288~~ čitamo namreč v prvič besedo: »*Circhlach*«²⁾ — Cerkve = Cerklje, in potem zopet ~~24.~~ ^{1271.} decembra 1299, ko je Henrik z Gornice podelil kamniškemu meščanu Eponu Wytz-u v fevd desetino od dvanajst zemljišč v Polici (?) [Veld] in v Cerkljah.³⁾ Od kod ime, da ne od treh cerkvâ: to je farne in dveh njej sosednjih kapelic, ki so ji, če ne že prej, v letu ~~1288~~ izvestno dozidali.

¹⁾ Schumi: »Archiv«, zv. II., str. 124.

²⁾ Mitth. d. hist. Ver., I. 1861, str. 15.

³⁾ Štaj. dež. arhiv.

Odslej umakne se »Trnovlje« besedi »Circhlach« — Cerklje.¹⁾

Posebna znamenitost pri farni cerkvi je bil tabor ali trdnjava, sezidana, če ne že prej, v 15. stoletji za časa turških napadov. Zidovje v trdnjavi je bilo zelo močno, blizu štiri sežnje visoko in jeden seženj široko. Na oglih so stali štirje stolpiči. Od zunaj se je vil na okrog dva sežnja globok in ravno toliko širok jarek, v kateri so spuščali ob nevarnosti vodó iz bližnje Reke. Ta trdnjava je varovala ob času turških preplavov Marijino cerkev in ohranila premnogim Cerkljanom, ki so se vánjo zatekali, imetje in življenje. Stolpiči so stali tako: prvi uprav tam, kjer je danes župni dvorec, drugi pri vhodu na farno pokopališče, tretji zraven kapelanijskega konjskega hleva in četrti na mestu sedanje kapelanije. Tam, kjer je stal tretji stolp, vidi se še danes razvalina. Tabor sè stolpi so razrušili v preteklem stoletji ter kamenje porabili pri zidanji sedanje farne cerkve. V tem času so baje podrli tudi kapelico sv. Tomaža.

Kapelico sv. *Mihaela* so pa menda že razrušili okrog l. 1500 — ravno tedaj, ko so razširili staro farno cerkev, katero je posvetil, in pet altarjev v njej, škof lavantinski *Leonard I. Peverl* dné 26. oktobra l. 1511.²⁾ Nad 200 let se je ohranila ta cerkev, dokler niso uvideli, da je, če tudi prostorna, vendar še pretesna za veliko faro.

¹⁾ Matej Ravnikar (Požcnčan) méni v Vodnikovem Spomeniku l. 1859, str. 196, »da se imenujejo Cerklje od cerkvâ: sv. Aleša, ki je bila pod cerkvijo Matere božje, in cerkve sv. Tomaža«; — a to ni verjetno, kajti o cerkvi sv. Aleša ni duha ne sluha, niti v listini, niti v pripovedi; o sv. Alešu je le znano, da se je njegov god v kapelici sv. Tomaža — radi neke obljube — vsako leto prav slovesno praznoval. Odtod je še danes v farni cerkvi v stranskem altari sv. Tomaža nad njega podobo i slika sv. Aleša Pis.

²⁾ Slovenec: »Listek« l 1887, številka 119.

Zato so jo l. 1777 podrli in na istem mestu sezidali sedanjo mogočno cerkveno stavbo. Smelo jo mogočno imenujemo, kajti na mnogih mestih je zidovje 3—4 m široko. Pravijo, da so na zidu, ko so jo gradili, vozove obračali. V pomladi l. 1777 vložili so temeljni kamen, a l. 1783, dné 7. septembra, posvetil je krasno Marijino svetišče goriški knezonadškof *Rudolf grof Edling*. Kronografikon nad podboji glavnih srednjih vrat v pročelji cerkve: »DEO AC MARIAE EXSTRVXIT ZEVLIS PAROCHIAE« oznanoval bode poznim rodovom leto cerkvenega posvečenja.

Pomniti je pa, da so l. 1783 dozidali le cerkveno ladijo in zvonik, prezbiterij je ostal prejšnji. Farani so potrebovali počitka, morali so si opomoči, da so lažje v letih 1818 in 1819 tudi svetišče ladiji primerno prenovili. Stroški so znašali nad 5000 gld.¹⁾ Delo je bajé vodil daleč okoli dobro znani zidarski mojster Matej Medved. Dné 23. julija l. 1819 je posvetil prezbiterij škof ljubljanski *Avguštin Gruber*.

Cerkev je zidana v renesančnem slogu; ima pet vhodov, tri v ladijo in dva v svetišče. Svetla je cerkev, da, skoro presvetla, kajti šest po 4 m 35 cm visokih in 2 m 15 cm širokih ter trinajst ne dosti manjših oken razliva svetlobo vánjo. Dolga je znotraj 45·60 m; povprek meri v ladiji 19·35 m, v svetišču 10·70 m; visoka je 16·06 m. Pokrita so tla v ladiji kaj lično s cementom v prezbiteriji z belorujavkastimi kamenitimi ploščami. Svetišču na levo in desno prizidana sta žagrada, ki imata vsak svoj vhod; nad njima sta oratorija. Duhovnikom služi žagrad na listni strani.

Altarjev ima cerkev sedem, vsi so leseni. Veliki je posvečen Materi božji vnebovzeti; posvetil ga

¹⁾ Farni arhiv cerklj.

je dné 8. novembra l. 1790 škof *Josip Mikolič*, generalni vikarij tedanjega ljubljanskega knezonadškofa Mihaela barona Brigido. Vložil je svetinje: sv. Pija, Inocencija, Pacifika, Viktorina in družih svetnikov.¹⁾ Leta 1838 so altar prenovili ter l. 1873 ga je vnovič predelal podobar Jurij Tavčar iz Idrije. Visok je altar 11·27 m, širok 7 m. Kip Matere božje vnebovzete obdaja v podnožji dvanajst na les naslikanih aposteljnov; isto tako nje sliko, delo Leopolda Layerja. Poleg prav umetno in okusno izdelanega tabernakeljna klečita dva po 1·4 m visoka kerubina, na stranéh stojé kipi, in sicer na episteljski: sv. Janez in Pavel, na evangeljski: sv. Jožef in Peter; vsak kip je visok nad 2 m. Altarna miza meri po dolgosti 4·2 m, povprek 1·05 m; do nje prideš po treh, oziroma štirih lesenih stopnicah. Altar je zadobil l. 1870 privilegij popolnega odpustka za vse čase. Leta 1872 v adventnem času zgodilo se je pri njem strašno zlodejstvo. V prav viharni in deževni noči vlomila sta namreč v cerkev dva hudobneža, odprla tabernakelj ter odnesla sv. posode. Zasačili so ju v Ljubljani pri Zadnikarji, kjer sta hotela ukradene reči prodati; toda jeden je ubežal, drugi je pa dobil sedem let zapora, v katerem je baje umrl. Svete posode, zeló poškodovane, vrnila je c. kr. sodnija.

Ko ostavimo prezbiterij in se podamo v cerkveno ladijo, zagledamo na listni strani najprej altar sv. Antona Padovanskega. Posvetil je altar škof *Josip Mikolič* dné 8. novembra l. 1790 ter vložil vánj svetinje: sv. Pija, Pacifika in Inocencija. Kip sv. Antona je iz lesa, istotako njegovih tovarišev, sv. Ambroža in Nikolaja. Pod križem, vrh altarja, je mala slika sv. Ignacija; naslikal jo je Layer. Altar sv. Antona (in vse stranske) je prenovil

¹⁾ »Matricula parochiae Zirkklensis.«

Jurij Tavčar l. 1876. Pri njem se obhajajo meseca maja šmarnice; v to opaziš tu tabernakelj.

Sosed sv. Antonu na isti strani je altar sv. Tomaža. V njem so svetinje sv. sedmih bratov mučenikov, katere je vložil vanj knezonadškof goriški *Rudolf Josip grof Edling* dné 7. septembra l. 1783, ko je altar posvetil. Sv. Tomaža je zeló površno in borno naslikal Francišek Bizjak iz Kranja l. 1856; tudi sliko sv. Aleša vrh altarja, prvotno delo Layerjevo, je pokvaril. V plačilo so mu dali staro sliko sv. Tomaža, katero je prav dobro prodal graščaku Strahlu v Škofji Loki. Med kipoma sv. Valentina in Antona Puščavnika pod sv. Tomažem je podoba srca Jezusovega, katero je naslikal Pavel Kühnl v Ljubljani. V kapelici sv. Tomaža stoji v velikem tednu božji grob. Načrt mu je napravil kapelan Puher, izdelal ga je Francišek Bizjak.

Zadnji na episteljski strani je altar sv. Katarine; posvetil ga je škof *Mikolič* 8. novembra l. 1790 ter vzdikal svetinje: sv. Viktorina, Modesta itd. Sv. Katarino in sv. Uršulo vrh altarja je naslikal L a y e r. Na listni strani je kip sv. Apolonije, na evangeljski sv. Lucije, med njima na menzi sloni slika sv. Alojzija.

Na evangeljski strani opazimo najprej altar žalostne Matere božje. Spominja nas bratovščine istega imena. Altar je posvetil škof *Mikolič* dné 8. novembra l. 1790 ter vložil vanj svetinje: sv. Modesta, Viktorina in dr. Stari kip »žalostne Matere božje« z Jezusom v nafočji prenesli so že davno v Stiško Vas v tamošnje cerkev sv. Križa, nadomestili ga z novim in postavili mu na desno in levo kipa dveh žalujočih angeljev. Pod križem vrh altarja je slika Layerjeva — sv. Francišek Ksaverij; na menzi sloni slika sv. Marije Magdalene, umotvor Gašperja Götzl-na.

Sv. Tomažu na levo na strani evangelijski je altar sv. Mihaela. V njem so svetinje sv. sedmih bratov mučnikov; posvetil ga je knezonadškof goriški *Rudolf Josip grof Edling* dné 7. septembra l. 1783. Sv. Mihaela je vrlo dobro naslikal prof. Ivan Franke l. 1864, angelja varuha vrh altarja pa Layer. Med kipoma nadangeljev Rafaela in Gabriela je podoba srca Marijinega, katero je naslikal Pavel Kühnl. Altarja sv. Mihaela in sv. Tomaža nas spominjata nekdanjih kapelic njima posvečenih.

Sv. Katarini nasproti stoluje sv. Ana sè sv. Barbaro in Lucijo. Sv. Ano je naslikal podobar Jurij Tavčar dosti dobro; sv. Notburgo vrh altarja pod križem pa je prekrasno izvršil Layer. Škof *Mikolič* je posvetil altar dné 8. novembra l. 1790; v njem so svetinje sv. Pija, Inocencija in Pacifika.

Leca je na evangelijski strani tik altarja žalostne Matere božje. Stala je prvotno ravno na tem mestu, toda stára je bila povsem iz črno-rumenega marmorja; steber, ki je leco nosil, podpira že leta in leta stopnice v kapelaniji. Prenovili so leco l. 1838 in zadnjič podobar Tavčar l. 1873. Streha jej je lesena in primerno pozlačena; vrh nje je podoba »Jezusa dobrega pastirja« in zraven sta jagnje in volk. Lesena in pozlačena je tudi v spodnjem svojem delu, v drugem je ohranila prvotno obliko svojo; štiri evangeliste in Jezusa, ki izročá Petru najvišjo pastirsko službo, naslikal je Layer na platno. Na spodnjem robu čitamo napis:

„*Fides ex auditu — Auditus autem per verbum Dei.*“ *Romanorum X.*

V ploščo v srednjem nje delu so vsekane besede:

IMPENSAS	ET LAPIDES
DOMUS	PRAEPARAVI.
DOMINI	I. PARAL. XXII.

MATHIAS WIDMAR.

Paroch. A. 1693.

Obhajilna miza je zelo stara: smelo trdim, da so jo postavili v cerkev že v prvi polovici XVI. stoletja. Izklesana je iz sivo-rudečkastega marmorja. Prav visoka je, ter zato zelo pripravna; na dolgosti je pridobila v l. 1819 dva metra.

Krstni kamen je tudi iz sivo-rudečkastega marmorja, le streha mu je lesena in pozlačena.

Križev pot je naslikal prof. Franke, okvirje pa izrezljal podobar Maček. Visoke so podobe po 2·25 m, široke po 1·13 m; stal je blizu 2000 gld.; blagoslovil ga je o. Godefrid Hlebec, tedanji gvardijan kamniški, dne 7. julija l. 1872.

Na koru, kamor drži dvoje stopnic, je dovolj prostora. L. 1879 oskrbeli so mu prelepo ograjo iz vlitega železa. Orglje — zadnja omara — so iz leta 1822; izdelal jih je Rumpel za 1600 gl.; prenovil in sprednjo omaro pomnožil je pa l. 1874 Malahovsky in računil za to 1200 gl. Pomanjkljivo delo zboljšal in dovršil je l. 1877 France Goršič. Orglje imajo danes dva manuala in 26 spremenov.

Žagrad na episteljski strani svetišča je prostoren. V njem je umivalnik iz črno-rumenega marmorja iz l. 1692; tudi vrata iz obeh žagradov v svetišče so iz istega kamna. V cerkvenih omarah, ki so iz l. 1760, hrani se poleg novejše, lepe cerkvene obleke tudi mnogo stare, kakor trije beli plašči sè srebrom in zlatom bogato pleteni iz let 1745, 1760 in 1763, ter plašč rudeče barve iz l. 1753.

V najnovejšem času je bila cerkev krasno slikana, oziroma pobarvana. Slikar *Matija Koželj* iz Kamnika kaže se tu v delu svojem — dasi je samouk — vrlega mojstra v cerkvenem slikarstvu. Da se ne oziramo na druge njega vrline slikarske, povdarjamo, da zna po-

deljevati posamnim slikam in skupini pravo velikost ter vdihniti jim pravega duha; pozna se v njega delu nemško-laška šola, francoske le malo.

Slike na oboku prezbiterija nam na vid stavljajo življenje Marijino, oziroma Jezusovo, in sicer: Marijino brezmadežno spočetje, Marijino rojstvo, Marijino označenje, Marijino obiskanje, rojstvo Jezusovo, darovanje Jezusovo, angeljevo prikazen Jožefu v spanji, bég v Egipt. Na stranskih stenah opazimo: Svete tri kralje in Jezusa v tempeljnu med učeniiki, ter na oboku ladije: Marijino venčanje. Visoke so slike primerno 2—4·4 m, široke 2—4 m; posamezne podobe so čeznaravne velikosti.

Na družih mestih je umetnik cerkev pobarval in sicer obok ladije sè svetlo olivno-rumeno-zelenkasto barvo, dočim je opasje belo, na katero se naslanja svetlorudečkasta barva. Med opasjem se kaj ugodno podajajo okraski. Obrobje kapiteljev je pozlačeno, stebri pa marmorirani, jednako onim v stolnici ljubljanski. V zatišji in v kapelicah stranskih altarjev je zidovje sivozelenkaste barve. Barve so zeló okusno sestavljene in vsopredjene, da prav prijetno ugajajo očesu. Delo, katero je zvršil Koželj dné 20. decembra leta 1889, stane do 4000 gld.

Zvonik je prizidan cerkvi v nje pročelji; visok je 48 m, dolg v velikih linah 6·5 m, širok 5·7 m. Vrh zvonika se lesketá podoba Matere božje brezmadežnega spočetja in zvezda okrog nje; nad njo druga manjša z znamkom: »AM«. Zvonik je krit z bakrom, cerkev z opeko in bakrom.

Zvonovi v mol-akordu prekrasno pojó. Vse štiri je vlila Samassova livarna v Ljubljani; velikega in manjša dva l. 1877, srednjega l. 1773.

Na vélikem beremo napis:

»V Tvoji brambi, o Marija!
Bodi naša duhovniija;
Vse nas vari tukaj srečne,
Vse pripelji v blagre večne!

Cerkljani! jaz bom
V Gospodov vas dom
Skliceval na glas,
Ko sveti bo čas.
Vsi zvesto hodite,
Vsi verno molite,
Da usliši vas Bog,
Vas reši nadlog!«

Ob spodnjem robu:

„Anton Golobič, fajmošter; Andrej Vavken, Izidor Krč, ključarja — oskrbeli 1877. — Albert Samassa, Laibach.“

V zvon so vlite podobe: Matere božje vnebovzete, sv. Jožefa, sv. Petra in Jezusa na križu; tehta 2996 kil.

Na drugem zvonu čitaš:

„Existente parochia in Zirklach A. R. D. Bartholomeo Dollenz, pia hujus parochiae libertas per Joannem Jacobum Samassa Labacime fundi curavit anno 1773.“

Ob zgornjem robu:

„Bin ich gegossen
Durch Hitz des Feuers,
Bin ich geflossen
Zur Ehre Gottes.“

Malo nižje:

„Laudes Triadi cano; Crucifixum plango; Mariam saluto, Exaltatae apprecor; Apostolos honoro; Populum voco; Mortuos defleo; Et tempestates pello.“

Vpodobljena je na njem: Mati božja vnebovzeta, žalostna Mati božja in Marija venčana.

Tretji ima napis:

„Jožef, kliče zvon,
Cerkve vse patron!
Pošlji cerkvi mir,
Vgasni vsak prepir.
Sprosi zadnji čas
Srečno smrt za nas! —

Albert Samassa, k. k. Hofglockengiesser in Laibach 1877.“

Vlita je zvonu podoba sv. Jožefa; zvon tehta 734 kil.

Na četrtem je podoba sv. Janeza evangelista in napis:

*„Božja vlada naj ljubezen;
Bodi vsak pošten in trezen,
Mladi, stari, bodi čist,
Pojem zvon evangelist!“*

Vlil: „*Albert Samassa, Laibach.*“

Težak je 301 kilo. — V malih linah pa visi mrliški zvon; vlila ga je ista livarna in tehta 50 kil.

Ura v zvoniku je stara; l. 1880 so jo popravili; na velikem in drugem zvonu bije ure, na tretjem četrinke. Na zunanjem cerkvenem zidovji opaziš solnčno uro.

Gospoščina je bila farna cerkev do l. 1848; klanjalo se jej je nad 30 podložnikov. Urbarij iz leta 1754 našteva nam jih v nastopnih krajih: v Apnem dva po $\frac{1}{2}$ zemljaka; v Gameljnih jeden zemljak; v Dvorjah jeden zemljak; v Gradu dva zemljaka in jeden posestnik mlina in žage; na Zgornjem Brniku jeden zemljak; v Požénku jeden zemljak; v Zalogu štirje zemljaki, dva po $\frac{1}{2}$ zemljaka in sedem hišarjev, v Sidražu dva po $\frac{1}{2}$ zemljaka in jeden hišar; v Vodicach jeden zemljak in v Cerkljah šest hišarjev.

Danes posede cerkev v nepremičnem blagu dve njivi v obsegu treh oralov in 1102 □ sežnja, jeden pašnik in trideset zelnikov.

Nekdaj so pokopavali okrog cerkve, odtod je vzdanih v zunanje cerkveno zidovje več kamenitih spomenikov; tako n. pr. bivših cerkljânskih župnikov: Matije Breceljna (Wrezel) † l. 1657 in Mateja Brenka † 12. marcija l. 1828. Na pokopališču je stala na severovzhodni strani cerkve, nekako tam, kjer je danes šolsko poslopje, že omenjena kapela sv. Tomaža in zraven nje »Kärner« ali kostnica, v kateri so hranili mrtvaške kosti. Kapelo in kostnico so bajè razrušili koncem pretečenega stoletja.

Leta 1857 so napravili novo, oziroma zeló razširili staro pokopališče na vzhodno stran. Odstopilo se je v to 1100 □sežnjev zemljišča, in sicer: župnik Andrej Bohinjec 600 □sežnjev od vrta župniškega ¹⁾ in posestnik Podjed 500, dočim so obdržali od starega pokopališča le 100 □sežnjev. Prostor so ogradili z zidom ter napravili mrtvašnico v sredi pokopališča tikoma vzhodnega zidú. Blagoslovil je mirodvor v jeseni istega leta kranjski dekan Anton Kos. Na zahodno steno mrtvašnice je naslikal Fr. Bizjak l. 1859 »obujenje Lazarjevo«; na sliki opaziš, da se je možu tedaj zeló mudilo.

2. Podružnica sv. Martina v Šmartnem.

Cerkev sv. Martina v prijaznem Šmartnem je prav verjetno, kakor smo že omenili, najstarejša in prvotna farna cerkev v fari. V starih časih so jo često prenavljali in v pretečenem stoletji so jo zadnjič prezidali. Blagoslovil jo je *Maksimilijan Leopold Rasp*, župnik kamniški in naddijakonov namestnik, dné 10. septembra l. 1742. Zidana je v slogu renesančnem; dolga je 26·9 m, široka 8·2 m. Na evangeljski strani jej je prizidan žagrad.

Trije altarji v njej so leseni. V velikem gospoduje sv. *Martin*, v stranskih pa sv. *Jurij* in sv. *Hieronim*. Kip sv. Martina na konji je izrezljal in altar napravil podobar Aleš Janežič iz Zaloga l. 1852. Slika je bajé delo Bizjakovo. Stranska altarja je postavil Peter Janežič l. 1769; napominjana svetnika v njih je naslikal nepoznat umetnik.

Prav blizu stranskih altarjev v cerkveni ladiji sta kapelici, v katerih vidiš sliki sv. Ane in sv. Jožefa; napravil ji je slikar Bradaška.

¹⁾ Odškodovali so župnika Bohinjca in njega naslednike z gozdom »Brklja«, ki meri 12 oralov in 120 □sežnjev. Pis.

Križev pot so leta 1882 okusno prenovili; blagoslovil ga je o. Erenfrid Zupet, gvardijan kamniški, dné 12. novembra istega leta. Lepi cerkvi se vrlo dobro podaja prostorna leca, katero je naredil Aleš Janežič l. 1868.

Iz zvonika, ki je krasno sezidan in do 38 *m* visok, glasé se trije zvonovi. Velikemu in srednjemu je dal glas Gašper Franchi v Ljubljani l. 1730, malemu Vincencij Samassa l. 1807. Prvi tehta 10, drugi 6 stotov, tretji 2 stota. V zvoniku je ura.

Pokopališča svojega danes cerkev nima, a prav verjetno sodimo, da je nekdej je imela. Pred dobrimi desetimi leti namreč je izkopal tamošnji posestnik Blaž Hubad na svojem sadnem vrtu uprav tikoma cerkve mnogo mrtvaških kostij, med njimi lobanjo; vprašamo, odkod kostí, da niso támo pokopavali? in sicer, ko je bila v Šmartnem fara, ali pa za časa reformacije.

V urbariji l. 1740 čitamo, da je bila cerkev svetega Martina posestnica 28. njivam. Danes pripada njej jedna njiva, ki meri 1136 □ sežnjev; nje gozd, v obsegu 5. oralov 176 □ sežnjev, njivico z 257. □ sežnji in pašniček 145 □ sežnjev, vživa tamošnji cerkvenik v to, da plačuje za cerkev davek in opravlja v njej svojo službo.

Razun 23. ustanovljenih in dveh urnih svetih maš opravlja se tú najsvetejša daritev v nastopnih dnéh: V god sv. Jurija, prošnji teden v torek, v nedeljo po svetem Jakobu, na dan sv. Hieronima, v dan sv. Martina in v nedeljo po sv. Martinu.

V Šmartnem so imeli do novejšega stoletja svoje duhovnike; stanovali so v hiši tik cerkve, uprav tam, kjer je danes mežnarija. Imena njihova so se nam pozgubila, znani so le: *Janež Vodopivec* — »sacerdos curatus ad S. Martinum pro tempore adventus« l. 1776; *Primož Kralj* 1777—1784; *Josip Prunner* l. 1790.

3. Podružnica sv. Janeza Krstnika na Zgornjem Brniku.

Kake pol ure hodâ od farne cerkve po lepi srenjski cesti na Zgornji Brnik stoji zunaj vasi na južni strani najlepša podružnica v fari, posvečena *sv. Janezu Krstniku*. Temeljni kamen so jej postavili dné 19. aprila leta 1741. V nastopnem letu 10. septembra jo je blagoslovil *Maksimilijan Leopold Rasp*, župnik kamniški; dné 13. julija l. 1743 pa je cerkev posvetil *Leopold Josip Hanibal grof Petazzi*, škof tržaški in naddijakon za Gorenjsko. Zidana je v podobi križa ter primerno obokana nad ladijo in prezbiterijem; dolga je 21 m, široka v ladiji 13 m. Žagrad jej je prizidan na evangeljski strani. Cerkev je barvana višnjevo-rumeno; na obok v svetišču je naslikal Francišek Bizjak l. 1868 »božje oko«, v ladiji štiri cerkvene učenike: sv. Hieronima, sv. Gregorija, sv. Ambroža in sv. Avgušтина, zunaj v pročelji cerkve pa sv. Janeza Krstnika.

Altarji so leseni in prav lični; vse tri je izrezljal podobar Peter Janežič, in sicer: velikega l. 1759, stranska *sv. Ane* in *sv. Marke* l. 1762. Podobo sv. Janeza Krstnika na vélikem altarji je naslikal prof. Franke l. 1867, sv. Ane in sv. Marke nepoznat slikar. Stranska altarja je prenovil Janez Janežič l. 1873, vélikega Jurij Tavčar leta 1875.

Le co ki je nameščena na evangeljski strani svetišča, prenovil je v istem letu Janez Janežič; štiri evangeliste in »dobrega Pastirja« na njej je naslikal Matija Koželj. Križev pot je blagoslovil o. Joahim Nastran, doma iz Češnjevka, l. 1856.

V zvoniku tikoma žagrada je ura in trije zvonovi. Vélikemu je dal glas Jakob Samassa l. 1773, srednjemu Anton Samassa l. 1836 in malemu Gašper Franchi l. 1729.

Cerkev v sedanji obliki ni prvotna. Davno davno že prej stala je ona — izvestno leta 1404; to svedoči listina iz istega leta, v katerem sta Frančišek pl. Heimbürg in žena njegova Marjeta odstopila cerkvi sv. Janeza Krstnika jedno svojih zemljišč na Zgornjem Brniku.¹⁾

Cerkev je bila nekdam cerkvena gospoščina. V urbariji iz leta 1754 čitamo, da se jej je klanjalo devet Zgornjih Brničanov, in sicer: dva zemljaka, jeden $\frac{3}{4}$ zemljak, jeden $\frac{1}{4}$ zemljak, štirje hišarji in jeden posestnik vrta. Sedaj je posestnica štirim oralom in 667. □ sežnjem njiv, 10. oralom 193. □ sežnjem gozda in 51. □ sežnjem pašnika.

Spomin cerkvenega posvečenja se obhaja v cerkvi sv. Janeza Krstnika v nedeljo po sv. Egidiji; druge maše so: v god sv. Marke — tudi procesija iz farne cerkve in propoved, v dan sv. Janeza Krstnika, v sopraznik svete Ane, v dan glavoseka sv. Janeza Krstnika in v sopraznik sv. Janeza Evangelista. Nadalje je opraviti vsako leto župniku 25 ustanovljenih sv. maš; kapelanoma 40 ustanovljenih, 30 birskih in dve urni sv. maši.

4. Podružnica sv. Simona in Jude na Spodnjem Brniku.

Sv. Janezu Krstniku najbližja soseda sta *sv. Simon* in *sv. Juda* na Spodnjem Brniku. Cerkev stoji na planem, streljaj od vasi na strani zahodni. Pripoved o njej sega daleč v preteklost. Pravijo, da na mestu sedanje cerkve je bil vrtiček, na okrog pa zeló zaraščen gozd. Vrtiček so uporabljali domači in sosednji prvi kristijani v pokopališče mrličev, na katerem so sezidali kapelico. Več let pozneje ukrenejo Spodnji Brničanje, da naj se se-

¹⁾ Farni arhiv.

zida cerkev sv. Simonu in Judi na čast v sredi vasi med Močnikovo in Jerebovo hišo. A, glej čudo! Kar so navozili tja v to potrebnega blagá po dnevu, izginilo je čez noč, preselilo se v omenjeni vrtiček in se nakopičilo okrog kapelice. V tem so spoznali voljo božjo, podrli kapelico in na istem mestu sezidali cerkev izvestno že pred l. 1511. V istem letu namreč, dné 25. oktobra, je posvetil lavantinski škof *Leonard I. Pewel* v njej altar na čast sv. Primožu, Felicijanu, Janezu in Pavlu in vložil vánj svetinje sv. Vida, Krištofora i. dr.¹⁾ Kmalu pa so bajé svetišče oskrunili luterani, opravljali v cerkvi svojo službo božjo, dokler je ni v katoliško porabo posvetil *Luka Bizancij*, škof katarinski, dné 4. maja l. 1555 in vnovič *Pavel Bizancij*, znabiti njegov brat, dné 30. maja l. 1581.²⁾ Cerkev, katero so l. 1641 popravili in l. 1758 zadnjič prenovili, zidana je v renesančnem slogu ter ima tri lesene altarje. V velikem stolujeta *sv. Simon* in *Juda* v družbi sè sv. Leonom papežem, sv. Hieronimom, Ambrožem in Avguštinom, v stranskih pa sta *sv. Vrban* in *sv. Jedrt*; naslikal je podobi Leopold Layer l. 1779. Podobar Jurij Tavčar napravil je altar in podobo sv. Simona in Jude l. 1878; stranska altarja je tedaj prenovil.

Leco na evangeljski strani svetišča je izdelal Janez Janežič l. 1876. Križev pot je visel do l. 1872 v farni cerkvi Marije vnebovzete; tedaj so ga prodali podružnici sv. Simona in Jude, a l. 1887 tu prenovili; blagoslovil ga je Teodorik Muren, tedanji gvardijan kamniški. Na listni strani je prizidan žagrad, v pročelji cerkve zvonik. V njem je ura in trije zvonovi, katere je vlila vlivarnica Samassova v Ljubljani, in sicer: velikega

¹⁾ Slovenčev »Listek« l. 1887, št. 119; — Knezoškofijski arhiv v Mariboru.

²⁾ Glej str. 14.

Jakob Samassa leta 1769; srednjega Albert Samassa leta 1888 in malega Jakob Samassa l. 1785.

V listinah čitamo, da so l. 1641 napravili okrog cerkve pokopališče¹⁾, pozneje so je opustili in nosili pokopavat v Cerklje do l. 1855; tedaj so si oskrbeli je vnovič.²⁾

Podložnikov je imela cerkev nekdam pet: dva po pol zemljaka v Hotémožah in tri hišarje na Spodnjem Brniku. V novejšem času posede 9 oralov in 156 □ sežnjev zemljišča. L. 1840 so rokovnjači jej odnesli sv. posode, šest mašnih plaščev in nekaj perila.

V podružnici sv. Simona in Jude je gotova maša v nastopnih dnéh: na dan sv. Jedrti, sv. Vrbanja, sv. Primoža in Felicijana, v torek po sv. Trojici, v god sv. Simona in Jude; spomin cerkvenega posvečenja se obhaja v nedeljo pred sv. Simonom in Judo; nadalje opravita tu kapelana vsaka leto 20 birskih in 2 urni sv. maši.

Spodnji Brničanje imajo svojega duhovnega pastirja, sedaj že jednajsto leto vpokojenega župnika blagega gosp. *Balt. Bartola*. Dokler je bilo dovolj duhovnikov, dekretovali so vikši pastirji tu sem jednega ali družega aktivnega duhovnika. Odmerjene mu je plače letnih 300 gld.; ima tudi čedno hišo v vasi — le žal, da je cerkvi malo preveč odročna; prenovili so jo zadnjič leta 1835.

5. Podružnica sv. Florijana v Lâhovčah.

Vbêri jo sè Spodnjega Brnika po okrajni cesti na vzhodno stran, čez dobrih 20 minut zavij malo na levo in prišel si v dokaj veliko vás kamniškega okraja z ime-

¹⁾ »Matricula parochiae Zirklensis.«

²⁾ Glej str. 11.

nom Lâhovče. Takoj zunaj vasi na severu stoji cerkev sv. Florijana ter prav blizu pripravno stanovanje tamošnjemu duhovniku.

Cerkev je zidana približno v slogu romanskem. V pročelji v zunanji zid vzdana plošča pové nam nje starost: »Erecta sum sub Dno Mathia Widmar, parocho Cerlensi, anno 1698.« Toda v tem letu so sezidali le cerkveno ladijo in možno zvonik, prezbiterij je starejši. V tem opravičuje nas letnica 1642 na zunanjem vzhodnjem zidu svetišča, kakor tudi pismeno poročilo v farnem cerkljânskem arhivu, da so posvetili prezbiterij v praznik presvete Trojice l. 1652. Zadnjič so prenovili cerkev l. 1830; blagoslovil jo je Avguštin Sluga, dekan kranjski, v dan povikšanja sv. Križa istega leta.

Cerkev je znotraj rumeno pobarvana ter dolga 19·2 m, široka 11 m. V njej so trije leseni altarji. Véliki, nov l. 1881, je delo podobarja in zlatarja Jurija Tavčarja, kakor i slika *sv. Florijana*. Stranska altarja *sv. Uršule* in *presvete Družine* prenovil je napominjani mojster v istem času, izrezljal pa nepoznat podobar l. 1835.

Križev pot je naslikal Layer, okvirje prenovil mu je l. 1869 Aleš Janežič in menda tudi leco na listni strani svetišča.

Zvonik se oklepa cerkve pri glavnem vhodu v pročelji; prenovljen je bil l. 1882. Zvonove v njem je prelil A. Samassa l. 1858. Véliki zvon, težak 18·24 stotov, ima napis: »Slava Bogu na višavi!«; srednji tehta 9·75 stotov z napisom: »Mir ljudem na zemlji!« ter mali: »Mrtvim večno življenje!«, ima 5·54 stotov; na njem in na srednjem zvonu bije ura četrtinke, na vélikem ure.

Okrog cerkve je od l. 1855 prostorno pokopališče.¹⁾

¹⁾ Glej str. 11.

Cerkev sv. Florijana je posestnica 19. oralom in 259. □ sežnjem zemljišča.

V Lâhovčah mašuje farna duhovščina: na praznik sv. Jožefa; v dan sv. Florijana, sv. maša in procesija; v god sv. Roka in sv. Uršule. Spomin cerkvenega posvečenja se obhaja v nedeljo pred tretjim kvaternim tednom. Nadalje je opraviti tu župniku vsako leto deset birskih in kapelanoma dve urni sv. maši; ustanovljene maše opravlja tamošnji duhovnik. Njemu plačujejo Lâhovci 300 gld. na leto; zraven vživa dohodke $\frac{1}{4}$ zemlje.

6. Podružnica sv. Matije v Zalogu.

Cerkev sv. *Matije* v Zgornjem Zalogu šteje v svojo sosesko: Zgornji, Srednji in Spodnji Zalog, Gline in Dobrávo. Tudi Záložani imajo domačega duhovnika, ki stanuje v čedni hiši poleg cerkve; plačila mu dajo letnih 300 gld.

Cerkev so sezidali l. 1666 v renesančnem slogu; dolga je 20·45 m, široka 8 m. Véliki altar sv. *Matije* so kupili v kriški graščini pri Komendi l. 1820; stal je prej v tamošnji grajski kapelici. Leta 1858 ga je prenovil podobar Aleš Janežič, kakor tudi stranska altarja sv. *Pavla* in sv. *Lukeža*, ter leco na evangeljski strani prezbiterija.

Križev pot je naslikal Fr. Bizjak, okvirje napravil Janežič, blagoslovil o. Rudolf Dolinšek dné 18. aprila l. 1869. Kakor skoro v vseh podružnicah, opaziš tudi v tej takoj pri glavnem vhodu kor, na listni strani sveišča pa žagrad.

Zvonik je bil že često prenovljen; zadnjič l. 1873. V njem visi najstarejši zvon v fari iz l. 1434. On

je podolgovat, glas mu je močan, da se čuje dve uri daleč. Na klobuku ima napis v gotskih majuskulah: »Ego sum * qui * peccavi * inique * egi * avertatur * obsecro * furor * tuus * a populo * tuo * et * eu * recordare * domine * testamenti * tui * et * dic * angelo * percutienti * cesset * jam * manus * tua * ut * non * decoletur * terra * et * ne * perdes * omnem * animam * Anno * Domini * millesimo ccccxxxiiii. Med napisom vidi se mala podoba Jezusa sè svetom v roki ter sv. Peter s ključi. Težak je blizu 25 stotov; vžil ga je nepoznat zvonar. Pravijo, da je bil zvon v kapucinski cerkvi v Ljubljani, od koder ga je pripeljal v Zalog v začetku tekočega veka že davno pokojni J. Kne iz Spodnjega Záloga; dal je zánj prejšnji véliki zvon ter doštel precejšnjo svoto iz žepa svojega.

Srednjemu zvonu je dal glas Albert Samassa leta 1871, malemu Vincencij Samassa l. 1814. Ura v zvoniku bije le ure na vélikem zvonu.

Leta 1740 je bila cerkev sv. Matije lastnica petnajstim njivam; v novejših dnéh je njene posesti: 3 orale 944 □ sežnjev njiv, 3 orale 794 □ sežnjev travnika in 483 □ sežnjev pašnika.

Záložki duhovnik opravi tù vsako leto 58 ustanovljenih sv. maš in cerkljanska kapelana štiri urne svete maše. V gotovih dnéh je v Zálogu najsvetejša daritev: 25. januarija, v dan spreobrnjenja sv. aposteljna Pavla; sopraznik presv. Trojice; v nedeljo pred sv. Lukežem in v god sv. Lukeža.

7. Podružnica sv. Marije Magdalene na Pešâti.

V podnožji divnega pešâškega hribovja, pol ure hodâ od farne cerkve, dviga se na prijaznem holmeu tikoma vasí cerkvica sv. *Marije Magdalene*. Spominja

nas slavnega malteškega reda, kateremu je bila nekda podložna. Leta 1738 jo je red prenovil, posvetil pa leta 1752 knezonadškof goriški, *Karol Mihael grof Athems*; to sporoča nam črna plošča v svetišču na listni strani z nastopnim napisom :

„D. O. M.

Eccl. filial. Sacr. Ord. Melit. D. Mariae Magd. aetate exesam A com. Fr. Pet. Jac. Bar. Testaferrata Patrit. Melit. Prael., Ref. Pontif. Gubern. Glitypherni in Umbria proprio Ecclesiae et benefact. Aere nobiliori formae magno poenitent. speculo tempori et aeternitati restitutam A. MDCCXXXVIII. A Carol. Mich. S. R. J. Com. ab Athems primo Goritiae Archi-Epo. Idibus Septembris MDCCLII. cum Ara majori consecrari curavit.

Magister Petr. Paul Glavar Prot. Apost. Commendae S. Petr. Par. et Conductor.“

Leta 1803 so prizidali na evangelijski strani prezbiterija žagrad. Véliki altar *sv. Marije Magdalene* posvetil je l. 1752 knezonadškof Mihael, prenovil l. 1863 podobar M. Peternel iz Sele. Stranska altarja sta posvečena *Materi božji* in *sv. Matevžu*; izrezljal jú je ter leco na strani evangelijski isti mojster l. 1865.

Križev pot je barvotisk; napisi postajam so latinski in laški.

Zvonik je prizidan cerkvi na desni strani ladije; prenovljen je bil l. 1874. Zvonovi so harmonično ubrani; vélikega in malega je vlil Albert Samassa leta 1874, srednjega Vincencij Gollner v Celovcu l. 1829. Tehtajo pa: 19·42, 4·32 in 6·52 stotov.

V cerkvi *sv. Marije Magdalene* je izvestno sveta maša: v god *sv. Filipa* in *Jakoba*; na dan *svete Marije Magdalene*, *sv. Matevža* in 24. decembra. Spomin cerkvenega posvečenja se obhaja osmo nedeljo po binkoštih. Cerkev ima posesti v katastralni občini pešâški 9 oralov 421 □ sežnjev, v grajski 1112 □ sežnjev zemljišča.

8. Podružnica sv. Helene v Gradu.

Zeló je verjetno, da je stala na mestu cerkve sv. *Helene* v Gradu v davni preteklosti grajska kapelica, katero je bajè razdejal ob jednom z graščino Turčin o prvem napadu svojem v pokrajine naše.¹⁾ Da se je spomin na kapelico ohranil, sezidali so pobožni grajski pradedi na nje mestu cerkvico l. 1426; v tem nas uveruje v zvonik vzdana plošča z isto letnico. Ko so pa leta 1640 cerkev prenovili, posvetil jo je škof *Mihael Kummer pl. Kumberg* dné 15. aprila l. 1641²⁾, sedem mesecev pozneje pa altar sv. Helene. Zadnjič so podružnico prenovili in razširili leta 1857; v to so potrosili 1376 gold. 41 kr., katero svoto so pokrili Grajani s prostovoljnimi doneski.

Véliko altar sv. Helene je iz leta 1701; izdelan je zeló okusno, da ga smelo prištevamo najlepšim v fari. Stranska altarja sv. *Lucije* in sv. *Barbare* je izrezljal bajè Aleš Janežič leta 1859, svetnici pa naslikal Fr. Bizjak; tedaj so napravili i novo leco.

Križev pot je naslikal nepoznat umetnik l. 1730; bil je do l. 1856 v cerkvi sv. Janeza Krstnika na Zgor-njem Brniku.

V zvonik vzdana plošča vzbuja nam misel, da se je vsaj spodnji njega del ohranil od l. 1426; vrh so mu često prenovili, zadnjič l. 1857 in 1880. Med tremi zvonovi je najstarejši véliko; dala mu je glas Marija Ana Schneider v Ljubljani l. 1768; srednjega in malega je vlil Janez Jakob Samassa 1803. leta.

Kot cerkveni gosposčini se je klanjalo cerkvi sv. Helene 13 podanikov, in sicer: dva po $\frac{1}{2}$ zemljaka,

¹⁾ Glej str. 9.

²⁾ »Matricula parochiae Zirklensis« l. 1764.

trije hišarji in pet posestnikov njiv v Gradu, jeden zemljak, jeden posestnik vrta in jeden gozda v Žejah. Razun jednega gozdiča v domači katastralni soseski nima sveta Helena danes nepremične posésti.

V grajski podružnici se daruje sv. maša: v ponedeljek pred vnebohodom; v nedeljo po sv. Martinu; na dan sv. Helene, sv. Barbare in sv. Lucije; v nedeljo pred véliko Gospójnico se obhaja spomin cerkvenega posvečenja. Urno in tri ustanovljene sv. maše za pokojno Uršo Hočevnar darujeta vsako leto kapelana; župnik dve za † Lenko Krč in jedno za Rebrnik-a.

9. Podružnica sv. Nikolaja v Dvôrjah.

Da ostaviš grajsko cerkev in stopiš v vás, pozdravlja te prav od blizu slabih pet minut oddaljena cerkev *sv. Nikolaja* v Dvorjah. Lepa je v sedanji obliki, v prvotni je bila skromnejša in veliko manjša; pripovedujejo, da je o shodih duhovnik na prostem maševal. Véliko altar v stari cerkvi je posvetil *Pashazij*, škof pičenski, l. 1641 in zopet dné 18. oktobra l. 1691 stiški opat in naddijakon *Anton*.¹⁾

Sedanjo cerkev so sezidali l. 1755 v renesančnem slogu, blagoslovili pa l. 1758. Dolga je 20·5 m, široka 10·06 m, visočina jej je primérna. Véliko altar in kip *sv. Nikolaja* v njem je izrezljal l. 1876 podobar Tavčar, sliko sv. Nikolaja pa Mencinger; ohranjena je slabo, zato so jo postavili za altar v pokoj. Stranska altarja *sv. Egidija* in *sv. Volfganga* sta najstarejša v fari; napravil ju je nepoznat podobar l. 1656.

¹⁾ Farni direktorij l. 1761.

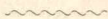
Leca na evangeljski strani prezbitarija je z velikim altarjem iste starosti ter delo Tavčarjevo. Križev pot je zelo star in preprost barvotisk z latinskimi napisi.

Zraven žagrada na listni strani svetišča je vhod v zvonik, kateri so l. 1885 prav okusno prenovili. Vsak zvon v njem ima različnega mojstra, in sicer je veliki zvon vtil Josip Samassa l. 1738, srednji Caharija Reidt v Ljubljani l. 1758 in mali Vincencij Samassa l. 1806.

Na zunanjem zidu svetišča je solnčna ura, poleg cerkve hiša cerkvenikova.

Sv. Nikolaj je gospodar jednemu travniku v katastralni občini češnjevški; v grajski pa 2. oraloma in 931. □ sežnjem njive.

Farni duhovščini je tu maševati: belo nedeljo; v sredo po beli nedelji — urna sv. maša; god sv. Egidija, sv. Volkfanga in sv. Nikolaja; nadalje je opraviti župniku dve, kapelanoma vsako leto 15 ustanovljenih sv. maš.

10. Podružnica sv. Duha v Češnjevku.

Blizu Strmola stoji na planem ob srenjski cesti iz Cerkljân na desno v Češnjevku cerkev sv. Duha. Pergamen¹⁾ nam sporoča, da je posvetil prezbitarij in veliki altar škof *Daniel de Rubcis* dné 8. junija l. 1535 na čast presv. Duhu, aposteljnu Jerneju in sv. Dominiku; vložil je vánj svetinje sv. mučenikov: Donata, Afre in tovarišev ter sv. Odorika, škofa in spoznovalca. Izrazil je tedaj srčno željo svojo, da naj skoro i ladijo popravijo ter cerkev preskrbé z mašnimi knjigami, svečavo, obleko in drugo opravo. Odtod smelo sodimo, da je bila cerkev ubožna; pravijo, da je bila zidana več čevljev

¹⁾ Priloga II.

globoko v zemljo. Zvonik je ostal, cerkev so podrli in na istem mestu sezidali 1833. leta sedanjo. Na dolgost meri 17·52 m, na širokost 9 m.

Žagrad jej je prizidan na listni strani svetišča. Na evangeljski stoji leca. Napravil jo je podobar Aleš Janežič leta 1863. Njegovo delo so i trije leseni altarji: *sv. Duha* l. 1852, *sv. Andreja* l. 1860, *sv. Marije Magdalene* 1862. leta. Sv. Duha z 12. aposteljni na vélikem altarji je naslikal Fr. Bizjak bajè 1855. leta, kakor tudi križev pot, kateri je blagoslovil 16. avgusta istega leta o. Joahim Nastran.

Zvonik so prenovili l. 1889, zvonove je pa preli Albert Samassa 1883. leta. Véliki zvon je težak 800, srednji 332, mali 198 kil.

V podružnici sv. Duha se daruje sv. maša: v sredo po tretji velikonočni nedelji; v sredo pred vnebohodom; binkoštni ponedeljek, v spomin cerkvenega posvečenja; v god sv. Marije Magdalene in sv. Andreja; kapelanoma je opraviti deset birskih in sedem ustanovljenih sv. maš.

Cerkev ima danes v domači katastralni občini jednajst oralov 424 □ sežnjev zemljiške posésti, samo gozda 9 oralov. Nekdaj je bila ona gosposčina, kateri se je klanjalo: v Lukovici jeden zemljak in jeden hišar, v Češnjevku trije hišarji.

II. Podružnica sv. Nikolaja na Možânici.

Iz Cerkljân do Možânice je dve uri hodâ; na tem potu premériš faro velesovsko in vás Olševék, fare šenčurske; nato zaviješ navzgor in v treh četrtinkah od Olševka prideš v cerkev *sv. Nikolaja*. Začetek njen je izvestno star, toda nam neznan. Mi vémo le, da že leta

1653. darovala se je v njej sv. maša v nastopnih dnéh: v ponedeljek po tretji velikonočni nedelji urna sv. maša; v petek po vnebohodu; na dan sv. Radegunde; v god sv. Avgušтина, sv. Matevža, sv. Nikolaja in sv. Janeza in Pavla. V nedeljo pred sv. Mihaelom se je obhajal spomin cerkvenega posvečenja, v nedeljo pred svetim Janezom Krstnikom je prihajala procesija iz Cerkljân na Možânico.

Cerkev je bila tedaj bajè zeló neznatna; štiri sežnje dolga, dva široka in visoka. Strop jej je bil v svetišču obokan, v ladiji lesen, ploskân in pobarvan; imela je dva lesena altarja: *sv. Nikolaja* in *sv. Radegunde*; oba so nam do danes ohranili, le kip sv. Nikolaja so nadomestili z onim *sv. Matevža*. Sv. Nikolaju je izrezljal nov altar podobar Aleš Janežič 1871. leta, tedaj, ko so na mestu stare cerkve sezidali sedanjo. Stroške, znašajoče 1931 gld., trpela je cerkev in Možânčani. Lece podružnica nima; križev pot so kupili l. 1873 v Kokri.

Zvoniku so prenovili vrh l. 1866 in 1871; v njem se glasé štirje zvonovi. Vélikega je vlil Anton Samassa l. 1849 ter mu vdela podobe: sv. Križa, Matere božje in sv. Nikolaja; zvon tehta 10 stotov. Srednjemu je dal glas Konrad Schneider v Celji l. 1713; težak je 7 stotov in ima podobe: sv. Križa, Matere božje in Mojzesa. Do l. 1877 pel je ta zvon v zvoniku farné cerkve, od koder so ga prenesli na Možânico. Tretji zvon je težak $2\frac{1}{2}$ stota; vlil ga je Benedikt Huetterer v Ljubljani 1750. leta. Malemu je bila mati Samassova vlivarna l. 1884, ter tehta le 20 funtov.

Sv. Nikolaj je imel l. 1754 njivo, travnik in gozd; danes nima posésti.

12. Podružnica sv. Štefana na Štefánji Gori.

Z bujno vegetacijo obraščena Štefánja Gora nosi na vrhuncu svojem cerkvico sv. Štefana, prvega mučenika. Na Štefánji Gori je nekdanj bivala Marjeta, soproga Valhunova, ki je bila na posestvu Wluinga z Gornice. Podaril je gospodar njo in njene naslednike dné 22. maja 1296 gornjegrajskemu samostanu.¹⁾ Davno že na tej gori stoji cerkev, kajti Štefanci — odtod ime — so se že pred l. 1228, v katerem se Štefánja Gora vprvič imenuje,²⁾ združevali v njej k pobožni skupni molitvi. Dneve pa, v katerih se je darovala tû sveta maša, našteva nam »Directorium parochiae Zirklensis« iz l. 1653, in sicer: v god sv. Jederti; v torek po veliki noči; na dan najdenja sv. Križa; v spomin najdenja sv. Štefana; na praznik sv. Štefana.³⁾

V tem času so cerkev prenovili; posvetil je škof *Biclavich*⁴⁾ l. 1654 cerkev ter veliki altar sv. Štefana v njej; vložil je svetinje: sv. Valentina, Inocencija, Florijana in dr. Dné 21. julija l. 1804 je v cerkev treščilo, da je pogorela.

Štefanci so hoteli novo cerkev na istem mestu sezidati, toda župnik *Grošelj* se je odločno branil, češ, da naj se sezida blizu vasi štefánske; in, dasi so že mnogo kamenja tjà navozili — še dandanes je groblja — navzlic temu izpolnila se je napósled želja Štefancem. Nova cerkev se je dvignila na starem mestu 1805. leta, v nastopnem jo je blagoslovil župnik *Grošelj*. Cerkvi so prizidali žagrad na listni strani prezbiterija; uprav

¹⁾ Štajerski dež. arhiv, list. št. 1505.

²⁾ Glej str. 30.

³⁾ Urna sv. maša je dandanes binkoštni torek.

Pis.

⁴⁾ »Matricula parochiae Zirklensis« l. 1736.

nad njim i zvonik, kateri so prenovili l. 1866 in 1875. Altarji so leseni; vélikega je prenovil podobar in pozlatar Frančišek Osolè iz Kamnika leta 1880, stranska *sv. Jederti* in *sv. Florijana* je izrezljal podobar A. Janežič 1847. leta.

Iz zvonika se glasé trije dobro ubrani zvonovi. Josip Samassa je vlil véliki zvon l. 1740 in mali leta 1736, srednji zvon pa Anton Samassa l. 1827.

Kot cerkveni gosposčini sta bila *sv. Štefanu* podložna dva hišarja in dva posestnika njiv.

Spomina je vredno, da je hotel pokojni knezo-nadžkof Anton Alojzij Wolf podružnico *sv. Štefana* v farno cerkev povzdigniti, kateri naj bi bile podložne vasi: Štefánja Gora, Možánica, Stiška Vás in *sv. Ambrož. Štefanci*, dasi vikšemu pastirju na naklonjenosti, hvaležni, niso bili s tem zadovoljni, češ, cerkljanski duhovni so nam preskrbni dušni pastirji, in drugič so se bali stroškov.

13. Podružnica *sv. Križa* v *Stiški Vasi*.

V severovzhodni potezi od Štefánje Gore čez reški jarek je *Stiška Vás* skoro v isti visočini, malo višje cerkvica *sv. Križa*. Preselila se je semkaj l. 1751 iz bližnje, jedva 30 korakov oddaljene dolinice, v kateri je bila od prvotnih časov svojih. Še se pozna, kje da je stala; dolga je bila do 15 m, široka 5 m. Pripovedujejo, da luč ni hotela v njej goretí ter, da se je nje svetloba prikazovala na bližnjem holmcu; v to so cerkvico podrli in novo sezidali na napominjanem holmcu leta 1751. Blagoslovil jo je župnik *Jernej Dolenjec* dné 2. oktobra l. 1752. Kor na zahodni in žagrad na vzhodni strani so jej prizidali l. 1803. Altar *sv. Križa* je prenovil po-

dobar Frančišek Osolè l. 1883; v cerkvi je i leca in križev pot. Na listni strani ladije je kip »žalostne Matere božje«. Prenesli so ga že davno iz farne cerkve v podružnico sv. Križa.

Zvonik se vspenja v pročelji cerkve 20 m visoko ter hrani v linah svojih tri zvonove. Veliki in srednji zvon je vlila vlivarna A. Samassova l. 1861, malemu je dal glas nepoznat zvonar 1645. leta; na klobuku ima napis: »Crux Christi salva nos!«

V cerkvi sv. Križa se je vršila najsvetejša daritev že l. 1653 v dnéh: drugo nedeljo po veliki noči; v sredo pred sv. Filipom in Jakobom — urna sv. maša; v dan najdenja sv. Križa; v god sv. Janeza in Pavla; na dan povikšanja sv. Križa. Dandanes je pa sv. maša tudi velikonočno nedeljo in v nedeljo po sv. Mihaelu ter v postu o petkih.

Cerkev sv. Križa nima nepremične posésti; nekđaj je dajal vsak zemljak za nje potrebe letnih 44 kr., vseh zemljakov v Stiški Vasi je bilo najrajst, tedaj so dali skupno 8 gld. 6 $\frac{1}{2}$ kr. starega denarja.

14. Podružnica sv. Ambroža.

Visoko v hribih je podružnica *sv. Ambroža*. Pot do nje je zeló strma in težavna; nad dve uri potrebuješ tjá iz Cerklján. Cerkev je okusila za turških bojev mnogo hudega; pravijo, da je imel v njej Turčin ležišče, in da je služil altar v konjske jasli. Ko je sovražnik odšel, popravili so jo ter postavili nazaj sv. Ambroža kip, kateri je bila kruta sila vrgla raz altar.¹⁾ Sv. maša se

¹⁾ Isti kip — vsaj takó je pripoved — je danes v lopi pred cerkvijo. Pis.

je darovala zopet v njej, in sicer, kakor nam sporoča direktorij iz leta 1653, v nastopnih dnéh: v god svetega Filipa in Jakoba, v spomin sv. Pavla dné 30. junija — urna sv. maša; na dan sv. Lovrenca in sv. Katarine; pozneje uvedli so sv. mašo i na tretjo nedeljo po veliki noči.

Zadnjič so cerkev prenovili leta 1881. Dolga je 13·45 m, široka 4·2 m. V lesenem altarji stoluje sv. Ambrož v družbi s sv. Filipom in Jakobom; altar in kipe je izrezljal Frančišek Osolè v omenjenem letu. Na listni strani svetišča je žagrad.

V zvoniku, v pročelji cerkve, visé trije zvonovi. Vélíkemu je dal glas Jakob Samassa l. 1798, srednjemu Anton Samassa l. 1862, malemu Vincencij Samassa leta 1820. Mali se je preselil tù sem s Šenturške Gore. Zvonovi tehtajo v istem redu: 7, 4 in 1·8 stotov.

Sv. Ambrož je gospodar 2. oraloma 290. □sežnjem zemljišča v katastralni občini šenturški.

VIII.

Zidana znamenja v fari.

Sveta znamenja so vsaki fari v čast ter nje vérnikom v pobožno vnémo in spomin. V cerkljanski fari je vzlasti lesenih veliko, da, skoro na vsakem potu, ovinku, polji ali robu gozda ponuja se lepa prilika, da se prekrižaš in spominjaš neskončne ljubezni križanega Jezusa v naše odrešenje. Sem in tjá opaziš tudi podobo Marijino, ali kakega svetnika.

Zidanih znamenj je sicer manj — toda vendar lepo število; da ne ravno v vsaki vasi, srečaš je izvestno v njej soseščini. Nad stoletje že stojé znamenja: ob potu iz Cerklján na Pešáto, iz Cerklján v Zálog, iz Poženka na Šenturško Goro, pri Stiški Vási, Spodnjem Brniku, Zálogu in Láhovčah. Zadnje so popravili leta 1842; tedaj je naslikal Frančiček Bizjak v znamenje podobo sv. Florijana.

Druga znamenja v fari so sezidali v tem stoletji, kakor: v Gradu, Dvorjah, pri Štefánski Vasi itd.; ono v Češnjevku so pa prenovili tamošnji vaščani pred tremi leti v zahvalo, da so zadobili odškodnino na takozvanem francoskem posojilu. Dvoje znamenj v cerkljanski vasi je napravil župan in nadučitelj Andrej Vavken, in sicer jedno pri hiši svoji v čast presvetemu Srcu Jezusovemu 1868. leta, drugo pri kapelaniji na čast sv. Roka leta 1870. Sv. Roka je naslikal Jurij Tavčar. Tretje znamenje, posvečeno Materi božji, prenovil je l. 1879.

Najlepše zidano znamenje v fari~ je takozvano »Petričevo znamenje« ob srenjski cesti med Cerkljami in Zgornjim Brnikom; napravil je je Andrej Kepec, po domače Petrič, z Zgornjega Brnika 1882. leta. Kip brezmadeža spočete Marije Device je prekrasno izdelal Matija Ozbič iz Kamnika, podobe sv. Janeza Krstnika, svetega Florijana in sv. Andreja na zunanjem zidu je pa naslikal J. Gosar iz Duplján. Znamenje krije pločevina in vhod zapira železna ograja. V njem oskrbuje Andrej Kepec večno luč.

IX.

Duhovni pastirji v fari.

uhovnim pastirjem v fari prištevamo: župnike, kapelane in subsidijarije v *Cerkljah* ter duhovnike-kurate na *Spodnjem Brniku*, v *Láhovčah* in v *Zálogu*.

a) **Župniki:**

1.) »**Richerus**, plebanus de sancta Maria«, imenuje se l. 1154 v listini, shranjeni v arhivu histor. društva v Celovcu; v njej se naštevajo razni plemenitniki, ki so odstopili svoja posestva v Preddvoru pri Kranji in drugod na Kranjskem vetrinjskemu samostanu. »Richerus« je bil priča.¹⁾ Isti se imenuje v listini iz 1163. leta; v njej čitamo, da je podelil očak Ulrik Gerlohu Velesovskemu kapelo sv. Marjete v Velesovem — dotlej pridruženo fari Matere božje v Cerkljah — »consentiente fratre nostro Richerio, ejusdem ecclesie plebano.«²⁾

2.) »**Henricus**, plebanus de sancta Maria«, čita se često kot priča v listinah iz let 1228 in 1229.³⁾ Tako n. pr. v oni z dné 17. julija 1228. leta, v kateri podeljuje mejni grof Henrik (IV.) Istrski več svojih posestev na Kranjskem samostanu stiškemu v blagor svoje in žênine duše in že pokojnih pradedov svojih,⁴⁾ kakor tudi v listini, dné 13. januarija l. 1229 spisani v Kam-

¹⁾ Schumi: »Urk.- und Regestb. für Krain«, I. zv., str. 110.

²⁾ Schumi: »Urk.- und Regestb.«, I., str. 120. — »Mittheil. des hist. Ver. f. Krain«, l. 1847, str. 34.

³⁾ Schumi: »Urk.- u. Regestb.«, zv. II., str. 38, 39, 43, 45 itd.

⁴⁾ Schumi: »Urk.- u. Regestb.«, zv. II., str. 40.

niku, s katero potrjuje mejni grof Otto v blagor duše svoje in sorodnikov — darila brata Henrika samostanu »Diez«. ¹⁾

3.) »**Dietricus**, plebanus Sanctae Mariae«, l. 1238; imenuje se v ustanovnem pismu samostana velesovskega dné 11. decembra omenjenega leta kot priča. ²⁾

4.) »**Morhardus**, canonicus frisingensis, plebanus de sancta Maria«, l. 1262. Prisoten je bil pri obravnavi v Ljubljani, katero je vodil naddijakon Ljudevit v dnéh 6. in 7. oktobra istega leta v to, da se je polegel prepir med frizinškim kanonikom Henrikom in škofom lavantinskim radi cerkve sv. Petra »am Kammersberge« na Solnograškem. ³⁾

5.) »**Walcherus**, Vicarius in Czirklach«, imenovan v listini, s katero je 27. oktobra l. 1271 Ulrik pl. Durrenholz, deželni glavar koroški in kranjski, naznanil, da so nemški gospodje v Ljubljani dobili 50 mark oglejskih vinarjev od velesovskega samostana za neka zemljišča. ⁴⁾

6.) »**Guidettus** (Guido), Parochus de Circhlach«, leta 1288 in 10. septembra 1292. Bil je ob jednom »Procurator« očaka Rajmunda — vsaj tako piše Bianchi v knjigi svoji: »Documenta historiae Forojuliensis saeculi XIII. ⁵⁾ Leta 1292 je bil pa za pričo v Čevdatu, ko je oglejski kanonik Philipponus, župnik slovenje-graški,

¹⁾ Schumi: »Urkund.- u. Regestb.«, zv. II., str. 49 in 52. — »Mitth. d. histor. Ver.«, l. 1847, str. 75. — Orožen: »Benediktiner-Stift Oberburg«, str. 16 in 17.

²⁾ »Mittheil. des hist. Vereines«, l. 1854, str. 78. — Schumi: »Urk.- u. Regestb.«, zv. II., str. 79.

³⁾ »Mittheil. d. hist. Ver.«, l. 1855, str. 28. — Schumi: »Urk.- u. Regestb.«, zv. II., str. 243.

⁴⁾ Dež. arhiv štaj., list. št. 967.

⁵⁾ »Mittheil. d. hist. Ver.«, l. 1861, str. 15.

potrnil, da je prejel od svojega namestnika Eberharda 30 mark letnih dohodkov.¹⁾

7.) »**Thomas**, Verweser der Kirche Czirklach«, leta 1297; tako se imenuje on v listini z dné 16. maja istega leta, v kateri podeljuje šenčurski župnik Ulrik samostanu velesovskemu zemljo v ta namen, da se bode obhajala obletnica.²⁾

8.) **Jurij** prišteva se dné 24. februvarija leta 1327 bivšim vikarijem cerkljanskim.³⁾

9.) **Piligrin-a** investiral je očak Bertrand župnikom cerkljanskim dné 2. marcija l. 1336 in ob enem imenoval domačim kapelanom svojim.⁴⁾

10.) »**Neythardus**, Plebanus plebis S. Marie in Circhlaco«, je resignoval 8. decembra l. 1340 pred očakom Bertoldom v Vidmu na cerkljansko faro in dobil jo je isti dan Henrik iz Ljubljane.⁵⁾

11.) »**Henricus**, Plebanus plebis de Circhlach«, imenuje se, razun l. 1340, kot priča dné 1. decembra l. 1344⁶⁾ in zopet 11. julija 1347, ko mu je Reinprecht z Gradnika dovolil čez svoj svet napraviti zid proti župniškemu malinu⁷⁾; 30. julija l. 1351 je pa daroval samostanu velesovskemu zemljo v Spodnjem Zalogu.⁸⁾

1) Pap. kop. v štaj. dež. arh. pod št. 1422d.

2) Matice Slovenske »Letopis« l. 1874, str. 183. — Štaj. dež. arhiv, št. 1527.

3) Matice Slovenske »Letopis« l. 1874, str. 186. — Štaj. dež. arh. št. 1956c.

4) Notarijatski arhiv v Vidmu.

5) Štaj. dež. arh., list. št. 2175b.

6) Notarijatski arhiv v Vidmu; imenuje se ravno tù: »magister Petrus de Bernote, canonicus Ecclesiae Civitatis et Clericus plebis in Circhlach«.

7) Štaj. dež. arh., list št. 2326.

8) Matica Slov.: »Letopis« 1872/73, str. 23 in štaj. dež. arh., listine št. 2428.

12.) **Jurij** (Joerg, pharrer), priča v listini l. 1353.¹⁾

13.) **Meinhard** kapelanoval je v Velesovem do 21. aprila leta 1360; tedaj prezentovala ga je prednica Alheid očaku Ljudčevu za župnika cerkljanskega. Bil je sin Frica Strmolskega in žene Neže; dné 17. marca l. 1364 prepustila je mati Meinhardu tri zemlje v Repnjah in Vodicach; bile so njena jútrina.²⁾

14.) **Martin** (Mokronoški)³⁾ »de Nazzenfuz«, rektor cerkve sv. Marije v Cerkljah, je bil dné 24. novembra l. 1400 prisoten kot priča v Loki, kjer je napravil frizinški škof Bertold na prošnjo Jederti, prednice velesovske, prepis ali transsumpt ustanovnega pisma velesovskega samostana.⁴⁾

15.) **Jurij Poklánjek** (Pockleinckh), priča na neki listini, pisani v Kranji 22. januarija 1438.⁵⁾

16.) **Janez** — »Grysan de Lobaw, presbyter Misnensis dioecesis« — je bil prej kapelan v samostanu velesovskem. Ravnateljem (župnikom) cerkve cerkljanske ga je prezentovala 20. julija 1454 vesoljnemu vikariju Heidlinu Kuplerju prednica velesovskega samostana, Ana Paradeiser.⁶⁾

17.) **Kancijan Vidovec** od l. 1478 do l. 1494.⁷⁾ »Butius de Palmulis«, vesoljni vikarij očakov, podelil mu je v Vidmu dné 16. aprila l. 1485 pravico, da je smel iz pastirstva izpraševati onega duhovnika, kojega je volil vsako leto samostan velesovski začasnim kapelanom cerkve sv. Marjete v Velesovem.⁸⁾

1) Štaj. dež. arh., list. št. 2492.

2) Mat. Slov.: »Letopis« l. 1872/73, str. 24 in 25.

3) Ali: Mokronožan.

4) Mat. Slov.: »Letopis« l. 1872/73, str. 27.

5) »Urk. des Deutsch-Ordens-Archives zu Wien I., str. 515.

6) Izvirnik v arhivu velesovskem.

7) »Matricula parochiae Zirk lensis«.

8) Mat. Slov. »Letopis« l. 1872/73, str. 29.

18.) **Fabijan Vičič** je župnikoval v Cerkljah od leta 1494 do 1532. leta.¹⁾

19.) **Toma Volih** od l. 1532 do l. 1537.²⁾

20.) **Polikarp Hertenfesler** od l. 1537 do l. 1545.³⁾

21.) **Leonard Volih**, menda stricnik Tomi, bil je leta 1537 kapelan v Cerkljah; župnikoval je le v l. 1545 in 1546.⁴⁾

22.) **Krištof Schwab pl. Lichtenberški in Tufsteinski** l. 1546 do 1595. Omenili smo spredaj, da je bil novi veri prijazen — toda napósled oklenil se je svetih nebeških resnic.⁵⁾

23.) **Krištof Trajben** je vladal faro cerkljansko od l. 1595 do 1596.⁶⁾

24.) **Jernej Hauman** imenuje se v listini z dné 12. februvarija l. 1596, v kateri se sporazumlja ž njim prednica samostana velesovskega, Magdalena, gledé žitne desetine v Hotemožah, fare šenčurske.⁷⁾ Umrl je v Cerkljah l. 1609.

25.) **Matija Schmuck** od l. 1609 do 1633.⁸⁾

26.) **Jurij Fabijan** je bil v fari le jedno leto predstojnik.

27.) **Matija Breclj** od l. 1634 do 1657. Podpisaval se je »Wrezel«. L. 1647, dné 11. januarija, prodal mu je kranjski meščan Matija Hörner jedno njivo pri Kranji.⁹⁾

¹⁾ »Matricula parochiae Zirklensis.«

²⁾ Ravno tam.

³⁾ Valvasor, VIII. knjiga, str. 836.

⁴⁾ »Matricula parochiae Zirklensis.«

⁵⁾ Arhiv v Rudolfinumu v Ljubljani; glej spredaj str. 14.

⁶⁾ »Liber XI. Baptizatorum in par. Zirkl.«

⁷⁾ Arhiv v Rudolfinumu v Ljubljani.

⁸⁾ Njegovo ime, in vseh nastopnih župnikov, najdemo za-beleženo v krstni knjigi fare cerkljanske od l. 1749 do 1775. Pis.

⁹⁾ Arhiv v Rudolfinumu v Ljubljani.

Sestavil je l. 1653 »Directorium parochiae Zirklensis«, ki še dandanes farni duhovščini vrlo dobro služi. Bil je zelo vnet duhovnik in je znal v kratkem času duhovno življenje med farani razviti ter stalno utrditi.¹⁾ Umrl je v Cerkljah l. 1657; v spomin so mu vzdali v zunanji zid tik velikega altarja ploščo z latinskim napisom; plošča je poškodovana, da je nam ni možno dobro umeti. V blagor njegove duše se opravi vsako leto v farni cerkvi v kvaternih petkih 12 svetih maš in 4 libere.

28.) **Matija Bernhard** je bil l. 1755 subsidijarij v Naklem, pozneje pa župnik v Cerkljah sedem let, to je od l. 1657 do 1664.

29.) **Matija Porenta** je kapelanoval v Velesovem od l. 1657 do 1664. Nato je prišel župnikovat v Cerklje, kjer je ostal do smrti svoje, do dne 9. sept. 1688. leta.

30.) **Matija Vidmar**, v duhovnika bajè v Vidmu posvečen, služboval je kot subsidijarij v Cerkljah od leta 1669 do 1670, potem bil kapelan v Velesovem 1670 do 21. avgusta leta 1671, kjer je bil imenovan tamošnjim župnikom. Od ondod se je preselil l. 1688 v Cerklje. Kakor smo na dotičnem mestu omenili, omislil je farni cerkvi leco itd. Leta 1702 je zboljšal »Directorium parochiae Zirklensis« iz l. 1653. Pokopali so ga v Cerkljah dne 22. decembra l. 1715.

31.) **Matija Josip Križnar** je bil župnik cerkljanski od l. 1715 do smrti svoje, dne 6. novembra l. 1717; prej je menda župnikoval v Podbrezjah.

32.) **Andrej Zupan** je deloval v vinogradu Gospodovem 34 let, v Cerkljah bil kapelan 24 let, župnik od l. 1717 do 1724; dne 2. septembra 1724 je umrl.

¹⁾ Leta 1649 je bil upravitelj bratovščine »Corporis Christi« v Kranji.

33.) **Aleš Wetstein** je bil do l. 1724 duhovni pomočnik v Velesovem; začasni župnik v Cerkljah le jedno leto, od koder se je preselil za župnika v Velesovo, da je upravljal faro od l. 1725 do 1730.

34.) **Ivan Filip Mlakar** od l. 1725 do 1739. Župnikoval je preje v Velesovem l. 1724 in 1725. Umrli je v Cerkljah dné 3. avgusta l. 1739; pokopal ga je Jernej Grošelj, župnik velesovski.

35.) **Jurij Fabijan**, preje kapelan v Kamniku, opravljaj je tù župniški posel od l. 1739 do 1766. V vsem marljiv, trudil se je vzlasti za lepoto hiš božjih; tako n. pr. je sezidal podružnice: v Šmartnem, Stiški Vasi, Dvorjah in na Zgornjem Brniku. Farni cerkvi je omislil več okusnih in dragocenih mašnih plaščev ter dve lični cerkveni omari. Umrli je, maziljen sè sv. oljem, nagle smrti za mrtvoudom dné 29. decembra 1766. leta.

36.) **Jernej Dolenjec**, porojen v Poljanah okrog leta 1720, v duhovnika posvečen v Vidmu 1745. leta. Kapelanoval je v Velesovem, Cerkljah in v Šenčurji, od koder je prišel za beneficijata v Olševke, fare šenčurske. Dné 28. januarija l. 1767 župnikom cerkljanskim imenovan, pastiroval je tù v polno zadovoljnost goriškega knezo-nadškofa Rudolfa Josipa grofa Edling-a do 1779. leta.¹⁾ Nato je živel v Lâhovčah do smrti, dné 20. avgusta leta 1795.

37.) **Mihael Borštnik** od l. 1779 do 1801. Rodil se je Gregoriju in ženi Jeri dné 28. septembra l. 1735 v Rakitini, tedanje fare preserske. Nižje redove ter subdijakoniat in dijakoniat so mu podelili v Gorici, v mašnika ga pa posvetili »cum dimissoriis« v Pičanu leta 1760. Najprej je služboval kot kapelan v rojstni fari

¹⁾ Knezoškofijski arhiv v Gorici: »Vizitacijski zapisnik leta 1775«.

svoji, potem v Šenčurji. V Cerklje je prišel župnikovat 1779. leta, kjer je ostal do smrti, t. j. do dné 5. decembra leta 1801. Knez nadškof baron Brigido ga je imenoval leta 1788 cerkljanskim dekanom, katero čast je vžival v Cerkljah on sam. Mož se je veliko trudil za zidanja farne cerkve.

38.) **Ivan Mihael Grošelj** od l. 1802 do 1813. Leta 1793 najdemo ga župnika v Lescah; v Cerklje je prišel po smrti Borštnikovi 1802. leta. Francozi so ga prištevali tù župnikom prvega reda; l. 1813 je šel pastirovat v Železnike, kjer je ostal do smrti, do 1816. leta. V zid tamošnje farne cerkve mu je vdela v spomin plošča z nastopnim slovenskim napisom:

MICHAEL GROSELJ,

FAIMASTER, OZHA

TEH BOGEH, USTUAR-

NIK TE SHOLLE.

MDCCCXVI.

39.) **Matej Brenk** od l. 1813 do 1828. Pastiroval je kapelan v Bégunjah do l. 1798, na Sori od l. 1798 do 1810, v Mengšu do l. 1813, kjer je bil izvoljen župnikom cerkljanskim. Da se je v farni cerkvi svetišče primerno ladiji razširilo in zvikšalo, je njegova zasluga. Umrl je v Šenčurji nagle smrti za mrtvoudom dné 12. marcija 1828. leta; pokopan je v Cerkljah.

40.) **Josip Vodè** je vladal faro cerkljansko od leta 1828 do 1840. Porodil se je v Dolu dné 2. marcija leta 1777. Šole je zvršil v Ljubljani, kjer so ga v duhovnika posvetili 8. septembra l. 1801 v tretjem letu bogoslovja. Bil je najprej vzgojitelj v Ljubljani, nato je kapelanoval v raznih krajih, kakor v Cerkljah, Mengšu, od koder se je preselil za vikarija v Preddvor. Leta 1828 zasedel je pa župnijsko stolico v Cerkljah in tù bival do smrti

svoje, dné 9. februvarija 1840. leta. Umrl je za jetiko. V oporoki ni zabil cerkljânskîh siromakov, katerim je zapustil 150 gld. avstr. velj. Za njegov dušni blagor se darujejo v farni cerkvi vsako leto štiri sv. maše.

41.) **Luka Kokalj** je prišel pastirovat v Cerklje dné 24. aprila l. 1840 ter je ostal tû do 30. junija 1845. l. Porojen je v Predoslih 7. vinotoka l. 1783, v duhovnika posvečen v Ljubljani dné 23. septembra 1810. leta — deloval je kapelan v Gorjah, Škofji Loki, Cerknici in pri sv. Petru v Ljubljani. Leta 1822 izvolili so ga župnikom v Bégunjah na Gorenjskem, kjer je ostal do meseca aprila l. 1840. V Cerkljah je vladal faro le dobrih pet let. Umrl je nagle smrti za mrtvoudom, vračajoč se iz Lâhovč, kamor je šel maševat dné 30. junija 1845. leta.

42.) **Andrej Bohinjec** od l. 1845 do 1872. V Zapogah dné 25. novembra l. 1795 porojenega, posvetili so ga v mašnika v Ljubljani 18. septembra leta 1819. Kot kapelan je služboval na Vačah do meseca decembra l. 1825, pri Sv. Petru v Ljubljani do meseca junija leta 1834; odtod je prišel in služil za župnika na Brdu do meseca decembra leta 1845 in napósled v Cerkljah do smrti svoje, dné 30. dec. l. 1872. V Cerkljah je sezidal župni dvorec in gospodarsko poslopje ter podružnico sv. Helene v Gradu. Bohinjec je bil zeló blaga duša; l. 1869 v jeseni je obhajal slovesno zlato mašo, govoril mu je njegov stričnik gosp. Jakob Bohinjec, sedaj dekan v Braslovčah na Štîrskem.

43.) **Anton Golobič** je bil porojen v Cerovcu, fare semiške, dné 14. maja l. 1837, v mašnika posvečen 28. julija l. 1861 v tretjem letu bogoslovja. Kapelanoval je v Metliki do meseca junija leta 1867 in do 6. junija leta 1872 v Cerkljah, kjer je bil izvoljen župnikom cerkljânskîm.

Slovesno ga je umestil tedanji stolni prošt Ivan Zlatoust Pogačar. Stvari na ljubo — njemu v tem nikakor ne ustrezamo — zabeležimo naj vsaj to, da je on v dobi svojega župnikovanja bogoljubno življenje faranov zelo pospešil, podružnice vse olepšal in vzlasti farne cerkve notranje lice do zadnjega kotička najokusnejše prestrojil in ozaljšal ter v zvoniku omislil mogočne, krasno-ubrane, nove zvonove. Prijatelj siromakom farnim, daroval jim je skrivno za 40letnice Nj. Veličanstva glavnico 700 gld. avstr. velj. V izraz globokega spoštovanja in hvaležnosti ga je imenovala občina cerkljanska leta 1887 svojim častnim občanom. V l. 1889, za deželnozborskih volitev pa, nameravali so ga v okraji kranjsko-loško-tržiškem voliti deželnim poslancem — toda v skromnosti svoji in zaradi svojih preobilnih farnih poslov zahvalil se je volilcem na zaupanji.

b) **Kapelani:**

- 1.) **Martin Lorbar** (Vorbar), imenuje se 1534. leta.
- 2.) **Gregor Sirec** od l. 1534 do 1537.
- 3.) **Leonard Volih** l. 1537.¹⁾
- 4.) **Matija Šuntar** od l. 1626 do 1634.
- 5.) **Toma Zupančič** od l. 1626 do 1635.
- 6.) **Ivan Tekstor** od l. 1634 do 1637. Preje je kapelanoval v Šenčurji od l. 1628 do 30. aprila 1630.
- 7.) **Matija Savičkar** od l. 1635 do 1636.
- 8.) **Matej Prnè**, od 13. oktobra l. 1636 do 15. aprila l. 1638.
- 9.) **Andrej Maček** je služboval v Cerkljah od 20. aprila l. 1637 do 24. maja l. 1644; v Šenčurji do 1649. leta, od koder je prišel župnikovat v Velesovo in bil tù do leta 1655.

¹⁾ Glej župnike str. 81.

10.) **Gregor Sušnik** od 26. aprila l. 1638 do meseca julija 1641.

11.) **Lavrencij Zavrl** l. 1641 do 1644; iz Cerkljân je prišel za kapelana v Velesovo.

12.) **Jurij Kramar** od 18. maja l. 1643 do 13. aprila 1644 leta.

13.) **Matija Modri** od 31. decembra 1644 do meseca aprila 1646; v Šenčurji je kapelanoval od l. 1637 do 3. marcija l. 1639.

14.) **Jakob Zorn** od l. 1645 do 1649.

15.) **Andrej Rombšak**, od 22. junija l. 1646 do 6. oktobra l. 1646.

16.) **Jurij Brecejl** od l. 1646 do 1647.

17.) **Sebastijan Poni** od l. 1647 do 1648.

18.) **Peter Cvirn** l. 1648 do 1651.

19.) **Andrej Weniger** od l. 1649 do 1650; v Šenčurji je bil kapelan od l. 1634 do 3. julija l. 1635.

20.) **Jakob Hauman** l. 1650 do 1659.

21.) **Krištof Popal** bil je preje subsidijarij v Šmartnem pri Kranji; kapelan v Cerkljah l. 1655, v Šenčurji od 7. maja l. 1659 do 21. februarja l. 1661.

22.) **Lavrencij Purgar**, kapelan v Cerkljah l. 1656, v Šenčurji od 16. junija l. 1651 do 12. aprila leta 1652.

23.) **Blaž Jančič** l. 1658.

24.) **Adam Wolf**, kapelan v Cerkljah od l. 1659 do 1660, v Šenčurji od 29. maja l. 1662 do meseca februarja l. 1664.

25.) **Andrej Golerej** od l. 1660 do 1663; na to je šel kapelanoval v Velesovo do l. 1664, ko je bil imenovan tamošnjim župnikom; vladal je faro od l. 1664 do 1668.

26.) **Matija Gašpersič** je služboval v Cerkljah od l. 1662 do 1668; od tod je prišel za župnika v Velesovo

od l. 1668 do 1671 in napósled v Šenčur, kjer je pastiroval do smrti svoje, dné 20. maja l. 1699; star je bil 63 let.

27.) **Adam Škrjanec** l. 1662.

28.) **Jakob Pintar** l. 1663.

29.) **Matej Sajevec** od l. 1666 do 1671.

30.) **Jurij Mataj**, podpisaval se je »Matthai«, l. 1668; kapelana v Šenčurji ga najdemo od 8. januarija l. 1662 do 18. maja istega leta ter pozneje od 23. aprila l. 1671 do 11. marcija leta 1672.

31.) **Sebastijan Vesél** od 1668 do 1675.

32.) **Gregor Zelénec** od l. 1671 do 1681.

33.) **Jurij Šavs** je pastiroval v Cerkljah od l. 1675 do smrti svoje, dné 25. junija 1681. leta.

34.) **Luka Zavrl** l. 1681.

35.) **Jernej Per** od l. 1681 do smrti svoje, 27. januarija l. 1692; pokopan je v Cerkljah.

36.) **Matija Čebul** l. 1682 do 1699; nato je župnikoval v Velesóvem jedno leto.

37.) **Andrej Zupan** 1692 do 1712.

38.) **Toma Hubad** od leta 1699 do smrti, dné 23. decembra 1712. leta.

39.) **Jakob Widmayr** (menda Vidmar) od l. 1712 do 1723, od tù je prišel za župnika v Šenčur, kjer je ostal do smrti dné 20. februarija 1754; star je bil 74 let.

40.) **Jurij Jenko** je pastiroval v Cerkljah 16 let, in sicer: jedno leto subsidijarij in 15 let kapelan. Umril je tù dné 17. aprila l. 1733.

41.) **Gregor Fabijan** od l. 1723 od 1725.

42.) **Anton Žerovnik** od l. 1725 do 1729. Umril je župnik v Zgornjem Tuhinji dné 28. aprila l. 1744.

43.) **Martin Čebul**, porojen v Češnjevku, fare cerkljanske, dné 9. novembra l. 1696. Oče mu je bil Primož,

mati Marina. Najdemo ga vikârija v Cerkljah od l. 1724 do 1729, kapelana v Cerkljah 1729 do 1732, v Šenčurji do l. 1744, v Velesovem do l. 1748. Župnikoval je v Mokronogu, od koder se je preselil v Češnjevce in vžival pokoj do smrti svoje, dné 26. septembra l. 1766.

44.) **Bernard Götzl** od l. 1732 do 1739; v Šenčurji je bil kapelan od 21. junija l. 1731 do 11. aprila l. 1732.

45.) **Vrban Hieronymo** l. 1733 do 1742; iz Cerkljan je šel kapelanovat v Moravce.

46.) **Ivan Rubida** od l. 1739 do 1753; nato je pastiroval v Šenčurji kot kapelan od 12. januarija l. 1754 do 3. aprila istega leta; tedaj je postal župnik in je vladal šenčurske farane do 8. januarija 1782. leta.

47.) **Tadej Fajhtinger** je služboval kapelan v Cerkljah od l. 1744 do 1749, potem v Velesovem in v Šenčurji. Umril je 1783. leta.

48.) **Matija Vrlinšek**, preje kapelan v Velesovem od l. 1750 do 1753, pastiroval je v Cerkljah od l. 1753 do 1771.

49.) **Jernej Dolenjec** leta 1754.¹⁾

50.) **Jernej Kržišnik** l. 1754; služboval je kot kapelan i v Velesovem in v Šenčurji od 17. maja l. 1755 do 22. septembra l. 1770; napósled je bil beneficijat v Olševku.

51.) **Matej Furlani**, najpreje subsidijarij v Cerkljah, potem kapelan v Velesovem in v Cerkljah od l. 1755 do 1769.

52.) **Josip Zupan** je bil vikarij in potem kapelan od l. 1769 do smrti svoje, dné 15. avgusta 1771. leta.

53.) **Ivan Hacin** od l. 1772 do 1782, potem je bil župnik v Šenčurji do l. 1825; dočakal je svojo zlató mašo; umrl je dné 26. maja l. 1826.

¹⁾ Glej župnike stran 83.

54.) **Josip Fajhtinger** l. 1771; kapelanoval je tudi v Šenčurji in v Loki; svet je ostavil dné 23. januarija l. 1823 v Loki.

55.) **Josip Petrič**, Rodil se je v Vâsci, fare cerkljanske, 10. marcija l. 1745 Gašperju in Mini Petrič. Dija-konat je sprejel 11. julija l. 1767 v Loki za kanonične vizitacije goriškega knezonadškofa Karola Mihaela, prez-biterat nekaj mesecev pozneje. Kolikor je znano, kape-lanoval je v rojstni fari od l. 1772 do 1802, župnikoval v Ljubnem do l. 1819; tedaj se je preselil v pokoj na Spodnji Brnik, kjer je umrl dné 25. februarija 1820. l.

56.) **Josip Rahnè** od l. 1782 do 1784. Porojen v Vogljah, fare šenčurske, služboval je subsidijarij v Velesovem do l. 1775, kapelan ravno tù od leta 1775 do 1782, iz Cerkljan vrnil se je za župnika v Velesovo, kjer je ostal do smrti svoje, do dné 21. aprila l. 1819.

57.) **Primož Smolè** pastiroval je kapelan v Velesovem od l. 1782 do 1784, v Cerkljah od l. 1784 do 1788, v Kranji do l. 1798, od koder so ga poslali župni-kovat v Križe pri Tržiču. V letih 1813 in 1814 najdemo ga v pokoji na Spodnjem Brniku, kjer je ostavil svet 27. januarija l. 1814.

58.) **Frančišek Repešič** od l. 1788 do 1790. Bil je pozneje župnik in dekan v Vodicach do smrti, dné 21. avgusta 1804. leta.

59.) **Martin Strgulec** l. 1790 do 1794; kapelan v Kranji od l. 1794 do 1800; župnik in dekan v Šent-Vidu pri Ljubljani od leta 1800 do 1807. Šel je v pokoj v Ljubljano, kjer je umrl bajè leta 1816.

60.) **Andrej Cuderman** od l. 1794 do 1799; župnik in dekan na Vrhniki l. 1799 do 1802; župnik in dekan v Šmartnem pri Kranji od leta 1802 do smrti, dné 5. marcija l. 1822.

61.) **Simon Tršan** l. 1799 do 1806. Poprej je kapelanoval na Bohinjski Bistrici leta 1793 do 1794, v Kranjski Gori l. 1795, v Škocijanu pri Turjaku l. 1796, v Radovljici l. 1798 do 1799; iz Cerkljan je prišel za kapelana v Naklo in ostal do adventa l. 1809, napósled je bil župnik v Malčičah do smrti svoje, 22. marcija leta 1822.¹⁾

62.) **Ivan Gaber** od l. 1802 do 2. septembra l. 1806; nato je župnikoval v Stičini l. 1806 do 1809, v Laščah l. 1809 do 1814, v Škocijanu pri Dobrávi, kjer je zaspal v Gospodu 8. septembra l. 1824.

63.) **Josip Vodè** od l. 1806 do 1807.²⁾

64.) **Matej Puhar**, porojen v Kranji dné 11. septembra l. 1775, v duhovnika posvečen 9. septembra leta 1802. Kapelanoval je v Laščah do leta 1807, v Cerkljah od l. 1807 do 1809. Pozneje ga najdemo vikárija v Špitaliču do smrti, dné 8. novembra 1832. leta.

65.) **Martin Kagnus** rodil se je v Idriji 16. oktobra l. 1779, v mašnika so ga posvetili 4. septembra l. 1803 ter poslali kapelanoval: v Rovte do l. 1805, v Komendo l. 1806, v Cerklje od l. 1807 do 1809 in napósled v Polhov Gradec do l. 1814; župnik je bil v Šenčurji pri Svibnem l. 1815 do 1819 in v Dolenji Vasi pri Ribnici od leta 1819 do 1835; potem živel v pokoji, menda jedno samo leto.

66.) **Luka Istinič**, rojen na Vrhniki 16. oktobra l. 1779, sprejel je prezbiterat dné 22. avgusta l. 1805. Služboval je kapelan na Brezovcu pri Ljubljani do l. 1807, v Stari Loki l. 1807 do 1809, v Cerkljah leta 1809 do 1812. Od tú je šel župnikovat v Kolovrat do l. 1822, v Krašnjo do l. 1837, kjer je umrl 17. novembra l. 1837.

¹⁾ Prim. »Zgodovino farâ ljubljanske škofije« zv. II, str. 92.

²⁾ Glej župnike str. 84.

67.) **Lavrencij Ercè** l. 1811. Poprej je bil kapelan v Komendi l. 1805, v Dobu od leta 1806 do 1807, v Spodnjem Tuhinji l. 1807 do 1810. Leta 1813 najdemo ga provizorja v Zaplani pri Vrhniki; umrl je ondi, da se ne motimo, leta 1815.

68.) **Blaž Lipovec** od l. 1811 do 1820. Rodil se je v Lescah dné 26. januarija l. 1780, v mašnika bil posvečen 24. septembra l. 1809. Iz Cerkljân je prišel za župnika na Dovje in bil l. 1820 do 1824; od tû se je preselil za vikârija v Prečno pri Novem Mestu l. 1824 do 1827, nato za lokalista v Strane l. 1827 do 1847 in napósled za župnika v Kovor, kjer je zamrl svetu l. 1858.

69.) **Ivan Dežman**, rojen v Radovljici 23. maja l. 1781, posvečen 6. septembra l. 1807. Opravljal je službo kapelana: na Bohinjski Bistrici od leta 1807 do 1809, na Jesenicah od l. 1809 do 1811, v Cerkljah od l. 1811 do 1814, od koder je prišel za vikârija v Leskóvec; umrl je tû dné 24. junija 1832. leta.

70.) **Andrej Kastrin** porodil se je v Vipavi 10. novembra l. 1782, v mašnika bil posvečen dné 31. avgusta l. 1806. Kapelanoval je v Idriji, na Vrhniki in v Cerkljah l. 1814 in 1815. Iz Cerkljân se je preselil bolehen na Žalostno Goro za beneficijata in bival do l. 1820; nato je bil vikârij v Planini pri Cérknici do l. 1837, vikârij na Brezovcu pri Ljubljani do l. 1856, od koder je prišel v Ljubljano v pokoj; zaspal je tû v Gospodu dné 17. januarija l. 1868.

71.) **Jurij Zupan** od l. 1814 do 1816. V Zaspem dné 2. aprila l. 1784 porojenega, posvetili so v mašnika dné 28. oktobra leta 1807. Kot kapelan je služboval v Selcih, v Kranji do l. 1814 in v Cerkljah, od koder so ga pozvali profesorja pastirstva v ljubljansko knezoškofijsko semenišče. Leta 1828 imenovan je bil knezo-

škofijskim konzistorijalnim svétnikom in izvoljen pravim kanonikom stolnice ljubljanske. Dné 7. septembra l. 1830 izročil mu je knezoškof Anton Alojzij Wolf vodstvo duhovenskega semenišča in leta 1832 imenoval ga prosinodalnim izpraševalcem. Vodja semenišču je ostal do l. 1846, prosinodalni izpraševalec do l. 1845. Ravnatelj ljubljanskemu liceju je bil Zupan od l. 1830 do 1849. Nekaj let je bil i podvodja in v letih 1856 in 1857 knezoškofijski komisarij vedam bogoslovnim. Še ne mesec dnij po svoji zlati maši je umrl v Ljubljani dné 10. novembra l. 1857.

72.) **Anton Pestótnik** rodil se je v Loki dné 14. januarija l. 1788, v mašnika posvečen bil 2. januarija leta 1814. Bil je kapelan v Ribnici do leta 1816 in v Cerkljah od l. 1816 do 1820; lokalist na Kopanji od l. 1820 do 1836, župnik v Dolenji Vasi do leta 1848. Odslej je živel v rojstnem mestu v pokoji do smrti svoje, dné 6. januarija 1854. leta.

73.) **Ivan Doveč** je kapelanoval v Cerkljah l. 1821. Porojen je bil v Tomačevem pri Ljubljani 9. maja l. 1789, posvečen dné 2. januarija l. 1814. Razven v Cerkljah najdemo njega kapelana v Šmartnem l. 1815, na Vačah do l. 1820, v Mengšu od leta 1822 do 1826. Umrl je župnik čemšeniški dné 28. junija 1836. leta; pastiroval je ondi deset let.

74.) **Francišek Teuschl**, porojen v Kranji 31. maja l. 1793, mašnikom posvečen dné 10. marcija leta 1816, kapelanoval je na Igu do l. 1820, v Cerkljah leta 1820 do meseca oktobra leta 1827, pri Mariji Devici v Polji od meseca oktobra leta 1827 do leta 1829, od koder je prišel za vikarija v Lipoglav do leta 1846. V pokoji je živel v Polici in Ljubljani, kjer je zaspal v Bogu l. oktobra leta 1857.

75.) **Gregor Šraj** je zagledal svet na Trati dné 1. marcija l. 1791; v duhovnika 12. oktobra leta 1814 posvečen, šel je kapelanovat na Jesenice leta 1815, v Kamnik do l. 1821, v Cerklje l. 1822, v Šenčur l. 1823 in 1824, v Staro Loko leta 1825 in 1826, v Smlednik leta 1827, v Stičino l. 1829; umrl je kapelan v Spodnjem Tuhinji 2. decembra 1830. leta.

76.) **Josip Hafner** od leta 1823 do 1826. Rojen v Loki dné 17. februvarija l. 1793 ter v mašnika posvečen 22. septembra leta 1816, bil je subsidijarij v Sv. Križu pri Kostanjevici do l. 1821, kapelan v Poljanah l. 1822, v Cerkljah od l. 1823 do 1826. Leta 1827 najdemo ga na Šmarijini Gori, od koder je prišel za lokalista v Dražgoše pri Železnikih in od tû l. 1836 za župnika v Grad ter napósled l. 1849 za župnika v Slavino, kjer je ostal do leta 1857. Umrl je v Loki v pokoji dné 13. julija leta 1875.

77.) **Josip vitez Hillmayer**¹⁾ porodil se je v Trstu dné 26. maja l. 1800. Oče mu je bil trgovec, pozneje okrajni komisarij v Kranji in napósled nadzornik pri katastralnem mérstvu; bil je rodóm Čeh ter preje stotnik pri inženieurjih in lastnik graščine Frankenstein na Koroškem. Mati pa mu je bila rojena pl. Pagliaruzijeva iz Kranja. Šolal se je Hillmayer največ v Ljubljani ter dozvršil tû bogoslovje. Dné 26. maja l. 1823 v mašnika posvečen, služboval je za kapelana na Bledu do l. 1825, v Naklem leta 1825 in 1826 in v Cerkljah od meseca oktobra l. 1826 do pomladi l. 1832, od koder je šel za župnika v Zasip do leta 1867; tedaj je bil imenovan Kùrhepergovim kanonikom* v Ljubljani, kjer je živel do smrti, dné 30. oktobra l. 1880. V svoji oporoki je

¹⁾ Primeri »Zgodovino farâ ljubljanske škofije«, zvezek II., str. 94 in 95.

zapustil cerkljanskim ubogim glavnico 100 gld. av. velj. Hillmayerju tovariš je bil v Cerkljah

78.) **Francišek Kozoglav**, porojen v Stopičah dné 15. septembra l. 1798, posvečen 20. septembra 1824. l. Dekretovan je bil kapelanom: v Poljanah od l. 1824 do 1826, na Sori do meseca oktobra l. 1827, v Cerkljah 1827 do 1830, v Loškem Potoku l. 1830, v Starem Trgu pri Ložu l. 1831 in 1832, v Svibnem l. 1833 in 1834, v Moravčah l. 1835, v Ribnici l. 1836 in 1837; l. 1838 do 1840 bil je administrator v Motniku, od l. 1840 do 1846 ekspozit v Žabnici pri Loki; nato zopet kapelan pri Devici Mariji v Polji l. 1846, v Šent-Vidu nad Ljubljano l. 1847. Leto 1848 preživel je v pokoji v Ljubljani, a leta 1849 najdemo ga kapelana v sv. Križu pri Kostanjevici, l. 1850 in 1851 v Mirni Peči, l. 1852 v pokoji v Čatežu, l. 1853 in 1854 drugega kapelana v Semiču, l. 1855 in 1856 v Starem Trgu pri Poljanah, od koder se je preselil v pokoj v Novo Mesto in ondi bival do l. 1863; tedaj je šel v Trst do l. 1865, potem v Trnovo na Notranjskem in napósled l. 1868 v Ljubljano, kjer je umrl dné 11. novembra l. 1883.

79.) **Ignacij Valencič**. Rojen v Ljubljani dné 14. julija 1797, posvečen 23. septembra l. 1820. Služboval je kapelan na Bledu do l. 1822, v Kranjski Gori l. 1822, na Dóbrovi pri Ljubljani l. 1823, v Ribnici l. 1823 do 1825, provizor v Banjaloki od l. 1825 do 1830, kapelan v Cerkljah l. 1830 do 1832, v Šmartnem pri Kranji od l. 1832 do 1835, v Komendi leta 1835, v Škocijanu na Dolenjskem le nekaj mesecev, v Šent-Vidu nad Ljubljano l. 1836 do 1838; v Vodichah od l. 1838 do pomladi l. 1843, v Mengšu l. 1844, v Šenčurji do decembra leta 1846, od koder je prišel za beneficijata v Hrastje in leta 1855 za administratorja v Češnjice. Leta 1858 preselil

se je v Radomlje, kjer je ostavil svet v istem letu. Valenčič je bil homeopat; nakopal si je s tem sovraštvo zdravnikov povsod, kjerkoli je služboval. Za kapelanovanja v Škocijanu na Dolenjskem zatožili so ga c. kr. uradom in knezoškofu Antonu Alojziju, ki je bil nekako primoran, da je Valenčiča za nekaj mesecev suspendiral.

80.) **Karol Leben** je prišel na svet v Ljubljani 5. novembra leta 1800, v duhovnika bil posvečen dné 6. decembra leta 1822.¹⁾ Najprej je bil semeniški pristav v Ljubljani, potem kapelan na Dóbrovi pri Ljubljani leta 1824 in 1825, kapelan v Vodichah leta 1826 do 1829, v Šmartnem pri Kranji l. 1829 do 1832, v Cerkljah leta 1832 do 1834. Župnikoval je na Sori²⁾ od l. 1834 do meseca aprila leta 1844 in v Šmartnem pri Kranji do smrti svoje, dné 17. aprila l. 1863.

81.) **Martin Gvajec** od l. 1832 do 1837. Zibelka mu je tekla v Šmartnem pri Ljubljani, koder se je porodil dné 19. oktobra l. 1794; mašništvo je sprejel 23. septembra l. 1820. V vinogradu Gospodovem je deloval do l. 1846; tedaj je stopil v pokoj ter živel v Stari Loki do dné 22. julija leta 1861. Kapelan je bil Gvajec v Mokronogu do l. 1823, v Šmartnem pri Litiji l. 1823, pri Sv. Jakobu v Ljubljani od jeseni l. 1823 do meseca septembra l. 1825; kapelan v Mengšu l. 1825 do poletja 1832, v Cerkljah 1832 do jeseni l. 1837, kapelan v Stari Loki 1837 do meseca aprila l. 1839, od koder se je preselil v Spodnjo Idrijo in župnikoval tû do 1846. leta.

82.) **Frančišek Prusnik**, porojen v Ljubljani 9. novembra 1803, posvečen 11. novembra leta 1826. Novomašnik prišel je za kapelana v Staro Loko in služil do

¹⁾ Tako starejši »šematizmi«, novejši pa, da je bil posvečen 9. novembra leta 1823.

²⁾ »Zgodovina farâ ljublj. škofije«, I. zv., str. 85.

l. 1831, v Idriji do leta 1832, na Brdu do leta 1833, v Cerkljah od l. 1833 do 1837. Iz Cerkljân je šel za vikârija v Planino pri Cérknici do meseca julija leta 1843, za župnika na Ig l. 1843 do 1868. Tedaj je bil izvoljen kanonikom v Novem Mestu, kjer je zaspal v Gospodu dné 8. marcija 1872. leta.

83.) **Andrej Pečar** od pomladi 1836 do jeseni 1837. Porodil se je v Kranjski Gori 1. septembra leta 1805; v mašnika posvečen dné 21. avgusta leta 1830. On je bil najpreje vikârij, katehet in šolski vodja v Kranji do leta 1834, kapelan v Šenčurji do pomladi leta 1836; iz Cerkljân so ga dekretovali kapelanom v Idriji 1837 do meseca februarja leta 1841; nato ga najdemo kot farnega vikârija pri Št. Joštu do meseca septembra l. 1846, župnika v Starem Trgu pri Poljanah do l. 1850, dekana in župnika na Vrhniki do l. 1865 in napósled župnika na Krki do smrti, meseca januarja l. 1876. Pečar je bil odlikovan l. 1856 z zlatim križem s krono in leta 1863 imenovan častnim kanonikom ljubljanskim. Dné 18. januarja l. 1889 umrli Ivan Pečar, bivši kurat na Colu in v Vrhpolji na Vipavskem, bil je Andreju mlajši brat.

84.) **Jurij Dolenjec** od l. 1837 do 1841. V Loki dné 21. aprila 1806 porojenega posvetili so v duhovnika 14. junija leta 1829. Kapelanoval je v Selcih l. 1830, v Gorjah od leta 1830 do meseca septembra leta 1835, v Mošnjah do jeseni l. 1836, v Predoslih do jeseni leta 1837; iz Cerkljân so ga poslali leta 1841 lokalista na Janče, kjer je bil do l. 1852, in v Tujnicah 1852 do 1861. V letih 1861 do 1865 živel je v pokoji v Kranji, potem nekje v škofiji krški in od l. 1867 v rojstnem mestu svojem, v Loki, kjer je umrl pred dobrimi 10. leti.

85.) **Anton Zarnik** od leta 1837 do 1841. Rojen v Krtini dné 30. maja l. 1802, posvečen 21. avgusta leta

1830 — bil je kapelan v Préčini od 16. septembra 1830 do 18. júlija l. 1831, od koder so ga poklicali na Jesenice v dolinski fari, da je opravljal duhovenska opravila pri kontumaciji, ki je gradila koleri pot čez mejo; potem je pričel kapelanovati v jeseni istega leta v Šenčurji pri Kranji in bival do 11. avgusta l. 1837. Iz Cerkljân je bil prestavljen v Kranj in služil do l. 1842; nato ga najdemo beneficijata v Vogljah od 28. novembra l. 1842 do 16. aprila 1860, potem župnika v Ljubnem do leta 1865 in napósled v Naklem do smrti, dné 27. novembra leta 1888.¹⁾

86.) **Josip Novak**, Ribničan, rojen 28. februvarija leta 1802, sprejel je mašništvo dné 20. avgusta leta 1830. Služboval je kot kapelan na Bledu do jeseni l. 1832, v Selcih 1832 do pomladi 1833, na Jesenicah do meseca septembra l. 1835, v Kranji do meseca maja leta 1841, v Cerkljah od l. 1841 do meseca septembra l. 1847, v Šmariji pod Ljubljano do meseca júlija 1848. Umrl je župnik v Kolovratu dné 26. júnija 1868. leta; služboval je tù 20 let.

87.) **Matija Polec** od l. 1841 do 1847. Rodil se je v Gorjah 15. februvarija l. 1798; v duhovnika posvetili so ga 29. avgusta l. 1826. Novomašnik je šel kapelanovat v Polhov Gradec tri leta, v Kranjsko Goro jedno leto, v Križe pri Tržiču do l. 1832, v Šent-Vid pri Stičini leta 1832 do 1841. Iz Cerkljân so ga odpeljali meseca aprila l. 1847 na duhu bolnega v bolnišnico ljubljansko, v kateri je umrl dné 16. aprila l. 1848.

88.) **Jakob Klobus**, porojen v Poljanah 16. júlija 1797, posvečen 23. septembra l. 1820. Kapelanske službe so mu bile: v Sorici l. 1821, v Selcih 1822 do 1825,

¹⁾ Več o njem: »Zgodovina farâ ljubljanske škofije«, zv. II., str. 86 in 87.

v Smledniku 1825, v Šmartnem pri Kranji od l. 1826 do 1828, v Trziču od l. 1828 do 1830, v Moravčah l. 1830 do 1840, od tu je prišel za ekspozita v Harije pri Trnovem na Notranjskem, kjer je ostal le jedno leto. Leta 1841 do 1848 je zopet kapelanoval v Šmariji na Dolenjskem in od l. 1848 do 1850 v Cerkljah, od koder se je preselil v Lâhovče, kjer je zamrl svetu dné 3. februvarija l. 1869; pokopan je v Lâhovčah.

89.) **Andrej Mulej.** Rodil se je na Bohinjski Beli dné 24. novembra l. 1809, v mašnika posvečen je bil 27. julija l. 1834. Umrl je lokalist v Želimljah l. 1866. Služil je tudi kot subsidijarij v Kranji do meseca januarija leta 1837 ter kapelanoval: na Igu od leta 1837 do meseca novembra leta 1843, na Vrhniki 1843 do meseca aprila 1847, v Cerkljah 1847 do meseca avgusta l. 1850. V Želimljah je pastiroval 16 let.

90.) **Anton Golec** od leta 1850 do meseca aprila 1853. Luč sveta je zagledal v Zaspem 30. junija leta 1811, a mašništvo sprejel dné 4. avgusta l. 1840. On je čakal službe do pomladi l. 1841, da so ga postavili za beneficijata v Šenčur pri Kranji do l. 1842. Kapelanoval je v Seleich do meseca junija leta 1843, vikârij v Ribnici je bil do meseca maja l. 1845, kapelan v Dobu 1845 do 1846, ekspozit v Bevkah 1846 do 1850, kapelan v Cerkljah 1850 do meseca aprila l. 1853 in napósled kapelan v Šenčurji; umrl je dné 3. januarija l. 1856.

91.) **Francišek Arhar** od l. 1850 do 1862. Porodil se je v Št. Vidu nad Ljubljano 27. septembra l. 1812, v mašnika je bil posvečen koncem tretjega leta bogoslovja dné 5. avgusta l. 1839. Bil je dalje manemisarij v Trnovem na Notranjskem l. 1841 in 1842, kapelan v Poljanah do meseca septembra l. 1845, v Spodnji Idriji do meseca svečana 1848, v Dolu do 26. avgusta l. 1850;

iz Cerklján je šel kapelanovat na Bled do leta 1864, od koder se je preselil za beneficijata v Vóglje in tu deloval do leta 1884; sedaj pastiruje že sedmo leto v Repnjah, kjer je v jeseni leta 1889 čvrst na duhu in telesu obhajal svojo zlato mašo.

92.) **Ivan Puher** je deloval v Cerkljah od l. 1853 do 1862. V Kranji dné 26. avgusta leta 1814 porojen, sprejel je mašništvo 31. marcija l. 1838. Bil je subsidi-jarij v Leskovcu pri Krškem do meseca maja l. 1839, kapelan v Svibnem do septembra istega leta, v Metliki l. 1839 do 1843, v Ljubnem do aprila 1845, v Radovljici do avgusta 1846, na Bledu do 14. aprila 1853; iz Cerklján se je preselil v Smlednik l. 1862, v Kamnik l. 1863 in napósled bil kapelan na Dovjem leta 1864; zadnje dni svojega življenja je preživel v rojstnem mestu, v Kranji, kjer je umrl dné 7. avgusta l. 1864. Puher je bil zeló nadarjen in bistroumen mož; izumil je foto-grafovanje na steklo ter v to zadobil zlato svetinjo na razstavi v Londonu. Imel je tudi svoje posebnosti; tako n. pr. pripoveduje se o njem, da ni nikdar i v najhujši zimi karil sobe.

93.) **Peter Warthol**, porojen v Semiču dné 21. januvarija l. 1823, v duhovnika posvečen 2. avgusta leta 1846. Službe je čakal do meseca januvarija l. 1847, ko so ga poslali kapelana, kateheta in šolskega vodjo v Postojino, kjer je bival do meseca septembra l. 1850; v Ribnici je kapelanoval od l. 1850 do 1858; dalje je bil za upravitelja v Gotenici do l. 1861, nato za kapelana in beneficijata v Šmartnem pri Litiji do meseca maja l. 1861 in kapelan v Cerkljah do septembra 1864. leta; tedaj je bil izvoljen župnikom v Hinjah, kjer je služboval do sv. Jurija l. 1889. Sedaj živi v pokoji na Ustiji na Vipavskem.

94.) **Josip Alijančič** od meseca junija 1861 do meseca maja 1864. Porojenega v fari kovorski 10. oktobra l. 1826, posvetili so v mašnika dné 26. julija l. 1851 v tretjem letu bogoslovja. Služboval je kot subsidijarij v Smledniku do 24. februvarija l. 1853, kapelan v Smledniku do l. 1856, kapelan v Dolu do meseca junija leta 1861. Iz Cerkljân se je preselil za župnika v Dobrniče na Dolenjskem, kjer je umrl l. 1866. Bil je brat stolnemu kanoniku in dekanu Andr. Alijančiču v Celovcu ter strije pokojnemu Ivanu Alijančiču, farnemu upravitelju, in Valentinu Alijančiču, administratorju na Dobrávi pri Kropi.

95.) **Anton Klemen** od meseca maja leta 1864 do meseca januarija l. 1868. Na Brezovcu 16. januarija l. 1821 naroden, sprejel je mašništvo v tretjem letu bogoslovja 31. julija l. 1847. Najprej je bil vzgojitelj rajnemu deželnemu glavarju grofu Thurnu v Radovljici, potem kapelan v Logatecu do l. 1856, v Ribnici leta 1856 do 1858; v rojstni fari svoji, na Brezovcu, l. 1858, v Mengšu do meseca maja 1864; iz Cerkljân se je preselil za župnika v Smlednik in napósled v Šmartno pri Kranji, kjer čvrsto še danes deluje v vinogradu Gospodovem.

96.) **Anton Košmrl**, porojen v Loškem Potoku 4. junija 1832, posvečen dné 23. julija l. 1856 v tretjem letu bogoslovja, služboval je za kapelana v Loki do l. 1864, v Vodichah leta 1864 do meseca avgusta istega leta, v Cerkljah do smrti svoje, dné 17. septembra l. 1867.

97.) **Anton Golobič** od meseca junija leta 1867 do 6. junija leta 1872, ko je bil imenovan župnikom cerkljânskimi.¹⁾

98.) **Frančišek Romè** od meseca januarija l. 1868 do meseca oktobra l. 1871. On se je porodil na Prež-

¹⁾ Glej str. 85.

gANJI dné 16. marcija leta 1838; posvetili so ga 28. julija 1861 v tretjem letu bogoslovja. Bil je najprej kapelan in beneficijat v Gorjah do l. 1864, potem kapelan, katehet in šolski vodja v Loki do meseca januarija leta 1868. Iz Cerklján se je preselil župnik v Čemšenik in dné 3. julija l. 1889 v Naklo. V Čemšeniku si je možnogo pohabil, a z božjo pomočjo toliko ozdravel, da danes, kakor preje, vneto, spodbudno in natančno izvršuje vzvišeno poslovanje svoje.

99.) **Ivan Kramar** rodil se je v Čemšeniku dné 13. maja l. 1840; posvečen l. avgusta l. 1861 v tretjem letu bogoslovja. Kapelanoval je na Bledu do l. 1867, v Gorjah do l. 1869, pri Sv. Petru v Ljubljani l. 1869, v Čemšeniku l. 1870 in 1871 (zadnje leto tû administrator), v Cerkljah od meseca oktobra 1871 do meseca februarja l. 1875; tedaj je bil izvoljen župnikom na Breznici, kjer je ostal do smrti svoje, dné 27. oktobra leta 1886. Povsod so ga radi imeli.

100.) **Gregor Malovrh** od meseca avgusta l. 1872 do aprila 1880. Rojen v Poljanah 7. marcija leta 1841, posvečen dné 3. avgusta leta 1867 v tretjem letu bogoslovja, deloval je kot kapelan v Preddvoru do meseca avgusta l. 1872; iz Cerklján se je preselil leta 1880 v Strane za župnika, kjer še danes blagonosno pastiruje.

101.) **Anton Zupančič**, porojen v Ljubljani dné 13. januarija l. 1841, posvečen v mašnika 3. avgusta l. 1867 v tretjem letu bogoslovja. Služboval je za kapelana v Šmartnem pri Litiji do l. 1872, v Mengšu do meseca marcija l. 1875, v Cerkljah do septembra 1877, pri Sv. Jakobu v Ljubljani do leta 1882, ko je bil imenovan profesorjem pastirstva v ljubljanskem semenišču. Jedno leto pozneje je bil izvoljen knezoškofijskim konzistorijalnim svètnikom, članom knezoškofijskega duhov-

skega sodišča in prosinodalnim izpraševalcem ter vnovič po preteklem obroku dné 9. januarija l. 1888; v času naj-novejšem je i poročevalec v knezoškofijskem konzistoriji. V letih 1884 in 1885 spisal je gosp. profesor duhovščini in bogoslovcem slovenskim »Duhovno pastirstvo« v štirih zvezkih — res zlato knjigo — povsem dovršeno delo; a l. 1888 isto tako »Pedagogiko« duhovnim in svetnim slovenskim vzgojiteljem. On je tudi predsednik »Katol. tiskovnemu društvu« v Ljubljani.

102.) **Ivan Golob** od meseca oktobra leta 1877 do meseca novembra l. 1879. Rodil se je v Šmartnem pri Kranji 16. oktobra l. 1841, posvečen bil 1. avgusta leta 1868. Kapelanoval je v Črnem Vrhu pri Idriji do leta 1872, v Trziču do meseca oktobra l. 1877. Leta 1879 je bil izvoljen župnikom motniškim.

103.) **Francišek Špendal** od meseca decembra leta 1879 do meseca novembra l. 1880. Porojen v Št. Vidu pri Stičini 28. januarija leta 1846, posvečen 31. julija 1869 — pastiroval je kapelan in katehet v Trziču do l. 1872, vikarij, katehet in šolski vodja v Kranji do leta 1875, kapelan v Mengšu do meseca novembra l. 1879; iz Cerkljân se je preselil za upravitelja v Trzič, kjer je sezidal v novejšem času župni dvorec.

104.) **Dr. Josip Marinko** rodil se je na Dóbrovi dné 1. marcija l. 1848, mašništvo sprejel 30. julija l. 1872 v tretjem letu bogoslovja. Kapelanoval je v Kostanjevici do l. 1877, nato je bil knezoškofijski dvorni kapelan do meseca aprila 1880; v tem času je napravil izpite in postal doktor bogoslovja. V Cerkljah je služboval kot kapelan od meseca aprila 1880 do maja 1881, dalje pri Sv. Petru v Ljubljani do l. 1884; tedaj so ga imenovali c. kr. gimnazijskim katehetom v Novem Mestu, kjer i danes poučuje. Tù je ustanovil »Družbo rokodelskih

pomočnikov« ter z veliko požrtvalnostjo in trudom sezidal jej lepo, prostorno društveno hišo.

105.) **Jurij König** od meseca decembra leta 1880 do novembra 1881. Rojen v Starem Trgu pri Kočevji 7. aprila 1848, posvečen 31. julija 1871 v tretjem letu bogoslovja, bil je kapelan v Koprivniku, v Starem Trgu pri Ložu in napósled v Vinici do leta 1883, kjer je bil imenovan tamošnjim župnikom. Občinski zastop viniški ga je imenoval meseca januarija l. 1890 častnim svojim občanom.

106.) **Alojzij Rožič**, naroden na Bohinjski Beli dné 18. junija l. 1840, sprejel je prezbiterat 1. avg. 1864. l. Dekretovan je bil kapelanom v Poljane, bajè do leta 1867, na Bled do leta 1871, v Železnike, v Kamnik do meseca maja 1881, v Cerklje 1881 do decembra 1882, v Preddvor leta 1883, od koder je prišel za župnika v Krašnjo leta 1884.

107.) **Lavrencij Oblak** od novembra l. 1881 do maja 1887. Žirovec, rojen 4. avgusta l. 1849, posvečen 30. julija 1872. Služboval je kot kapelan na Krki do meseca novembra 1881, v Cerkljah, potem v Mošnjah do decembra leta 1887 in v Moravčah do smrti, dné 29. novembra 1889. Bil je rajni Lavrencij preblaga duša.

108.) **Ivan Zdražba**, rojen na Igu 26. decembra 1848, v duhovnika posvečen 30. julija 1872. Kapelan je bil v Logatcu do l. 1875, na Vrhniki do meseca decembra leta 1882, v Cerkljah do novembra l. 1885; tedaj je bil izvoljen župnikom na Prežganji.

109.) **Andrej Kalan** od meseca decembra leta 1885 do novembra 1886. Rodil se je v Stari Loki 2. decembra l. 1858, v mašnika bil pa posvečen dné 24. julija leta 1882, v tretjem letu bogoslovja. Kapelan je bil v Predosljih do leta 1885, v Preddvoru, in nekaj mesecev

administrator v Preski; iz Cerklján je prišel za kapelana v Trnovo v Ljubljani. On je vrednik »Domoljubu«.

110.) **Anton Verbajs** od meseca novembra l. 1886 do 27. novembra 1888. Rojen v Cerovcu pri Litiji dné 26. maja l. 1844, posvečen 31. julija 1871. Pastiroval je kot administrator v Štangi od 15. septembra 1871 do februarja 1872, kapelan v Metliki od 16. februarja 1872 do 8. decembra 1872, v Žiréh od l. 1873 do 11. novembra 1877, v Kostanjevici do 9. novembra 1881, na Krki do 19. decembra 1882, v Leskovcu do novembra 1886; iz Cerklján se je preselil dné 27. novembra leta 1889 za ekspozita v Šempeter na Notranjsko.

111.) **Ivan Lavrenčič**, rojen na Planini pri Vipavi dné 6. januarja l. 1857, v mašnika posvečen 27. julija 1881 v tretjem letu bogoslovja — kapelanoval je v Logatcu od 2. oktobra 1882 do 8. novembra leta 1883, v Postojini do 16. avgusta 1887 in v Cerkljah od istega dné do danes; v dnéh 28. aprila do 3. julija 1889 bil je administrator fare nakelske.

112.) **Av gust Schiffrer** od 5. decembra l. 1888 do danes. Zazibala se mu je zibelka v Virantovi hiši v Ljubljani dné 29. oktobra 1859; v duhovnika so ga posvetili 10. julija 1887 ter novomašnika poslali v Préserje, kjer je kapelanoval jedno dobro leto.

e) **Subsidijariji:**

V kostnici na pokopališču je bil poseben beneficij in ondotna kapela je imela svojega duhovnika do leta 1494. Znan nam je samo jeden tak beneficijat, ki se je imenoval:

»**Marin**, kapelan v kostnici v Cerkljah«, leta 1458. Podaril je v prisotnosti kamniškega župnika Jurija Hertent-

felserja desetino v Suhodolih, v komendski fari, velesovskemu samostanu za ondotnega četrtega kapelana.¹⁾

* * *

Subsidijarije ali osobne pomočnike najemali so si cerkljanski župniki; v to dajali so jim hrano in nekoliko plačila v denarji; zadnji subsidijarij ostavil je Cerklje pred 49. leti. Ti so bili:

- 1.) **Marko Srakar** l. 1663.
- 2.) **Ivan Purgar** l. 1668; kapelana v Velesovem ga najdemo l. 1671 do 1678.
- 3.) **Matija Vidmar** od l. 1669 do 1670.²⁾
- 4.) **Jurij Šavs** od l. 1672 do 1675.³⁾
- 5.) **Luka Zavrl** l. 1676 do 1681.⁴⁾
- 6.) **Gašper Prestor** od l. 1681 do 1687.
- 7.) **Toma Reich** od l. 1687 do 1688; nato je kapelanoval v Velesovem do l. 1699.
- 8.) **Andrej Zupan** od l. 1689 do 1692.⁵⁾
- 9.) **Andrej Talmar** l. 1692.
- 10.) **Toma Hubad** od l. 1693 do 1699.⁶⁾
- 11.) **Josip Žalostnik** l. 1699 do 1701; v Šenčurji je kapelanoval od 23. aprila 1701 do 27. aprila leta 1702.
- 12.) **Andrej Kočar** od l. 1701 do 1708.
- 13.) **Jakob Widmayr** l. 1708 do 1712.⁷⁾
- 14.) **Andrej Zupan** od l. 1712 do 1713.
- 15.) **Anton Smolè** od meseca julija 1713 do 1715; iz Cerkljân je šel kapelanoval v Šenčur do 4. maja leta 1749, kjer je umrl kot beneficijat 8. septembra 1752. l.

¹⁾ Velesovski urbarij, shranjen v Rudolfinumu.

²⁾ Glej župnike str. 82.

³⁾ Glej kapelane str. 88.

⁴⁾ Glej kapelane str. 88.

⁵⁾ Glej kapelane str. 88.

⁶⁾ Glej kapelane str. 88.

⁷⁾ Glej kapelane str. 88.

- 16.) **Jurij Jenko** l. 1716 do meseca nov. l. 1717.¹⁾
 17.) **Mihael Smolè** leta 1717 do meseca decembra leta 1719.
 18.) **Vrban Justin** l. 1720; bil je kapelan v Šenčurji.
 19.) **Josip Žalostnik** l. 1721.
 20.) **Sebastijan Robas** l. 1722.
 21.) **Ivan Grošelj** od l. 1722 do 1724.
 22.) **Martin Čebul** od l. 1724 do 1729.²⁾
 23.) **Jakob Mihelčič** od meseca februarja l. 1729 do 1730.
 24.) **Simon Čebul** l. 1730.
 25.) **Josip Kepec** l. 1733 do meseca aprila 1739.
 26.) **Mihael Petrič** od meseca maja 1739 do 1740.
 27.) **Lavrencij Grohar** l. 1740 do 1742. Bil je rojen v Železnikih l. 1706, posvečen v Vidmu l. 1733. Služil je za vikârija v Krškem in od l. 1746 do 1767 je bil za kurata v svoji rojstni fari.
 28.) **Andrej Skul** od l. 1748 do 1749.
 29.) **Matija Vrlinšek** od l. 1749 do 1750.³⁾
 30.) **Marko Marinič** l. 1750 do 1752; bil je potem kapelan v Preserjih.
 31.) **Matej Furlani** l. 1753 do 1754.⁴⁾
 32.) **Matija Jereb** l. 1754 do 1755; iz Cerkljân je šel kapelanovat v Velesovo.
 33.) **Jakob Strupi**, rojen v Dvorjah dné 21. julija l. 1727, v duhovnika posvečen 15. septembra l. 1752; umrl je koncem pretečenega stoletja. Za subsidijarija je služboval v Cerkljah od l. 1755 do 1763. Dnè 9. januarja l. 1792 ustanovil je več sv. maš.

1) Glej kapelane str. 88.

2) Glej kapelane str. 88.

3) Glej kapelane str. 89.

4) Glej kapelane str. 89.

- 34.) **Josip Zupan** od meseca svečana 1765 do 1769.¹⁾
- 35.) **Josip Majer** od meseca avgusta 1771 do meseca oktobra l. 1774; kapelanoval je v Srednji Vasi v Bohinji.
- 36.) **Jurij Zupanec** od l. 1775 do 1781, vdrugič od l. 1783 do 1788 in tretjič l. 1795; l. 1796 najdemo ga kapelana na Dovjem.
- 37.) **Primož Smolè** od l. 1781 od 1782.²⁾
- 38.) **Dominik Plavec** od l. 1782 do 1783. L. 1795 do 1799 služboval je kapelan v Stari Loki, od koder se je preselil za župnika v Dražgoše pri Selcih in naposled za župnika v Železnike, kjer je umrl dné 23. avgusta l. 1825.
- 39.) **Matej Boštijančič** od l. 1789 do 1791; subsidiarij v Kamniku in Šenčurji do leta 1801; tedaj je bil imenovan šenčurskim kapelanom. Leta 1805 najdemo ga v Ljubnem, l. 1806 kot vikârija in poddekana v Radovljici, l. 1808 vikârija v Kamni Gorici; zamrl je svetu na Dobrávi dné 3. marcija l. 1812.
- 40.) **Andrej Mekinda** od l. 1793 do 1795; iz Cerkljân so ga pozvali za kapelana v Kamnik in je bil ondi do l. 1796, v Šmariji do l. 1799, v Logatcu do l. 1800, v Cérknici do l. 1801, v Idriji do l. 1803, lokalist v Javoru do leta 1806 in vikârij v Rakitini, od koder se je preselil v Cérknico v pokoj; umrl je tù dné 24. novembra 1818. leta.
- 41.) **Anton Artelj**, subsidiarij v Cerkljah od leta 1836 do 1837. Porodil se je na Breznici dné 18. maja l. 1810, v mašnika so ga posvétili 2. avgusta l. 1835.

¹⁾ Glej kapelane str. 89.

²⁾ Glej kapelane str. 90.

Kapelan je bil v Spodnji Idriji od l. 1837 do 1839, v Vipavi l. 1839 do 1840, v Cérknici l. 1840 do 1843, v Laščah l. 1843 do 1846, v Šent-Vidu pri Stičini l. 1846 do 1856. V pokoji je živel v Šent-Vidu in Radomlji, kjer je zaspal v Gospodu dné 7. novembra l. 1857.

42.) **Bernard Ulčar** od l. 1837 do 1838. Porojen na Prežganji dné 21. avgusta l. 1810, posvečen 3. avgusta l. 1835 — pastiroval je kapelan v Šent-Vidu pri Cérknici l. 1838 do 1840, na Trebelnem l. 1840 do 1841, v Križu pri Kostanjevici leta 1841 do 1844 in napósled v Stari Loki l. 1844 do 1847; umrl je dné 30. marcija l. 1847.

43.) **Jurij Varl**, subsidijarij v Cerkljah od l. 1838 do 1840. Rodil se je v Kropi dné 23. aprila leta 1812, mašništvo sprejel 13. avgusta l. 1837. Bil je kapelan v Vipavi l. 1840 do 1842, v Spodnji Idriji l. 1842 do 1845, v Kranjski Gori do leta 1850; župnikoval je v Krašnji l. 1850 do 1869, v Velesovem od l. 1869 do smrti svoje, dné 5. marcija leta 1874. Varl je bil pesnik in pisatelj. Pesmi svoje je pošiljal v »Novice«, »Danico« in v »Drobtinice«; z dopisi je vrlo podpiral iste časnike in »Slovenca«. V »Danici« je dobro opisal »Velesovo — božjo pot na Kranjskem« ter dal na svétlo v posebni knjižici.

44.) **Frančišek Dolinar**, subsidijarij v Cerkljah od l. 1840 do 1841. Porojen v Škofji Loki dné 4. oktobra l. 1815, posvečen 5. avgusta l. 1839. Kapelanoval je v Knežaku l. 1841 do 1842, v Črnem Vrhu do l. 1843; manemisarij je bival v Hrenovicah do l. 1844, kapelan v Kranjski Gori l. 1844 do 1848, v Velesovem do l. 1852, v Železnikih do l. 1854; potem je bil administrator v Leskovici na Gorenjskem do l. 1855 in napósled župnik na Trati do l. 1888; v jeseni l. 1889 obhajal je zaslužni starček zlato mašo; on živi na Trati v pokoji.

d) **Duhovniki na Spodnjem Brniku:**

1.) **Andrej Mavzer**, Novomeščan. Na Spodnji Brnik je prišel že leta 1752 ter ostal tu do smrti svoje, dne 24. februarja l. 1808.

2.) **Alojzij Anton Schmid** pastiroval je na Spodnjem Brniku od l. 1809 do 1813; potem je odšel v Šent-Janž na Dolenjsko do l. 1815, v Svibno do l. 1819 in v Šent-Rupert, kjer je umrl dne 3. januarja l. 1824.

3.) **Primož Smolè** od l. 1813 do 1814.¹⁾

4.) **Josip Petrič** l. 1819 do 1820.²⁾

5.) **Josip Mesesnel**, porojen v Vipavi dne 18. marta l. 1747, v duhovnika posvečen 19. decembra leta 1772. Kolikor znano, služboval je kot lokalist v Lučinah in Podlipi pri Vrhniku ter vikârij v Rakitini. V pokoji je živel na Spodnjem Brniku od leta 1821 do 1824 in pozneje v Trbojah; v večnost se je preselil menda v Vipavi l. 1829; Mesesnel je bil zlatomašnik.

6.) **Sebastijan Štucin** rodil se je v Tolminu dne 3. januarja l. 1753; v mašnika je bil posvečen 20. aprila leta 1777. Leta 1799 najdemo ga župnika v Spodnjem Tuhinji, l. 1806 vikârija na Studencu, l. 1807 do 1809 penzija ravno tam, l. 1813 v Krškem, l. 1820 na Žalostni Gori, leta 1824 do 1830 na Spodnjem Brniku. Umrl je zlatomašnik v Cérknem na Goriškem dne 8. aprila l. 1833.

7.) **Ivan Prokelj**, Novomeščan, rojen 19. junija leta 1804, posvečen 26. avgusta leta 1828. Pastiroval je kot kapelan v Horjulu l. 1828 do 1831, kurat na Spodnjem Brniku l. 1831 do 1832, kapelan in beneficijat v Šmartnem pri Litiji l. 1832 do 1835, kapelan v Dobropoljah

¹⁾ Glej kapelane str. 90 in 108.

²⁾ Glej kapelane str. 90.

l. 1835 do 1838; l. 1838 najdemo ga v začasnem pokoji v Ljubljani, potem kot ekspozita v Bevkah pri Vrhniki leta 1839 do 1841 in napósled vikarija in župnika v Šent-Lavrencu na Temenici; umrl je zlatomašnik v pokoji v Novem Mestu dné 20. avgusta l. 1884.

8.) **Ivan Žemlja** kurat na Spodnjem Brniku leta 1832. V Gorjah dné 24. decembra l. 1793¹⁾ porojenega, posvetili so v mašnika 28. oktobra l. 1826. Kapelan je bil v Čemšeniku od l. 1826 do 1829, v Srednji Vasi do l. 1830, v Bégunjah do l. 1832; sè Spodnjega Brnika so ga poslali l. 1833 za administratorja in pozneje za lokalista na Koprivnik do l. 1845, nato lokalista v Duplje pri Naklem od leta 1845 do 1866; odslej je počival v Kovoru do smrti svoje, dné 5. marcija l. 1876.

9.) **Frančišek Zupancič**, rojen v Šent-Vidu pri Stičini 31. avgusta l. 1802, posvečen dné 21. avgusta leta 1830 — deloval je v vinogradu Gospodovem: kot kapelan v Čemšeniku do l. 1833, administrator v Špitaliču do leta 1834, kurat na Spodnjem Brniku do leta 1835, kapelan v Velesovem do l. 1837, v Ribnici do l. 1840, v Šent-Rupertu jedno leto, kapelan v Dobrničah do leta 1847, v Mirni Peči do l. 1850, v Kostanjevici do l. 1855, drugi kapelan v Semiču do l. 1856, na Vinici do l. 1858, v Stopičah do l. 1859, od koder je prišel kot ekspozit v Košico, kjer se je preselil v boljši svet 8. januarija leta 1870.

10.) **Ivan Zavrl**, kurat na Spodnjem Brniku l. 1835 do 1838. Rojstvena vás so mu bile Dole, koder je zagledal svet dné 1. junija l. 1795. V duhovnika 1. maja l. 1829 posvečen, šel je kapelanovat v Senožče do leta

¹⁾ »Zgodovina farâ ljubljanske škofije«, II. zv., str. 145 piše, da se je porodil leta 1792, šematizem pa leta 1793; on se je podpisaval »Shemua«.

1833, v Stari Trg pri Ložu do l. 1834, v Šent-Vid pri Vipavi do l. 1835. Sè Spodnjega Brnika so ga dekretovali kurata v Radomlje do l. 1848, od koder je prišel kapelanovat v Šenčur do l. 1849. Leta 1849 do 1854 najdemo ga ekspozita v Postenjah pri Trnovem na Notranjskem ter napósled ekspozita v Bevkah pri Vrhniki do smrti, dné 21. avgusta 1861. leta.

11.) **Matej Furlan**, porojen v Lučinah 21. septembra l. 1799, posvečen dné 20. avgusta leta 1830. On je bil kapelan v Smledniku do l. 1834, beneficijat v Podragi na Vipavskem do l. 1837, kapelan v Podbrezjah l. 1837, kurat na Spodnjem Brniku do l. 1848, ekspozit v Matenji Vasi pri Slavini do leta 1863; zadnje dni je preživel v Šmartnem pri Ljubljani, kjer je umrl bajè pred 12. leti.

12.) **Jakob Poličar** zdravil se je na Spodnjem Brniku l. 1842. Rojen je v Naklem 5. aprila leta 1807, v duhovnika posvečen 27. julija l. 1834 — služboval je kapelan v Ložu, Horjulu, v Križih pri Tržiču, v Spodnji Idriji, v Podbrezjah, lokalist na Dobravi in od jeseni l. 1879 župnik v Podbrezjah, kjer še danes marljivo pastiruje.¹⁾

13.) **Valentin Sever**, kurat na Spodnjem Brniku leta 1848 do 1856. Porodil se je na Brezovcu 19. januarija l. 1804, a mašništvo sprejel 21. avgusta l. 1830. Služboval je kapelan na Jesenicah do l. 1834, v Križih pri Tržiču do l. 1837, v Horjulu 1837 do 1840, na Breznici do l. 1843, v Poljanah do l. 1848; sè Spodnjega Brnika se je preselil za kapelana v Šenčur do l. 1857, beneficijata v Olševkah do l. 1870, od koder je prišel vnovič na Spodnji Brnik; umrl je tu 28. januarija l. 1879.

¹⁾ Več o njem: »Zgodovina farâ ljubljanske škofije«, II. zv., str. 107 in 108.

14.) **Jernej Brenk** l. 1856 do 1858. Rojen v Šmartnem pri Kranji 20. avgusta l. 1809, posvečen 2. avgusta leta 1835. Novomašnik je šel kapelanovat v Mozelj na Kočevsko do leta 1839, v Krašnjo do l. 1840, v Šent-Gotard do l. 1842, v Kostanjevico do l. 1845, v Hinje do l. 1849, v Drago do leta 1852, od koder je prišel penzionist v Šmartno pri Kranji l. 1856; preselil se je na Spodnji Brnik, kjer je umrl l. 1858.

15.) **Jakob Kapelj** od l. 1860 do 1865. Ižanec, rojen dné 9. maja l. 1801, posvečen 20. septembra leta 1831. Bil je kapelan v Kamni Gorici in v Sostrem ter kurat v Zalogu; pozneje od l. 1851 do 1856 najdemo ga pod Šinkovim Turnom pri Vodicach; največ svojih dnij je preživel bolehen pri bratu svojem, Ivanu, lokalistu na Šenturški Gori, in pri Sv. Jakobu ob Savi; umrl je dné 14. avgusta 1871 pri Sv. Jakobu.

16.) **Matija Demšar**, rojen v Poljanah dné 16. februvarija leta 1794, v duhovnika posvečen 22. oktobra leta 1820. On je služboval v tržaški škofiji; v pokoji je živel v Poljanah in napósled od l. 1866 do smrti svoje, dné 7. maja l. 1867, na Spodnjem Brniku, kjer je i pokopan.

17.) **Baltazar Bartol** porodil se je v Jelovici pri Sodražici dné 6. januarija l. 1821, v mašnika bil posvečen 2. avgusta l. 1846. Kapelanom in manemisarijem je bil v Starem Trgu pri Poljanah do l. 1850, pri Svetem Križu pri Litiji do l. 1855 in na Dóbrovi pri Ljubljani do l. 1864. Župnikoval je v Šent-Joštu pri Vrhniki, v Dolenji Vasi pri Ribnici, Lipoglavu in v Ihanu do 7. oktobra l. 1879; tedaj je prišel vpokojen na Spodnji Brnik. Župnik Bartol je zeló vnet duhovnik ter vzlasti sv. misijonom naklonjen; daruje jim vsako leto pokojnino svojo, to je do 500 gld.

e) **Duhovniki v Lahovčah.**

1.) **Mihael Sajevec** pastiroval je v Lâhovčah od l. 1760 do 1778.

2.) **Jernej Dolenjec** od l. 1779 do 1795.¹⁾

3.) **Frančišek Gartner** od l. 1808 do 1812. Bil je preje župnik v Kovoru; iz Lahovč se je preselil na Brdo, kjer je umrl 14. junija l. 1817.

4.) **Mihael Hoffman** od l. 1815 do 1822. Služboval je kot vikârij in šolski katehet v Kranji do leta 1793, kanonik in distr. šolski nadzornik v Novem Mestu bajè do l. 1812. Živel je v pokoji v Prečini do leta 1815; iz Lahovč je šel v Ljubljano ter bil tù nunski spovednik od l. 1822 do 1824; tedaj ga najdemo v Kranji do smrti, dné 1. septembra l. 1826.

5.) **Andrej Koler** l. 1831. Rojstna vas mu je bila Javor dné 29. decembra l. 1797, mašništvo je sprejel v Ljubljani 24. septembra l. 1825. Najpreje je bil subsidijarij v Sv. Križu pri Kostanjevici do l. 1828, potem ravno tù kapelan do l. 1829, v Čatežu do leta 1831. Iz Lahovč so ga poslali administratorja na Sv. Planino pri Zagorji do l. 1835, potem kapelana v Svibno in napósled v Cerklje pri Krškem, kjer je ostavil svet dné 13. junija 1853. leta.

6.) **Ivan Bobnar**, rojen dné 3. maja leta 1786 v Lâhovčah št. 61, v duhovnika posvečen 23. septembra leta 1810 — kapelanoval je pri Devici Mariji v Polji do l. 1814, pri Sv. Jakobu v Ljubljani bajè do l. 1819 in v Žužemberku do l. 1825; živel je v pokoji v Cerkljah in napósled v Lâhovčah, kjer je umrl dné 14. januarija l. 1838.

7.) **Ivan Kuhar** porodil se je v Kranji dné 25. decembra leta 1776, mašništvo sprejel je 2. februvarija

¹⁾ Glej župnike str. 83.

l. 1801. Dekretovan kapelanom v Stičino do l. 1803 in v Selca do l. 1805, postal je gimnazijski katehet v Ljubljani do leta 1807, potem stolni kapelan in ob enem ekonom v semenišču do leta 1809. Župnikoval je na Dóbrovi in v Smledniku ter bil tù dekan in distr. šolski nadzornik do leta 1833; tedaj se je preselil v Lâhovče, kjer je ostal do smrti svoje, dné 17. julija l. 1849.

8.) **Jakob Klobus**, kurat v Lâhovčah 1850 do 1869.¹⁾

9.) **Ivan Okoren** od leta 1872 do 1884. Porojen v Šenčurji pri Kranji dné 18. decembra l. 1821, posvečen 24. septembra l. 1848 — pastiroval je v tržaški škofiji do l. 1872; iz Lahovč se je preselil v Hrastje pri Šenčurji, kjer i danes pastiruje.

10.) **Ivan Belec**²⁾ rodil se je v Radomlji pri Kamniku dné 3. aprila l. 1856; v duhovnika posvečen 26. julija 1879, deloval je kapelan v Starem Logu na Kočevskem do jeseni l. 1880, na Igu do pomladi l. 1882 in v Žireh do jeseni l. 1883; tedaj je prišel oskrbovat faro fužinsko (Weissenfels), v kateri je bil dné 9. septembra l. 1884 umeščen župnikom. Že dolgo preje rahlega zdravja, oslabeled je l. 1887 tako, da je moral prositi pokojnine. Preživel je nekaj dnij pri svojih stariših v Radomlji, dokler se ni preselil pomladi istega leta v Lâhovče, kjer je ostal do 30. januarija l. 1889. Umrl je administrator pri sv. Duhu na Dolenskem dné 9. junija l. 1889. Bil je pokojni Ivan milega značaja in vsem prijateljem in znancem zeló priljubljen. Čital je knjige v vseh slovanskih jezikih in njegovo geslo je bilo: »Vse za vero in slovanstvo!« razume se, da pod oblastjo, od Boga postavljeno. Pisal je v razne časopise. L. 1885 priobčil je

¹⁾ Glej kapelane str. 98.

²⁾ Njegovo življenje je temeljito in zanimivo opisal Dr. Franč. Lampè v »Drobtinica« l. 1889, str. 218 do 250. Pis.

spis »Kmetom v pomoč« v »Slovenca«, kar je dal posebej natisniti. Zadnja leta bavil se je sè socijalnim vprašanjem ter o tem mnogo pisal v istem časniku.

f) Duhovniki v Zalogu:

1.) **Primož Kralj** od l. 1775 do 1777.

2.) **Vrban Knez** od l. 1777 do 1780. L. 1794 najdemo ga kurata na Vačah do smrti l. 1796.

3.) **Matej Jegrišek** deloval je v Zalogu v adventnem času l. 1781. Bil je pozneje stolni kapelan v Ljubljani do l. 1796, vikârij v Šent-Lavrencu na Temenici do leta 1799, lokalist na Dobrávi do leta 1801 in župnik na Bohinjski Bistrici do smrti svoje, dné 18. maja l. 1812.

4.) **Mihael Sekovšek** l. 1782.

5.) **Jakob Sajevec** l. 1783 do 1788. Pozneje je kapelanoval na Vrhniki do leta 1807, od koder je prišel beneficijat v Olševku pri Šenčurji; umrl je tû 18. februvarija l. 1830.

6.) **Josip Sršen** l. 1790.

7.) **Matija Kotnik**, bivši župnik v Dolu, pastiroval je v Zalogu od l. 1795 do 1798; umrl je tû 12. februvarija 1798. leta; on je bil zlatomašnik.

8.) **Ignacij pl. Portico** od leta 1802 do 1807. Iz Záloga se je preselil vpokojen v Kamnik, a l. 1815 vrnil se je vnovič v Zalog; umrl je v Ljubljani 21. marcija l. 1819.

9.) **Francíšek Šafer** l. 1819. Bil je kapelan v Šenčurji, beneficijat v Olševku od l. 1802 do 1804; lokalist v Stranah do l. 1813; prišel je potem pod Šinkov Turen pri Vodicalh ter iz Záloga v Radomlje pri Kamniku, kjer se je dné 4. septembra l. 1820 preselil v večnost.

10.) **Aleš Martinjak**, bivši kapelan v Cérknici, pastiroval je v Zalogu od leta 1819 do smrti svoje, dné 18. julija 1821.

11.) **Ivan Marchioli** od l. 1821 do smrti, 20. septembra l. 1825. Preje so mu bila službena mesta: Rova, Glogovica in Janče.

12.) **Matija Metelko** od l. 1830 do 1832. V Škocijanu pri Dobrávi na Dolenjskem dné 1. marcija leta 1792 porojenega, posvetili so v mašnika 23. septembra l. 1821. Kapelanoval je v Poljanah do l. 1823 in v Dolu do l. 1829; zaspal je v Gospodu v Ljubljani 21. maja leta 1832.

13.) **Josip Gašperlin** l. 1832 do 1833. Rodil se je v Srednji Vasi na Gorenjskem dné 4. aprila leta 1794, mašništvo sprejel 19. avgusta leta 1826. Novomašnik je šel kapelanoval v Šent-Janž do l. 1832; iz Záloga so ga poslali za kapelana v Šmartno pri Kranji do l. 1834, ekspozita v Bevke pri Vrhniku do leta 1835, kapelana v Polje pri Ljubljani do l. 1839, v Radovljico do l. 1843, v Smlednik do l. 1847, v Kropo do l. 1859 in napósled ekspozita v Begunje pri Cérknici, kjer je umrl 25. marcija leta 1864.

14.) **Anton Milavec**, porojen v Škocijanu pri Turjaku dné 21. maja l. 1789, posvečen 21. septembra leta 1808 — služboval je kapelan na Bohinjski Bistrici, v Poljanah in v Šmihelu pri Novem Mestu; l. 1823 do 1825 najdemo ga kurata na Kureščku pri Igu, l. 1825 do 1833 vikârija pri Sv. Joštu nad Vrhniko, leta 1833 kurata v Zálogu, l. 1834 do 1838 vnovič na Kureščku, l. 1838 do 1842 administratorja na Sv. Planini ter od l. 1842 do 1847 kurata na Ustiji pri Vipavi; odtod se je preselil zopet na Kurešček, kjer je umrl dné 8. junija l. 1865.

15.) **Jakob Kapelj** od l. 1834 do 1839.¹⁾

16.) **Gregor Kržič** od l. 1839 do 1843. Rodil se je v Vodicaх dné 6. marcija l. 1799, v duhovnika posvečen

¹⁾ Glej duhovnike na Spodnjem Brniku str. 113.

20. avgusta l. 1830. Najpreje so ga poslali kapelana v Dole na Dolenjsko l. 1833, potem na Dovje leta 1833, v Radovljico do leta 1836, v Dol l. 1837, v Dobropolje l. 1838; iz Zálaga se je preselil pod Šinkov Turen in napósled v Radomlje; umrl je tù 10. aprila l. 1856.

17.) **Josip Gliha** rodil se je v Šent-Vidu pri Stičini dné 12. marcija l. 1796, mašništvo sprejel 21. septembra l. 1823. V vinogradu Gospodovem je deloval kapelan v Sv. Križu pri Kostanjevici do l. 1827, v Čatežu do leta 1829, na Raki do l. 1843, od koder je prišel v Zálog; tù je pastiroval do l. 1857 in na Primskovem pri Kranji do l. 1860; umrl je penzionist v Kranji pred dobrimi 10. leti.

18.) **Matija Jelovčan**, rojen v Škofji Loki dné 20. februarja l. 1794, posvečen 17. septembra leta 1818 — služboval je kapelan in župnik v tržaški škofiji do leta 1857, ko je prišel v Zálog; svet je ostavil 1858. leta.

19.) **Josip Kopitar** rodil se je v Komendi dné 14. marcija l. 1803, v mašnika posvečen bil 20. avgusta l. 1830. Kapelanoval je v Postojini do leta 1833, v Trnovem na Notranjskem l. 1833, v Starem Trgu pri Ložu od leta 1834 do 1836, na Jesenicah do l. 1838, v Spodnji Idriji l. 1838, v Kamni Gorici do l. 1842, v Šent-Gotardu do l. 1844, v Hinjah jedno leto, v Kostanjevici leta 1845. Živel je v pokoji v Kranji do l. 1851, pri Sv. Trojici pri Moravčah do l. 1854, pod Šinkovim Turnom do l. 1860, ko se je preselil v Zálog, a tù ostal le jedno leto. Umrl je v Ajdovici na Dolenjskem dné 13. januarja l. 1861.

20.) **Josip Kutnar** od l. 1863 do 1877. Porojen v Šent-Vidu pri Stičini dné 6. maja l. 1805, v duhovnika posvečen 29. avgusta l. 1833 — služboval je preje ves čas v tržaški škofiji kot kapelan, župnik in dekan. Umrl je v Zálogu dné 8. januarja 1877. leta. Pokojni Kutnar

je bil mož izbornih vrlin in uprav zato hrani se v najblažjem spominu.

21.) **Ivan Hiti** rodil se je v Sodražici dné 5. marcija l. 1820, posvečen 2. avgusta l. 1846. Novomašnika so poslali kapelanovat v Drago do leta 1849, na Krko do l. 1853, k Sv. Trojici do leta 1859, v Sv. Križ pri Kostanjevici do l. 1862, na Jesenice do l. 1864, od koder je prišel župnikovat na Holmec pri Kamniku do l. 1879. Pokoj je vžival blagi Hiti v Zalogu, kjer je i umrl 13. septembra l. 1887. — Luka Hiti, bivši beneficijat in katehet v Vipavi in napósled kurat v Ustiji, bil mu je brat.

Župni dvorec in kapelanija.

tari »farovž«, ki je stal farni cerkvi na jugo-zahodni strani, srenjski cesti na desno, uprav tam, kjer je danes sadjarski vrtiček — vpepelil je požar l. 1845 ter ob jednom zeló poškodeval gospodarsko poslopje na nasprotni strani. V to so zadnje podrli, razvalino odstranili in na istem mestu sezidali župniku v letih 1846 in 1847 sedanji dvorec. Prav lep je in zeló prostoren. Skoro v isti črti proti jugu se je dvignilo v l. 1850 do 1853 sedanje gospodarsko poslopje; uvidelo se je kmalu, da je ono pomanjkljivo; zato so je popravili l. 1872. V novejših letih so napeljali vodo iz bližnje Reke v dvorec, dvorišče in vrt.

Kapelani so stanovali dolgo vrsto let v nekdanji stari »mežnariji«, tikoma pročelja sedanje farne cerkve. Poslopje je bilo kaj uborno in bali so se, da se bode razrušilo. V to so sezidali kapelanom sedanjo kapelanijo — lično hišico s peterimi sobami. Prva stanovala sta v njej Josip pl. Hillmayer in Frančišek Kozoglav; preselila sta se iz stare »mežnarije« vánjo dné 11. oktobra l. 1827. Sedanji gospod župnik jej je omislil za kapelanovanja svojega vrtiček.

XI.

Nekdanji dohodki župnikovi — go-
spóskina in sodna oblast.

menili smo spredej, da so bili dohodki župnikovi prvotno bajè zeló pičli ter, da mu je v poboljšek samostan velesovski leta 1494 podelil v Cerkljah beneficij sv. Tomaža. S tem se je razširila župniku zdatno kmetija, a tudi podložnikov število sčasoma tako pomnožilo, da mu je v pretečenem veku do leta 1848 kmetov, oziroma hišnikov, 72 dajalo desetino; in sicer, kakor posnamemo iz urbarijev, donašalo mu je 29 podložnikov župnega dvorca vsako leto: v denarji 15 gld. 53 kr., 85 funtov prediva ter v tlako 114 delavcev; 43 podložnikov beneficija sv. Tomaža: v denarji 45 gld. 58 kr., 48 funtov prediva, piščancev 18 in v tlako 69½ delavcev. Nadalje mu je dajalo 6 kmetov na Vrhéh in jeden pri sv. Leonardu in jeden na Klancu: piščancev 24, jajc 96 in 4 sire; na Štefánji Gori 11 kmetov 9 sirov; v Češnjevku 14 kmetov: sirov 22 in 17½ mernikov pšenice; kmetje pri sv. Ambrožu, v Šmartnem, Požénku, v Glinjah, na Šenturški Gori, v Gradu in Dvorjah: 86 sirov.

Kolekturo je pobiral župnik: v Cerkljah 10½, v Vâsci 2½, v Polici 5½ vagonov pšenice; v Lâhovčah 21 mernikov prosa in v Stiški Vasi 5 voz drv. V odškodnino desetine, tlake in družih doneskov, dobiva

župnik letnih 460 gld. rente; bira v napominjanih vaséh mu je ostala.¹⁾

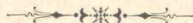
Sodno oblast je imel župnik nad 118. hišami v nastopnih krajih:

Sodna oblast	K r a j	Števílo hiš	Kraj, v katerem so bile hiše	
Ž u p n i k v C e r k l j a h	Sv. Ambrož	1	V e l e s o v o	
	Apno	1		
	Dvorje	4		
	Grad	9		
	Hotemože	2		
	Češnjevék	1		
	Láhovče	1		
	Šmartno	1		
	Možánica	1		
	Zgornji Brnik	15		
	Požénik	1		
	Zálog	15		
	Štefánja Gora	4		
	Sidraž	3		
	Šenturška Gora	2		
	Spodnji Brnik	4		
	Stiška Vas	1		
	Cerklje	34		
	Gabrije	1		Brdo pri Podpeči
	Vrhovlje	7		
	Klanec	3		Brdo pri Kranji
	Žeje	1		
Podgorje	2	Križ pri Kamniku		
Gameljne	1	Smlednik		
Vodice	1			
Vukovice	2			

Skupaj **118** hiš.

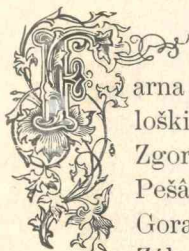
¹⁾ Zemljišče župnega dvorca je vpisano v deželni deski; l. 1806 dné 19. decembra se je pripisalo i zemljišče beneficija sv. Tomaža župnemu dvoru; davka zemlj. je plačeval župnik do zadnje cenitve nad 100 gld., zato je volil z velikimi posestniki; sedaj plačuje davka okrog 90 gld.

Pis.

XII.

Šoli v fari.

arna deca se lika v šoli cerkljanski in v záloški. Prvi so všolane vasí: Cerklje, Vása, Zgornji in Spodnji Brnik, Šmartno, Požénik, Pešáta, Dvorje, Grad, Češnjévek, Štefánja Gora, Stiška Vas in Sv. Ambrož; ¹⁾ drugi pa: Zálog, Glinje, Dobráva, Láhovče in Vopolje.

I. Šola v Cerkljah.

Nad sto let je že stara cerkljanska šola. Prvi učitelj jej je bil l. 1788 **Ivan Borštnik**, porojen na Rakitini leta 1761 — stričnik župniku in dekanu Mihaelu Borštniku. Mož ni bil srečen; izmed 658 všolanih otrok (326 dečkov in 332 deklic) šolalo se je v istem letu le 29 učencev in 22 učenk; v nastopnih letih pa se je število njihovo tako skrčilo, da ni bilo meseca marcija l. 1791 v šolo niti jednega otroka.²⁾ Učitelj se je pritožil c. kr. uradu v Kranji, toda zamán. Šola je zaspala³⁾; vzbudila jo je francoska vlada l. 1811 ter začasnim učiteljem imenovala preje napominjanega Ivana Borštnika. Poučeval je v Robasovi hiši v Cerkljah do l. 1813.

Tù se oglasi marljivo sestavljena šolska kronika; v njej čitamo, da se je tedaj šola v Nímernikovo hišo preselila ter ob jednom dobila novo, stalno učiteljsko

¹⁾ Cerkljanski šoli je všolana i fara: »Šenturška Gora«, dočim je »Možánica« oni v Olševku. Pis.

²⁾ Farni arhiv cerklj.

³⁾ Pripoveduje se, da sta v tem času otroke zasebno poučevala Borštnik in J. Zupin.

moč v **Mateji Magistru**. On je bil bajè dober učitelj; v letih 1819 in 1820 sta mu bila učenca tukajšna že pokojna rojaka: župnik Gašper Gašperlin in lokalist Blaž Lomberger. Leta 1824 ostavil je Magister Cerklje in se preselil v Novo Mesto. Naslednik mu je bil učitelj in organist **Škrjanec** do leta 1826 in za njim **Šinkovec** do l. 1827. Učitelj in organist **Trček** je došel v Cerklje iz Kostanjevice; učiteljeval je v stari mežnariji tikoma pročelja farne cerkve, do leta 1849; tedaj so ga prestavili na Vrhniko, v Cerklje pa poslali tamošnjega učitelja **Leopolda Cveka**, ki je začel učiteljsko službo opravljati l. 1836, a še sedaj kaj čvrsto poučuje vsak dan deške prisiljence v deželni delavnici ljubljanski. V Cerkljah je bil imenovan »vz glednim učiteljem«. Leta 1852 oveselil je Cerkljane s prvim tiskanim šolskim poročilom, iz katerega razvidimo, da se je delila šola v I. in II. oddelek. V prvem oddelku je bilo: osem dečkov in osem deklic; v drugem 18 učencev in 17 učenk, skupaj 51 otrok. Leta 1853 ni izdal poročila, pač pa l. 1854, v katerem se je šolalo 32 dečkov in 46 deklic. Leta 1855 ostavil je Cvek Cerklje in se preselil na Vrhniko; na njega mesto je prišel **Toma Petauer** in za njim **Jurij Zupan**; poučevala sta tu jedva leto dnij.

Dné 18. aprila 1857. leta je došel v Cerklje sedanji nadučitelj **Andrej Vavken**, porojen v Planini pri Postojni 29. novembra l. 1838. Poučeval je najpreje v Borštnikovi hiši, potem v stari mežnariji do meseca maja l. 1860, ko se je dozidalo in blagoslovilo sedanje lično in prostorno šolsko poslopje. Nadučitelj Vavken je cerkljansko šolo nekako prerodil, vcepil veselje do nje starišem in otrokom ter kot vzoren učitelj vedno vspešno zvrševal svoj poklic. On je mož krščanskega duha, sloveč organist in pevec; vglasbil je več svetih pesmij in jih

izdal v sedmih zvezkih; tudi je oče »Gorenjskim Glasom«. Županom cerkljanskim je že 22 let. Odlikovan je z zlatim zaslužnim križcem.

Leta 1860 razširili so šolo v dvorazrednico in imenovali podučiteljem **Karola Kaligar-ja**, roj. l. 1838;¹⁾ za njim so se vrstili: **Ivan Pleško**, roj. leta 1844; **Frančišek Cvek**, sin Leopolda Cveka; **Josip Vončina**, rojen l. 1831; **Henrik Vizijak**, roj. l. 1843; **Valentin Pin**, rojen l. 1844; † **Alojzij Medja**; **Josip Močnik**, rojen leta 1852; **Lavrencij Letnar**, rojen l. 1850, ki je sedaj nadučitelj v Moravčah in c. kr. okrajni šolski nadzornik za kamniški okraj; **Ivan Muren**, roj. l. 1855; **Josip Bregar**, rojen l. 1858 in sedanja učiteljica **Ivana Bohinjec**, roj. l. 1862.

Trirazredna je šola od l. 1885. Tedaj je prišel v Cerklje **Ivan Ferlan**, roj. l. 1861, kot tretja učiteljska moč; za njim **Ivan Jezeršek**, roj. leta 1865, in v času novejšem učitelj **Ivan Cvirn**, roj. l. 1862.

Krščanski nauk poučuje v šoli farna duhovščina: župnik in kapelana.

Deca obiskuje vsakdanjo in ponavljalno šolo prav pridno; uveruje nas v tem nastopna tabela:

Vsakdanja šola				Ponavljalna šola			
Leto	Število			Leto	Število		
	učencev	učenk	skupaj		učencev	učenk	skupaj
1857	73	64	137	1857	—	—	—
1858	85	76	161	1858	—	—	—
1859	87	73	160	1859	52	56	108
1860	110	100	210	1860	98	92	190
1861	128	122	250	1861	96	94	190
1862	125	155	280	1862	97	125	222
1863	129	138	267	1863	96	146	242
1864	111	135	247	1864	93	131	224

¹⁾ Popotnikov »Koledar« za slovenske učitelje l. 1890.

Vsakdanja šola				Ponavljalna šola			
Leto	Število			Leto	Število		
	učencev	učenk	skupaj		učencev	učenk	skupaj
1865	120	130	250	1865	88	135	223
1866	107	130	237	1866	90	131	221
1867	161	172	333	1867	92	120	212
1868	134	137	271	1868	86	109	195
1869	132	155	287	1869	94	112	206
1870	133	152	285	1870	85	131	216
1871	153	145	298	1871	98	132	230
1872	155	146	301	1872	90	110	200
1873	144	151	295	1873	94	106	200
1874	147	150	297	1874	92	113	205
1875	138	144	282	1875	87	111	198
1876	143	151	294	1876	98	103	201
1877	149	158	307	1877	89	101	190
1878	128	154	282	1878	90	140	230
1879	135	164	299	1879	92	130	222
1880	118	145	263	1880	62	79	141
1881	127	134	261	1881	73	90	163
1882	145	147	292	1882	55	62	117
1883	139	159	298	1883	54	57	111
1884	151	169	320	1884	55	51	106
1885	164	181	345	1885	55	57	112
1886	185	203	388	1886	50	61	111
1887	192	217	409	1887	52	57	109
1888	183	195	378	1888	58	65	123
1889	184	195	379	1889	55	60	115

Uvidno je, da največ učencev in učenk je bilo v vsakdanji in ponavljalni šoli leta 1867, namreč **545**; najmanj l. 1857 — le 137.

Nova šolska postava je odmerila nadučitelju drugo vrsto plače in prosto stanovanje v šolskem poslopji; drugemu učitelju III. in tretjemu, oziroma učiteljici, IV. vrsto plače; učiteljica vživa prosto stanovanje, katero jej je občina prostovoljno naklonila.

Dobro je plačevala učitelja - organista - cerkvenika stara šola. Dobival je 84 mérnikov pšenice, 56 mérnikov prosa in 5 mérnikov rži; nadalje dajali so mu farani

294 sirov in 1178 jajc. Štolnine je dobival vsako leto do 200 gld. Slabejše je bil plačan podučitelj; imel je letnih 150 gld. in prosto stanovanje v šoli.

2. Šola v Zalogu.

Leta 1859 podrli so staro mežnarijo v Zalogu in uprav na istem mestu sezidali sedanje šolsko poslopje. Prvi učiteljeval je tu **Josip Jeršè** od meseca novembra l. 1859 do smrti, dné 15. avgusta l. 1863; za njim so službovali: **Kristijan Lavrič**; † **Jakob Praprotnik**; **Anton Cirman**, roj. l. 1849; **Josip Gregorin**, roj. l. 1858; **Jernej Ravnikar**, rojen l. 1856; † **Maks Strojan**; **Marija Šerc**, roj. l. 1860; **Ivan Ziegler**, rojen l. 1860; **Ivan Tomažič**, roj. l. 1861. Danes je tu učitelj **Vendelin Sadar**, rojen leta 1868.

Krščanski nauk poučujeta farna kapelana, oziroma tamošnji duhovnik.

Leta 1889 imela je zалоška šola 105 otrok, in sicer: 49 dečkov in 35 deklic v vsakdanji, 9 učencev in 12 učenk v ponavljalni šoli.

Učitelj vživa plačo III. vrste in prosto stanovanje.

Cerkljanski zdravniki.

eželnemu okrožnemu, prej okrajnemu zdravniku v Cerkljah, podrejene so fare: cerkljanska, šenčurska, velesovska in Šenturška Gora; smleška fara, do najnovejše uredbe podružena cerkljanskemu, izročila se je kranjskemu deželnemu okrožnemu zdravniku.

Prvi zdravnik je služboval v Cerkljah:

1.) **Ivan Oblak**, ranocelnik, bajè v letih 1845 in 1846; stanoval je v Borštnikovi hiši; sedaj je deželni okrožni zdravnik v Litiji.

2.) **Lavrencij Šturm** prišel je iz Komende v Cerklje, kakor pripovedujejo, leta 1847; odtod se je preselil leta 1860 kot okrajni ranocelnik v Kranj, kjer je umrl l. 1863.

3.) **Frančišek Saurau**, bivši deželni okrožni zdravnik v Radovljici, porodil se je v Ljubljani pred 61. leti. Stanujoč v Velesovem, opravljal je službo cerkljanskega zdravnika - ranocelnika dobro leto dnij. Od tû so gapoklicali okoli leta 1862 v vojaško bolnišnico v Trst. V letih 1849, 1859 in 1866 najdemo Saurau-a vojaškega zdravnika na bojišči. Za časa kolere se je zeló trudil in premnogim rešil življenje. Često pohvaljen, bil je odlikovan z vojno svetinjo. Dné 27. januarija l. 1889 praznoval je 40letnico svojega marljivega službovanja. Umrl je v Radovljici dné 2. aprila 1890.

4.) **Eduard Globočnik**, porojen v Ljubljani 18. mardija leta 1840 — posloval je rudarski zdravnik v Knapovšah l. 1862, potem od l. 1863 do meseca aprila 1889 okrajni zdravnik-ranocelnik v Cerkljah, od koder se je preselil za deželnega okrožnega zdravnika v Kranj.

On je spoštovan mož, neumorno delaven, zelo priljubljen in sloveč zdravnik. Cerkljanska občina ga je imenovala leta 1887, o 25letnici njega službovanja v Cerkljah, svojim častnim občanom. Sedanji zdravnik je sin njegov:

5.) **Dr. Eduard Globočnik**; rodil se je v Loki dne 31. julija 1862, a šolal v Ljubljani in v Paznu ter učil zdravilstva v Gradcu. Bil je najpreje sekundarij in potem azistent deželne bolnišnice v Ljubljani; deželni okrožni zdravnik je v Cerkljah od meseca marcija leta 1890.

Cerkljanskemu okrožnemu zdravniku so odmerili 700 gld. letne plače; on ima svojo lekarno. Preje je dobival iz okrajne blagajnice letnih 500 in pozneje 600 gld.

XIV.

Odlični Cerkljáni.

aj navedemo in v kratkih potezah opišemo najpreje nam znane duhovne, potem svetne odlične rojake.

a) **Duhovni:**

1.) **Viljem Strmolski**, potrjen za župnika v Šenčurji dné 30. aprila l. 1361.¹⁾

2.) **Majnard** (Meinhard) **Strmolski**, župnik cerkljanski; imenuje se 17. marcija l. 1364.²⁾

3.) **Jakob Strmolski**, župnik šmarijski, kanonik tridentski in briksenski. On je ustanovil večno sv. mašo pri altariji sv. Janeza v cerkvi velesovski dné 24. avgusta leta 1384.³⁾

4.) **Kancijan**, naddijakon v Kranjski; imenuje se 9. februvarija l. 1478.⁴⁾

5.) **Andrej Tolmajner**, roj. l. 1634. Oče mu je bil Andrej, mati Marjeta. Župnikoval je pri Sv. Štefanu v zilski dolini na Koroškem, umrl pa v Cerkljah dné 14. julija l. 1714.

6.) **Martin Čebul**, rojen v Češnjevku 9. novembra 1696. leta.⁵⁾

7.) **Jernej Grošelj** porodil se je v Spodnjem Zalogu dné 15. avgusta leta 1698 in bil v duhovnika posvečen l. 1724. Župnikoval je v Velesovem od l. 1731 do smrti,

¹⁾ Mat. Slov. »Letopis« l. 1872/73, str. 24.

²⁾ Glej župnike str. 80.

³⁾ Mat. Slov. »Letopis« l. 1872/73, str. 26.

⁴⁾ Notarijatski arhiv v Vidmu.

⁵⁾ Glej kapelane str. 88.

dné 1. februvarija l. 1776; zelo vneti duhovnik, postal je »ss. Theologiae Baccalaureus« in knezonadškofijski komisarij za velesovski okraj.

8.) **Mihael Tolmajner**, stričnik Andrejev, rodil se je v Cerkljah 15. septembra l. 1704; umrl je tu v 65. letu svoje starosti.

9.) **Jakob Strupi** rodil se je v Dvorjah dné 21. julija leta 1727.¹⁾

10.) **Josip Petrič**, porojen v Vâsci 10. marcija 1745.²⁾

11.) **Jakob Pušavec**, rojen 29. marecija leta 1776, v mašnika posvečen dné 8. septembra l. 1801 v tretjem letu bogoslovja. Kapelanoval je pri Mariji Devici v Polji, v Žužemberku in v Šent-Vidu nad Ljubljano. Leta 1815 najdemo ga vikârija v Laščah do pomladi leta 1826, ko je bil imenovan župnikom na Krki; umrl je ondi dné 18. novembra leta 1846.

12.) **Martin Kepec**, Avmanov iz Cerkljân št. 59, rodil se je 5. novembra l. 1787. V mašnika so ga posvetili dné 11. septembra l. 1814 ter poslali kapelanoval v Loški Potok in v Ribnico; potem je bil vikârij v Loškem Potoku in napósled od meseca marcija l. 1833 do smrti svoje dné 13. junija l. 1836 župnik in dekan v Šmartnem pri Litiji.

13.) **Ivan Zupin**, porojen v Gradu št. 27 dné 2. junija l. 1786, v duhovnika posvečen 11. septembra leta 1814 — služboval je kapelan v Novem Mestu, Kranji in v Šent-Vidu pri Stičini. Vikârij v Prečini je bil od l. 1828 do meseca maja leta 1843, ko so ga imenovali župnikom v Šent-Rupertu; pastiroval je tu do smrti, dné 1. januvarija l. 1855.

¹⁾ Glej subsidijarije str. 107.

²⁾ Glej kapelane str. 90.

14.) **Ivan Bobnar** rodil se je v Lâhovčah 3. maja 1786.¹⁾

15.) **Matija Pfejfer**, porojen v Vopóljah št. 6 dné 18. januvarija l. 1788, posvečen 2. januvarija leta 1814. Umril je župnik na Raki dné 14. junija l. 1865; on je bil strije deželnemu in državnemu poslancu V. Pfeiferju.

16.) **Lavrencij Mušič**, rojen na Spodnjem Brniku št. 2 dné 11. avgusta leta 1792, v mašnika posvečen 23. septembra leta 1821. Kapelanoval je v Radečah na Dolenjskem do jeseni l. 1823, v Leskovcu do oktobra leta 1827 in v Šmarjeti do leta 1832; tedaj ga najdemo lokalista v Koprivniku do jeseni leta 1833 in vikârija v Špitaliču do smrti, l. 1858.

17.) **Aleš Kos** rodil se je v Cerkljah št. 33 dné 13. julija l. 1793. V duhovnika posvečen 18. septembra l. 1819, bil je kapelan na Bohinjski Bistrici do oktobra l. 1822, na Breznici do jeseni l. 1824, v Radovljici do pomladi l. 1825, v Kamniku do oktobra l. 1826 in napósled v Naklem²⁾ do meseca novembra l. 1834. Župnikoval je potem v Hotedršici do l. 1864, ko se je preselil v Cerklje ter vžival tù pokojnino do smrti, dné 8. februvarija leta 1873. Kos je bil pobožen mož, vnet duhovnik in siromakom dobrotnik. V oporoki je volil cerkljânskimi revežem glavnico 1400 gld. in ubožnim učencem cerkljânske šole glavnico 600 gld.

18.) **Josip Begelj**, rojen v Požénku št. 7 dné 26. januvarija l. 1795, v mašnika posvečen 27. avgusta leta 1825 — pastiroval je kapelan na Vinici do l. 1829, v Sv. Križu pri Kostanjevici do leta 1830, v Šmihelu pri Novem Mestu do l. 1831, kurat v Podkrajji na Vipavskem do l. 1838, vikârij na Vrhu pri Metliki do leta 1846 in lokalist v Stranah do smrti, l. 1866.

¹⁾ Glej duhovnike v Lâhovčah str. 114.

²⁾ »Zgodovina farâ«, II. zv., str. 95.

19.) **Josip Drobun** zagledal je svet na Zgornjem Brniku št. 85 dné 16. marcija l. 1796, mašništvo sprejel 21. septembra l. 1823. Kapelanoval je v Šmartnem do l. 1825 in v Mokronogu do leta 1832, od koder so ga poslali vikârija k Sv. Trojici pri Mokronogu; uprav tam se je preselil v večnost dné 23. marcija l. 1849.

20.) **Josip Globočnik**, porojen v Požénku št. 17 dné 18. marcija l. 1796, v duhovnika posvečen v tretjem letu bogoslovja, 23. septembra l. 1820. Ker je bil ubožnih starišev, podpirali so ga v šolah: Martin Kepec, že preje napominjani Avmanov gospod iz Cerkljân, Jurij Golmajer, semeniški vodja in pozneje prošt ljubljanski, ter stolni dekan Vrban Jerin. Oče Anton mu je umrl leta 1818, mati Helena mesec dnij pred novo mašo. Služboval je kapelan v Polhovem Gradcu le nekaj mesecev, gimnazijski suplent v Ljubljani štiri leta, potem katehet tri-razredne glavne in dvorazredne latinske šole v Idriji, šolski vodja, katehet in mestni kapelan v Škofji Loki, od koder so ga poklicali dné 13. januarija l. 1829 v Ljubljano za stalnega gimnazijskega kateheta. Deloval je tù vneto 25½ let ter vzgojil v tej dobi pet duhovnikov — svojih stričnikov: Josipa Lombergerja, Glavarjevega beneficijata v Komendi, † 30. januarija l. 1887; Mihaela Lombergerja, † frančiškana, imenom redovnim o. Gaudioza; Ivana Globočnika, bivšega knezonadškofijskega kapelana in tajnika v Gorici; Antona Globočnika, † gimnazijskega kateheta v Ljubljani in misijonarja Ivana Čebul-a; — odtod so ga imenovali »Arona«. Leta 1854 vstopil je v pokoj in živel ves čas v Ljubljani, dokler ni ostavil doline solz dné 17. marcija 1863. leta — Napravil je štiri dijaške ustanove po 50 gld.; dve oddaja župnik cerkljânski, jedno gimnazijski vodja v Ljubljani in jedno c. kr. deželna vlada; pravico do ustanov imajo

v prvi vrsti sorodniki, potem cerkljanski dijaki in na-
pósled oni gimnazija ljubljanskega. V oporoki je volil
bolehnim farnim siromakom glavnico 500 gld.

21.) **Primož Kuhar** rodil se je očetu Andreju in
materi Heleni v Gradu št. 1 dné 29. maja leta 1800; v
duhovnika posvečen 29. avgusta leta 1829, služboval je
subsidiarij in potem kapelan na Breznici, od koder se
je vrnil bolehen v svojo rojstno vas in umrl tù dné
5. maja leta 1831.

22.) **Josip Zupin**, rojen v Gradu št. 27 dné 3. mar-
cija l. 1802, sprejel je mašništvo 29. avgusta leta 1829
v tretjem letu bogoslovja. Poslali so ga najpreje bene-
ficijata v Idrijo, potem kapelana v Dobrniče, Predosle,
Kovor, Mengeš in v Šenčur. Umrl je župnik na Črnučah
6. decembra leta 1875.

23.) **Josip Mušič**, porojen na Pešáti šte. 13 dné
12. marcija leta 1802, v mašnika posvečen 12. avgusta
l. 1827 — kapelanoval je v Gorjah do jeseni l. 1830,
v Trnovem v Ljubljani do meseca junija leta 1834, pri
Sv. Petru do meseca novembra l. 1837, od tù se je pre-
selil lokalist v Hotič pri Litiji, kjer je ostal do smrti,
30. avgusta leta 1856.

24.) **Matej Ravnikar**¹⁾, rojen v Požénku št. 29 dné
31. avgusta l. 1802. Roditelja Valentin in Helena bila
sta mu zeló ubožna; pravijo, da ga je nesel oče v košu
prvikrat v Ljubljano v šolo v zaupanji v pomoč božjo
in dobrih ljudij. Pridno se je učil v šolah ter bil maš-
nikom posvečen 24. septembra leta 1825 v tretjem letu
bogoslovja. Kapelanom je bil v Železnikih do jeseni leta
1828, na Breznici do meseca avgusta l. 1830 in v Stari
Loki do l. 1831; potem ga najdemo ekspozita v Trnji

¹⁾ Temeljito opisuje Ravnikarja-Požénčana izborno pero prof.
Marnovo v »Učit. Tov.« l. 1878, št. 1—18.

na Notranjskem do jeseni leta 1833, na Gori poleg Sodražice do novembra l. 1838, od koder je šel kapelanovat v Semič do l. 1841; lokalist na Selih pri Kamniku je pastiroval do l. 1855, kjer je bil imenovan župnikom v Predoslih; umrl je za plućnico 14. februarija leta 1864.

Pesnik in pisatelj se je imenoval Ravnikar po rojstni svoji vási — Požénčan. V pesmih se je poskušal že leta 1823 in 1824 ter v njih do smrti dobro napredoval. Spisi njegovi in pesmi so raztrešene v »Novicah«, »Drobtinica«, »Zgodnji Danici«, v »Ljubljanskem Časniku«, v »Slovenskem Glasniku« in v »Vodnikovem Spomeniku«, kjer opeva pravljico o Brnikarjevem Gradu. Pesnikoval in pisal je izvirno, a tudi prevajal iz francoščine, hrvaščine in ruščine. Po njega smrti so našli mnogo gradiva v rokopisih; zapuščino je priobčila »Matica Slovenska« v svojem »Letopisu« leta 1867, str. 49.

25.) **Matija Erzar**, Kodranov, iz Požénka št. 21, rodil se je 11. februarija l. 1804; v mašnika so ga posvetili dné 19. julija leta 1831 ter poslali kapelana v Begunje do septembra leta 1834, v Radovljico do septembra l. 1835, v Šent-Rupert do poletja l. 1841 in v Moravče do l. 1852; tedaj so ga imenovali župnika na Blokah, kjer je služboval do smrti svoje, dné 13. aprila leta 1867.

26.) **Ivan Gašperlin**, rojen v Polici št. 20 dné 16. julija l. 1805, v duhovnika posvečen 26. julija l. 1832 — pastiroval je subsidijarij v Šmartnem pri Litiji do februarija l. 1833, kapelan v Prečini pri Novem Mestu do oktobra l. 1838, v Metliki do julija l. 1840, v Kamniku do oktobra l. 1853; nato je župnikoval v Motniku do l. 1861, da se je preselil v počitek v Cerklje; umrl je pri Petriču na Zgornjem Brniku 13. junija l. 1866.

27.) **Gašper Gašperlin** zagledal je svet v Požénku št. 2 dné 22. decembra l. 1805. V duhovnika posvečen 27. julija l. 1834, bil je najpreje subsidijarij v Šmarjeti do l. 1836, potem kapelan v Stopičah do leta 1839, v Kostanjevici do julija l. 1841, v Šent-Rupertu do l. 1855; napósled je župnikoval v Bučki, kjer se je dné 16. oktobra l. 1887 v večnost preselil.

28.) **Ivan Železnikar** rodil se je v Stiški Vasi očetu Antonu in materi Mariji dné 22. decembra leta 1805. Mašnikom v Trstu posvečen, služboval je v Ospu ter umrl župnik in dekan v Dolini l. 1852. On je bil marljiv sotrudnik »Novicam« in Istranom v duhovnem in svetnem oziru, vzlasti v kmetijskem, vrl učitelj in dobrotnik. V življenji je podpiral trojico svojih sorodnikov: Ivana Železnikarja, beneficijata v Šent-Vidu, † J. Frantarja in Ivana Železnikarja, vrednika »Slov. Naroda« v Ljubljani.

29.) **Ivan Rogelj**, porojen na Spodnjem Brniku št. 22 dné 13. marcija l. 1806, posvečen 21. avgusta leta 1830 v tretjem letu bogoslovja — pastiroval je kapelan v Metliki do septembra leta 1835, v Škocijanu le do novembra istega leta, v Dobu do aprila leta 1836; bil je potem administrator in lokalist v Zlatem Polji do leta 1839, od koder je prišel za lokalista v Javor; umrl je tû 28. avgusta l. 1842.

30.) **Blaž Vomberger**, rojen v Polici št. 17 dné 29. januarija leta 1809, v mašnika posvečen 27. julija l. 1834 — bil je vikârij, katehet in šolski vodja v Kranji do jeseni l. 1836, kapelan v Radovljici do l. 1842, v Škocijanu do pomladi l. 1846, kurat na Colu pri Vipavi, kapelan in beneficijat v Šmartnem pri Litiji do januarija l. 1850, lokalist pri Sv. Trojici pri Cérknici do l. 1864, od koder je prišel na Primskovo pri Kranji, kjer je zaspal v Gospodu dné 2. februvarija l. 1884.

31.) **O. Ivan Rudolf Zorman**, benediktinec v Šent-Pavlu in pozneje v Celovcu, rojen v Láhovčah 10. maja l. 1811; umrl je nagle smrti pri »Slonu« v Ljubljani nekako pred 20. leti.

32.) **Ivan Železnikar**, porojen v Stiški Vasi šte. 4 dné 15. maja l. 1820, posvečen 31. oktobra leta 1847. Novomašnik je kapelanoval najpreje v fari pri Kostelu, potem v Čatežu, na Raki, v Šmarjeti; sedaj je že dolgo vrsto let beneficijat v Šent-Vidu pri Brdu.

33.) **Ivan Štupar** zagledal je svet na Zgornjem Brniku št. 38 dné 10. junija l. 1822. V mašnika 2. avgusta l. 1846 posvečen, kapelanoval je v Črnem Vrhu pri Idriji do l. 1849, v Cérknici do pomladi l. 1851, v Smledniku do leta 1852, v Idriji in na Bledu do meseca aprila l. 1853; tedaj so ga imenovali kuratom v Budanjah na Vipavskem, kjer je sklenil svoje preblago, pobožno življenje po letu 1877.

34.) **Jakob Sajovic**, duhovnik tržaške škofije, rodil se je na Zgornjem Brniku 28. julija l. 1823, mašništvo sprejel 24. septembra l. 1848. On je sedaj administrator v Račicah.

35.) **O. Joahim Nastran**, frančiškan v Ljubljani in Kamniku, porojen v Češnjevku št. 5; živel je v samostanu 38 let in 11 mesecev; umrl je v Kamniku dné 13. oktobra leta 1863.

36.) **Ivan Globočnik**, stričnik Josipu Globočniku, rojen v Požénku št. 17 dné 10. aprila l. 1824. V mašnika posvečen 31. julija l. 1847, služboval je subsidijarij v Hrenovicah, vikârij, veroučitelj in šolski vodja ter v letih 1862 do 1864 gimnazijski katehet v Kranji, potem kapelan na Brdu, od koder ga je pozval njegov birmski boter, knezonadškof Andrej Golmajer, dvornim kapelanom in knezonadškof. tajnikom v Gorico. Leta 1870

imenoval ga je sveti oče Pij IX. svojim tajnim kapelanom in leta 1876 knezoškof Janez Krizostom Pogačar knezoškof. konz. svétnikom v Ljubljani; jedno leto preje podelilo mu je Nj. Veličanstvo Fr. Josipov red. Umril je v Gorici dné 14. decembra l. 1877. Globočnik je opisal življenje sv. Kancijana in tovarišev v slovenskem in bajé tudi v laškem jeziku.

37.) **Mihael Kmetič** zagledal je svet v Cerkljah št. 15 dné 15. septembra l. 1824, mašništvo sprejel 31. julija l. 1849. Bil je najpreje kapelan v Žireh do l. 1855, v Košani do l. 1859, v Trnovem do l. 1861, v Cérknici do l. 1867 in v Mengšu do l. 1871; umrl je župnik v Stranah 14. decembra l. 1879.

38.) **Martin Pogačar** rodil se je očetu Gašperju in materi Mariji, roj. Jenko, v Polici št. 4 dné 11. novembra leta 1824. V duhovnika posvečen 31. julija l. 1849, pastiroval je beneficijat v Idriji in kapelan v Polhovem Gradcu do l. 1852, ko ga pokličejo za knezoškofijskega dvornega kapelana v Ljubljano. Kancelar, vodja knezoškofijske pisarne in knezoškofijski konzistorijalni svétnik je od l. 1867; on je i član cerkvenemu knezoškofijskemu sodišču in že dolgo vrsto let oskrbnik škofijske blagajne. Leta 1880 imenovalo ga je Nj. Veličanstvo v priznanje njegovega obsežnega, težavnega, vzornega in plodnosnega truda častnim kanonikom ljubljanskim. Pogačar je izdajatelj in odgovorni vrednik »Laibacher Diöcesanblatt«-u in »Zgodovinskemu Zborniku«.

Rojstni fari svoji je on zeló naklonjen; zanima se živo za nje razvoj in jej je izredno dobrohoten.

39.) **O. Josip Kos**, ud družbe Jezusove, porojen v Zálogu št. 19 dné 31. marcija l. 1825, stopil je v red jedva 18 let star. Novicijat je dostal v Gradcu, a 7. in 8. gimnazijski razred dovršil v Lincu; od tù s tovariši

pregnan, preživel je nekaj mesecev na Francoskem in štiri leta v Ameriki, kjer je poučeval kot profesor v jez. ustavu Spring-Hill v državi Alabama. Vrnivši se v Evropo učil se je bogoslovja v Belgiji; v mestu »Löwen« dné 15. septembra l. 1855 v mašnika posvečen, daroval je novo mašo v Zalogu; govoril mu je tedaj o. Staré. V letih 1856 in 1857 najdemo ga gimnazijskega profesorja v Dubrovniku, kmalu potem v Kalksburgu pri Dunaji, kjer je bil v domačem jez. zavodu učitelj angleščini in italijanščini; v Kološi na Ogrskem in v Briksenu je poučeval francoski, angleški in nemški. V goriški bolnišnici je kapelanoval o. Kos sedem let. Neumorno delaven je on od l. 1866 tudi v sv. misijonih; imel jih je doslè 77 na Kranjskem, 20 na Štorskem, 19 na Koroškem in Goriškem. Sedaj živi v Št. Andražu v Koroški, kamor se je l. 1879 preselil iz Ljubljane.

40.) **Jurij Matek**, rojen na Zgornjem Brniku št. 37 dné 20. aprila l. 1825, posvečen 31. julija leta 1849 — kapelanoval je v Šent-Jerneji do februarja l. 1851, v Kolovratu do marcija l. 1853, v Kranjski Gori do smrti, dné 29. junija l. 1873. Farni cerkvi je daroval dragoceno mašno knjigo, siromakom pa je zapustil v oporoki posest svojo na Zgornjem Brniku; razprodali so jo na drobno ter skupili za-njo 19.000 gld.; vsota letnih obrestij 798 gld. razdeljuje se ubogim v dveh obrokih.

41.) **Anton Globočnik**, brat Ivanu in stričnik Josipu Globočniku, rodil se je očetu Primožu in materi Mini v Požénku št. 17 dné 15. januarja l. 1826. Sprejemši zakrament sv. mašnikovega posvečenja dné 31. julija leta 1849, dostal je v Inomostu izpit iz latinskega in grškega jezikoslovja ter v Ljubljani iz veroznanstva. Bil je on najpreje namestni učitelj v Ljubljani do meseca decembra l. 1851, kjer ga je imenovalo naučno ministerstvo pravim

gimnazijskim profesorjem. Zeló goreč in moder v svojem poslovanji, pridobil si je kmalu spoštovanje predstojnikov svojih; l. 1854 izročili so mu poučevanje veroznanstva v vseh gimnazijskih razredih; ob jednom je bil gimnazijcem marljiv učenik v cerkvenem petji in godbi ter gluhonemim ves čas do smrti spovednik; nekaj mesecev jih je tudi poučeval. Zadnja pomlad mu je bila l. 1858, po letu mu je malo odleglo, a jesen mu je končala življenje dné 25. oktobra istega leta; umrl je za sušico.¹

42.) **Josip Kanduč**, porojen v Stiški Vasi št. 10 dné 21. januarija l. 1827, posvečen 6. julija l. 1851 — služboval je kapelan v Dolini in Leskovcu, kjer je ostavil svet zeló mlad 15. januarija 1859. leta.

43.) **Ivan Kaplenek**, rojen na Zgornjem Brniku št. 36 dné 16. junija l. 1828; oče mu je bil Blaž, mati Helena. Dné 26. julija l. 1851 v duhovnika posvečen, pastiroval je subsidijarij v Ajdovici do leta 1854, kapelan v Mirni Peči do l. 1856, v Laščah do l. 1860 in v Sodražici, od koder se je preselil župnik na Bloke. On je vnet duhovnik ter od leta 1886 knezoškofijski duhovni svètnik.

44.) **Josip Omers**, duhovnik v tržaški škofiji, porodil se je v Láhovčah 14. marcija l. 1845, a mašništvo sprejel dné 16. avgusta l. 1869. Služboval je kapelan v Črnem Vrhu (Vertenaglio) pri Sv. Ivanu poleg Trsta, v mestni tržaški bolnišnici blizu devet let in pri Sv. Jakobu; v Korte je prišel za župnika pred sedmimi leti.

45.) **Andrej Šimenec** zagledal je svet na Zgornjem Brniku dné 12. novembra l. 1849, mašnik posvečen v tretjem letu bogoslovja 27. julija l. 1873. Najpreje so ga poslali na Bučko v pomoč njega staremu strijcu Gašperju Gašperlinu, kjer je ostal do meseca maja l. 1879; odtod

¹) »Zgodnja Danica« l. 1858.

je prišel kapelan v Šent-Rupert in je ostal tù, dokler ga niso imenovali dnè 26. julija leta 1881 župnikom v Št. Jurji na Dolenjskem. Šimenec je izredno dovtipen.

46.) **O. Ubald Repnik**, frančiškan, porojen v Zalogu 12. januarija l. 1851, posvečen 22. marcija leta 1878; umrl je na Trsatu dnè 10. julija l. 1889.

47.) **Ivan Molj** rodil se je na Spodnjem Brniku 23. oktobra l. 1853. V mašnika posvečen 27. julija leta 1877 v tretjem letu bogoslovja, šel je za kapelana v Rovte od 23. oktobra l. 1878 do 24. novembra l. 1880, v Tržič do 8. novembra l. 1883, v Smlednik do 6. avgusta l. 1886; sedaj župnikuje v Fužinah na Gorenjskem.

48.) **Matija Erzar**, rojen v Požénku 5. februvarija l. 1859, posvečen dnè 25. julija l. 1885 — pastiroval je kapelan v Cerkljah na Dolenjskem do 20. avgusta leta 1886, kapelan in katehet v Škofji Loki do 19. decembra l. 1888, ko so ga poslali kapelana v Ribnico.

b) **Svetni:**¹⁾

1.) **Henrik Konrad baron Russensteinski**, porojen v Strmolu 1. novembra leta 1654; oče mu je bil Konrad baron Russensteinski, ki je umrl l. 1668, in mati Ana Katarina, roj. grofica Athems; krstil ga je župnik Matija Breclj. Strmol je ostavil v pričetku 17. stoletja; kam da se je preselil, ni znano.

¹⁾ Italijanski pisatelj Giuseppe Occioni-Bonaffons piše v svoji knjigi: »Bibliografia Storica Friulana dal 1861 al 1882«, str. 110, da se je porodil v Cerkljah (?!) Tomasino da Circlaria leta 1185. Pesnik izdal je leta 1825 svoje pesmi: »Der welhische Gast« v 10. zvezkih. Verjetneje piše v isti knjigi str. 138, da je bila morda v Čevdadu ali v okolici obitelj z imenom »de (da) Circlaria« — ker Tomasino pravi o sebi: »Ich bin von Friuli geboren.« In napósled možno, da je bil Tomasino iz Cérknega na Goriškem. Pis.

2.) **Jurij Friderik baron Russensteinski** rodil se je istim starišem v Strmolu dné 21. februvarija 1661. leta; krstil ga je kapelan Adam Volf.

3.) **Francišek Ignacij baron Russensteinski**, rojen v Strmolu 15. julija 1663; boter mu je bil Jurij pl. Rasp, botra Barbara pl. Kazianer.

4.) **Sebastijan Avguštin baron Russensteinski**, porodil se je baronu Konradu in njega soprogi Ani 21. januarija leta 1667 v Strmolu; boter mu je bil Ottavio Amigoni, župnik šenčurski od 28. maja leta 1634 do 12. junija 1671; botra Uršula Kraševce.

5.) **Karol Valerijan baron Russensteinski**, brat prejšnjim, rodil se je v Strmolu dné 19. aprila leta 1668; boter župnik Ottavio Amigoni in botra Barbara plem. Kazianer.¹⁾

6.) **Karol Josip baron Russensteinski**, rojen v Strmolu dné 1. julija l. 1688; oče mu je bil baron Henrik Konrad, mati Marija Izabela, roj. baronica Schwarzenberg; Mihael grof Tuni in soproga njegova, Ivana Barbara, roj. grofica Athems, bila sta mu botra.

7.) **Henrik Josip baron Russensteinski**, rojen 15. julija l. 1703 istemu očetu in drugi njegovi soprogi Ani Mariji Korduli, rojeni baronici de Cilla; boter mu je bil župnik cerkljanski, Matija Vidmar. Henrik Josip je bil vojak.²⁾

---

¹⁾ Konradu baronu Russensteinskemu in njega soprogi Katarini se je porodila v Strmolu 18. oktobra l. 1659 i hčerka *Ivana Terezija* ter dné 11. februvarija l. 1662 *Ana Katarina*.

²⁾ Kje da sta se porodila Henriku baronu Russensteinskemu *Maksimilijan* in *Leopold*, ne vemo; umrla sta v Strmolu, prvi 29. januarija l. 1693, drugi 17. februvarija l. 1693. — Lavrenciju Danielu pl. Wollwitz-u se ni rodil v Strmolu niti jeden sin, pač pa hčerki: 1. *Marija Antonija Ivana* 17. maja l. 1725; boter jej je bil

8.) **Mihael Petrič**, porojen v Cerkljah okrog l. 1700. Šolal se je v Ljubljani in na Dunaji, kjer je postal doktor modroslovja. On je bil sotrudnik knjigi: »Utilitas rei numariae veteris compendio proposita« — tiskal Adam Schmid na Dunaji l. 1733.¹⁾

9.) **Aleš Zorman**, rojen v Dvorjah št. 7 dné 16. julija leta 1778. Bil je najpreje pravoslovec, pozneje pa se je preselil trgovec v Aleksandrijo, od koder je prišel zelo imovit v Trst; umrl je samec okrog leta 1865. Pridnim cerkljanskim dijakom je volil v oporoki tri ustanove po 196 gld.; farni cerkvi je zapustil glavnico 6000 gld. v to, da se vporablja obresti v potrebe njene in podružnice sv. Nikolaja v Dvorjah. Pravijo, da je bil i v življenji farni cerkvi dobrohoten; prišel je vsako leto o véliki Gospojnici iz Trsta v Cerklje ter bajè vselej daroval petdesetak v cerkveno pušico.

10.) **Matej Medved**, rojen v Cerkljah 19. septembra l. 1796, umrl dné 20. julija leta 1865. On je bil sloveč zidarski mojster; sezidal je devet cerkvâ, med drugimi: v Šmartnem pod Šmarjino Goro, v Kortah, pri Novi Štifti na Štorskem²⁾ itd; starih je predelal 17 ter napravil kupljo v stolnici ljubljanski.

11.) **Dr. Anton Česnik** rodil se je pri Pretokarji na Zgornjem Brniku št. 49³⁾ koncem pretečenega veka. V

---

naddiakon Ivan Andrej plem. Flachenfeld, botra Marija Antonija pl. Scherenberg, prednica velesovskega samostana. Dné 18. avgusta 1726. leta zagledala je v Strmolu svet 2. hči, *Frančiška Ksaverija Marija*; držali so jo v krstu: Peter Jakob Testaferrata, komendant malt. reda v Komendi in Šarlota pl. Wollwitz.

1) Aug. Dimitz: »Bibliotheca Carnioliae« l. 1862; str. 18 in 41.

2) »Dekanat Oberburg von Ig. Orožen« l. 1877, str. 75.

3) Tako pripovedujejo, v status-u ga ne najdemo.

šolah ga je zdatno podpiral duhovnik Matija Pfejfer. Služboval je zdravnik na Koroškem, potem menda v Novem Mestu in v Kočevji¹⁾, kjer je umrl okrog 1868. l.

12.) **Mihael Žlebir**, c. kr. okrajni sodnik, rojen v Dvorjah pri Glažarji št. 11 dné 24. septembra l. 1804, umrl v Konjicah jeseni l. 1885; posloval je kot c. kr. sodec v Radgoni, v Gornjem Gradu, na Vranskem in v Konjicah. Pravijo, da je bil vnet katoličan in pravičen sodnik.

13.) **Ivan Repnik** zagledal je svet 11. junija l. 1807 v Zalogu; umrl je v Gradcu okrog l. 1879. Najpreje ga najdemo c. kr. davčnega podnadzornika v Postojini l. 1842²⁾, napósled c. kr. davčnega vikšega nadzornika v Gradcu.

14.) **Matej Močnik** porodil se je v Zalogu pri Jurčku dné 13. septembra l. 1827. Posvetil se je učiteljstvu ter služboval v Kamniku in zadnji čas več let v Ljubljani na prvi mestni šoli; on je bil c. kr. okrajni šolski nadzornik za kamniški okraj. Nekaj let je vredoval »Slovenca« in »Učiteljskega Tovariša«. Močnik je mož najboljšega duha ter še danes, dasi v pokoji živěč, v raznih domoljubnih odborih neumorno delaven.

15.) **Ivan Borštnik**, nadučitelj in šolski voditelj v Šmariji pod Ljubljano, porojen v Cerkljah 15. decembra l. 1830; odlikovan je sè srebrnim križcem s krono.

16.) **Davorin Jenko**, oče napevu narodne slovenske himne »Naprej zastava Slave«, rodil se je v Dvorjah 10. novembra l. 1835. Šolal se je v Kranji, Ljubljani,

¹⁾ »Schematismus des Laibacher Gouvernements im Königreiche Illyrien«, l. 1842, str. 253.

²⁾ »Schemat. des Laib. Gouvern.«, l. 1842, str. 78.

Trstu in na Dunaji, kjer je dovršil leta 1861 državno-pravni izpit. Od mladih nog je veselila njega glasba; v to učil se je je prav marljivo v vseh napominjanih krajih, vzlasti na Dunaji; presedal je tu cele dneve v dvorni knjižnici, čitajoč partiture raznih oper; posebno se je izobraževal v instrumentaciji. Leta 1859 ustanovil je na Dunaji »Slovensko pevsko društvo«, kateremu je bil vodja. Pele so se v njem poleg raznih slovenskih, hrvatskih in srbskih pesmij tudi skladbe Jenkove: »Mornar«, »Hej rojaki«, »Pobratimija« itd. Narodno slov. himno »Naprej — —« zložil je dné 16. maja l. 1860; v prvič se je pela javno dné 22. oktobra istéga leta v dvorani pri »Sperlu« v prisotnosti mnogobrojnega slovanskega občinstva. Kmalu se je raznesla po vsem Slovenskem, postala pravo narodno blago, in znana je po vsi Evropi. Leta 1862 najdemo njega v Pančevu, tri leta pozneje v Belem Gradu pevovodjo belogradskega pevskemu društvu. Kmalu je tu zaslovel ter prevzel leta 1871 v srbskem narodnem gledišču kapelništvo in mesto kompozitorja. Podaril je srbskemu narodu dolgo vrsto glásbenih del, med katerimi zavzema prvo mesto opereta »Vračara ili Baba Hrka« l. 1882. Častni član je mnogim pevskim društvom hrvatskim in srbskim; kralj Milan I. odlikoval ga je 22. svečana l. 1884 »u dokaz kraljevskog blagovoljenja in priznanja zaslugu, stečenih za kralja i otačbinu« z redom sv. Save.¹⁾

17.) **Ivan Železnikar**, porojen v Stiški Vasi dné 28. decembra l. 1839 — dovršil je gimnazijske študije v Ljubljani, a pravoslovnih učil se je na Dunaji. Pisatelj je sodeloval od l. 1858 do 1862 pri »Novicah«, pozneje pri »Slov. Gospodarji« in Einspielerjevem »Slovencu«,

»Slovan« l. 1885, str. 147 in 148.

napósled pri »Ljubljanskem Zvonu«. On je že več let vrednik »Slovenskemu Narodu« ter lastnik in vrednik preje »Škratu«, sedaj »Brusu«; občinskim svétnikom ljubljanskim je bil blizu jedno desetletje.

18.) **Andrej Jekovec**, učitelj v Kamni Gorici, rodil se je v Češnjévkú l. 1840.

19.) **Pavel Borštnik**, učitelj v Hinjah, porojen v Cerkljah l. 1842.

20.) **Jakob Bedének**, rojen v Šmartnem dné 25. julija l. 1850. Nekaj let železniški uradnik, prišel je korektor v »Katoliško Tiskarno« v Ljubljano, kjer se je kazal vrlo spretnega v poslovanji; pred malo leti se je preselil v Gradec in od tam na Dunaj, kjer je danes korektor v c. in kr. dvorni tiskarni.

21.) **Ivan Jenko** porodil se je na Spodnjem Brniku dné 6. marcija leta 1851. On je c. kr. poštni oficijal v Ljubljani.

22.) **Anton Koder** prišteva se smelo cerkljanskim rojakom. Porojen 21. maja l. 1851 v Radomlji pri Kamniku, prišel je jedva šest let star sè stariši svojimi v Požénik ter prebil tù pomlad svojega življenja. Abecede se je učil pri prijaznih in blagih očetih frančiškanih v Kamniku; tri razrede normalke in gimnazij je dovršil v Ljubljani. V vojake poklican, nosil je vojaško suknjo jedno leto; nato je vstopil v službo k c. kr. pošti v Ljubljani, od koder se je preselil l. 1874 v Franzensfeste na Tirolskem, kmalu v Alo in napósled v Inomost, kjer je danes c. kr. poštni oficijal ter c. in kr. nadporočnik v rezervi.

Koder — pisatelj, oglasil se je najpreje v »Učiteljskem Tovarišu« ter ob jednom v »Novicah« — tedaj še le šestošolec. Leta 1872 pridružil se je stalnim so-

trudnikom Trstenjakove »Zore«, v kateri se je tiskalo precejšnje število njegovih pesmij in prozajiška spisa »Fizijognomične študije« in »Črtice iz črnogorske zgodovine«. V italijanski Ali je bil sotrudnik Pajkovi »Zori«, pozneje v Inomostu: »Stritarjevemu« in »Ljubljanskemu Zvonu« ter »Kresu«. Leta 1877 založil je Krajec v Novem Mestu njegovo povest »V gorskem zakotji«. Zelo priljubljeni so Kodrovi spisi tudi društvenikom družbe svetega Mohora, katere je oveselil doslej s poučnimi povestmi, kakor: »Najdenček«, »Na krivem potu«, »Gospod Anton« itd.

Toda on se ne bavi le z beletristiko, temveč bolj ali manj i z ^{narodno} modro^{gospodarskim} in politiškim vprašanjem, kar svedočé mnogi članki njegovi v slovenskih časopisih.

23.) **Jakob Hočevar** zagledal je svet na Zgornjem Brniku dné 18. julija l. 1853. Šolal se je v Ljubljani in v Gradcu, kjer si je pridobil diplomo »magistra farmacije«; nato je služboval več let farmacevt v Velikovecu na Koroškem in zadnji čas v Ptuji; na probuji koroških Slovencev si je stekel mnogo zaslug.

24.) **Josip Jenko**, porojen v Dvorjah dné 15. marcija l. 1854, dovršil je gimnazijske študije v Ljubljani, modroslovne na Dunaji; posloval je kot gimnazijski učitelj v Mariboru in v Kranji, od koder so ga poklicali l. 1877 na gimnazij ljubljanski.

25.) **Ignacij Borštnik**, režiser slovenskega gledališča v Ljubljani, rodil se je v Cerkljah dné 1. julija l. 1858; on je v svoji stroki umetnik; učil se je v to v Ljubljani in v Pragi.

26.) **Dr. Eduard Globočnik**, rojen 31. julija l. 1862 v Loki; v Cerklje so ga prinesli jedva poluletno dete.¹⁾

¹⁾ Glej cerkljanske zdravnike str. 129.

27.) **Ivan Vavken** rodil se je v Cerkljah dné 23. februvarija leta 1866; šolal se je v Ljubljani, Gorici in Lincu, kjer je dostal leta 1889 častniški izpit s prav dobrim vspehom; meseca marcija tega leta so ga imenovali c. in kr. poročnikom.

28.) **Frančišek Koprivnik**, modroslovec na Dunaji, porojen v Gradu dné 7. decembra 1866. leta.

XV.

Cerkljánski častni občani.¹⁾

Nvan Bleiweis vitez Trsteniški, dr., — oče slovenskega naroda, rodil se je v starodavnem Kranji 19. novembra l. 1808. Oče mu je bil velespoštovan in premožen trgovec. Prvih nauk se je učil v domači glavni šoli, gimnazijskih in modroslovnih v Ljubljani ter medicine na Dunaji, kjer si je leta 1832 častno pridobil diplomu doktorja.

Ostal je v cesarski stolici nekaj let in se pečal ves čas z živinozdravstvom, v katerem se je temeljito izobrazil v tamošnjem živinozdravskem zavodu.

Leta 1842 najdemo ga v Ljubljani profesorja na tedanji medicinski in kirurški šoli²⁾ (pozneje vodjo v živinozdravski šoli) ter leto potem tajnika c. kr. kmetijske družbe in vrednika ravno tedaj porojenih »Novic«.

Pričel je v tem listu takoj v prvi številki Slovencem daniti nebo; prižgal je luč, katera je blagodejno ter vedno svetleje posevala v uborno slovensko kočo, kakor v mogočno palačo rodnega nam veljaka. Učil je tù posebno marljivo jedro naroda — kmeta in roko-delca — o poljedelskem in obrtnem napredku, a tudi zavedati se in spoznavati sebe — narodnih dolžnostij in pravic. Toda dobro vedoč, da posamezen človek zamore le malo, zbiral je pridno v »Novicah« domače moči, slovenske pisatelje in druge veščake, ter nje buděč

¹⁾ V sporedu, v katerem so bili imenovani.

Pis.

²⁾ »Schematismus des Laibacher Gouvernements im Königreiche Illyrien«, l. 1842, str. 197.

ob enem ž njimi »viribus unitis« dramil, budil, oživiljal in učil doslej zapuščeno ljudstvo gmotno in duševno. Združil je kmeta in gospoda v jedno dušno celoto, v skupno delovanje, katero je rodilo vsestransko mnogo sadú. In ker so mu bile »Novice« pretesne, spisal je vzorni mož narodu do 30 gospodarskih in poučnih knjig ter dolgo vrsto zanimivih sestavkov v letopisih »Matice Slovenske«, v »Naznanilih c. kr. kmetijske družbe« itd. Naravno je, da je spoznalo kmalu slovensko ljudstvo dobrohotnega učenika svojega in pravega nesebičnega prijatelja ter ga takoj v začetku ustavne dobe soglasno volilo zastopnikom svojim v deželnem zboru, kjer je bil in ostal do zadnjega. Kakor sploh pri trudu svojem — srčno udan Bogu in cesarju, zeló previden, izvéden, skušen, moder, pravičen, stanoviten, dosléden in pogumen v boji za dobro in plemenito, vzlasti za sveto vero in jezik — dosegel je tú toliko izrednih vspehov, da se je imenoval smelo najodličnejši zagovornik in branitelj narodnih svetinj ter premodri vodnik slovenskih poslancev.

In tudi razven deželnega zbora, kjerkoli se je razvijal vérsko-narodni življenj v mestu prestolnem in na deželi, v društvih, zavodih, shodih, volitvah itd. — povsod videl si njega neumornega budnika in vrlega vodnika na čelu. Odtod se umeje, da je njegovo ime, kot nobeno, seglo globoko v narod in daleč na okrog zaslovélo. Vsak stan se je zánj zanimal, spoštoval njega, zaupal mu in se ga vedno tesneje oklepil ter poslušal, ubogal in hodil za njim, kot vodilno zvezdo svojo. V znak posebne ljubezni in srčne hvaležnosti pa ga je imenoval narod svojega očeta. In ta svoj čut razodel mu je vzlasti najsijajnejše o sedemdesetletnici njegovi leta 1878. Da ne omenjamo posamnih pojavov ter veličastnih in redkih

slavnostij njemu na čast v Ljubljani v dnéh 18. in 19. novembra istega leta — imenovalo ga je tedaj do 40 društev častnim članom svojim ter nad 150 slovenskih občin, med njimi cerkljanska, častnim občanom.

Častno je pripoznalo njegove izredne zasluge i Nj. Veličanstvo s tem, da mu je podelilo že leta 1866 Fran Josipov red in meseca maja l. 1881 red železne krone III. vrste ter ga povzdignilo malo mesecev pred smrtjo v viteški stan, dočim ga je odlikoval car ruski leta 1862 z Vladimirovim redom. Od l. 1878 do smrti svoje je bil deželnega glavarja namestnik.

Najlepše pa je poslavil našega nepozabljivega, ljubljenelega dobrotnika, učenika, očeta in vodnika — pre-dobri Oče nebeški, ko je dozorel za nebesa. Upamo namreč trdno, da srečna mu je bila smrt dné 29. novembra leta 1881; — vsaj živel je, delal in se trudil ves čas in povsod z Bogom in v Bogu za Boga, dom in cesarja ter zelo spodbudno z milim Jezusom združen dopolnil svoje življenje. Duh njegov naj ostane vedno med nami in potomci!

2.) **Anton Golobič**, župnik cerkljanski — izvoljen častnim občanom dné 13. junija l. 1887.¹⁾

3.) **Eduard Globočnik**, deželni okrožni zdravnik v Kranji — imenovan častnim občanom o 25letnici njega službovanja v Cerkljah meseca septembra 1887. leta.²⁾

4.) **Josip Merk**, c. kr. vladni svétnik v Ljubljani, rojen v Planini pri Postojini št. 105 dné 7. aprila leta 1837. Oče mu je bil Josip, c. kr. sodnik v Planini, mati Terezija, roj. Zorè. Služboval je c. kr. vladni praktikant, koncipist in komisar pri raznih c. kr. okrajnih glavarstvih v Kranjski; c. kr. okrajni glavar je posloval v Kočevji

¹⁾ Glej cerkljanske župnike str. 85.

²⁾ Glej cerkljanske zdravnike str. 128.

in blizu deset let v Kranji, od koder se je preselil meseca decembra leta 1889 c. kr. vladni svétnik in poročevalec v administracijskih in gospodarstvenih šolskih zadevah v Ljubljano.

Cerkljanskim častnim občanom so ga izvolili povodom 40letnice vladarstva Nj. Veličanstva leta 1888. Pripomogel je on največ, da se je dvorazredna ljudska šola v Cerkljah v trirazrednico razširila. C. kr. vladni svétnik Josip Merk je bil prav prijazen, marljiv in pravičen ter ljudstvu izredno naklonjen glavar.

5.) **Andrej baron Winkler**, c. kr. deželni predsednik v Kranjski — porodil se je slovenskim starišem v Trnovem blizu Gorice dné 9. novembra l. 1825. Zeló nadarjen in marljiv, dovršil je gimnazijske in modroslovne nauke z odličnim vspehom v Gorici, pravoslovne na Dunaji in v Gradcu. V državno službo je vstopil l. 1849, kjer je bil imenovan leta 1866 c. kr. okrajnim glavarem korminskim na Frijulskem in leta 1868 tolimskim. Tri leta pozneje je posloval ces. kralj. vladni svétnik pri namestništvu v Trstu, kjer je postal 1875. l. c. kr. dvorni svétnik; dné 5. junija l. 1876 imenovali so ga dvornega svétnika pri upravnem sodišču na Dunaji in napósled 18. marcija leta 1880 c. kr. deželnega predsednika vojvodine Kranjske.

Kjerkoli je p. i. baron Winkler posloval, povsod je ljudstvo njega globoko spoštovalo, ljubilo in mu vsestransko zaupalo. Rojen med priprostim slovenskim kmetom, poznal je in pozna njega težnje in potrebe, kakor malokdo njegovih sovrstnikov in ker je i on od nekdej ljudstvo ljubil, znal in zamogel mu je — temeljito izobražen in skušen — tudi pomôči.

To so uvideli že davno njega ožji goriški rojaki ter volili ga l. 1861 in pozneje često za deželnega po-

slanca svojega v deželni zbor goriški, leta 1873 in 1879 pa v državni zbor. Kot c. kr. okrajni glavar v Tolminu bil je ob enem načelnik okrajnemu cestnemu odboru.

Uprav zato je i Kranjska z velikim veseljem pozdravila njega imenovanje c. kr. deželnim predsednikom; zaupljivo je v njega zrla, trdno nadejaje se, da ž njim napočijo boljši časi. Nada se jej je izpolnila! Uprav v duhu Njega Veličanstva, podelil je — vsem pravičen — deželi pravi narodni mir in potem izrednih vspehov dosegel na gospodarskem, šolskem, upravnem in zdravstvenem polji — s trüdom neumornim, zakonitim ter voljo neupogljivo.

Na tem mu je Kranjska srčno hvaležna! Skoro vsa mesta, trgi in občine v njej — tudi nemške, imenovala so ga častnim občanom svojim, oziroma meščanom in tržanom, med njimi občina cerkljanska o slovesni njegovi desetletnici dne 18. märtcija leta 1890.

Tudi presvitli cesar je odlikoval vzornega namestnika svojega; podelil mu je okrog l. 1867 viteški križ Fran Josipovega reda in leta 1883 red želežne krone II. vrste ter ga povzdignil tedaj v baronski stan.

XVI.

Prilogi.

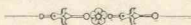
Nos Nicolaus Dei gratia Sanctae Sedis Aquilejensis Patriarcha Universis Christi Fidelibus praesentes litteras inspecturis ad perpetuam deducimus rei memoriam, quae porrecta nobis ex parte dilectarum in Christo Filiarum Priorissae, et Conventus Monasterii Sanctae Mariae in Michelstätten nostrae Aquilejensis Dioecesis, ac nobis et Aquilejensis Ecclesiae immediate subjecti petitio continebat, quae cum idem Monasterium, in quo degit Conventus honorabilis, et numerosa Religiosarum, ac Monialium multitudo, piaque, et caritativa Hospitalitatis continue observatur, bladi, ac Vini, et aliorum necessariorum pro sustentatione ipsius Monasterii defectus notabilis patitur, Plebem Sanctae Mariae in Circlaco nostrae Dioecesis praedictae, et ad nos et Ecclesiam nostram spectantem pro hujusmodi defectibus subtollendis, et oneribus supportandis eidem Monasterio annectere, incorporare, ac unire pietatis intuitu benignissime dignemur. Nos autem avertendis dignum ac pium fore, quod ad ipsum Monasterium per nostros Praedecessores fundatum, in quo viget regularis vita, et honestas, ac in divinis officiis assidue Creatori altissimo deservitur, ut ad laudem Creatoris ejusdem, de bono in melius prosperetur, Charitatis opera exhibentes largitatis nostrae Munificentiam ostendamus. Idcirco dictarum Priorissae et Conventus, ob Dei, ac Beatae Mariae Virginis gloriosae respectum devotis supplicationibus inclinati, praefatam plebem Sanctae Mariae in Circlaco dicto Monasterio in per-

petuam annectimus, incorporamus pariter et unimus, ita quod cedente vel decedente ipsius plebis Plebano et Rectore, qui nunc est, seu dicta plebe quovis alio jure vel modo vacante liceat praedictae Priorissae et Conventui, earumque Successoribus auctoritate propria, cujusque alterius licentia vel consensu minime requisitis, ejusdem Plebis de Circlaco possessionem apprehendere, et illam cum omnibus suis fructibus, redditibus, proventibus et juribus universis in usus, et sustentationem ipsarum Priorissae, ac Conventus convertere, ac perpetuo retinere. Ita tamen, quod in dicta plebe per Priorissam, et Conventum praefati Monasterii idoneus instituat Vicarius in Sacerdotio constitutus, per quem cura geratur animarum, et eidem plebi deserviat laudabiliter in divinis. Qui quidem Vicarius ad Synodum nostram, et et successorum nostrorum vocatus accedere teneatur, nisi fuerit legitima praepeditio detentus, ac constitutiones synodales editas, et in posterum edendas inviolabiliter observare, Nunciosque sedis Apostolicae, atque nostros, et Ecclesiae Aquilejensis benigne recipere et tractare. Papales Decimas, procuraciones Legatorum ejusdem sedis, et nostras, ac jura alia Episcopalia persolvere, reservata eidem Vicario per dictas Priorissam et Conventum instituendo de proventibus dictae plebis congrua portione, de qua possit comode sustentari, et praedicta, atque alia incumbencia onera supportare. Quia denique praedictae Priorissae et Conventus pro salute, et remedio animarum praedecessorum nostrorum, nostrae, et successorum etiam nostrorum, bonoque et felici statu nostro, et Aquilejensis Ecclesiae, ac Dominorum Successorum unam Missam diebus singulis perpetuo in praefato Monasterio celebrare facere teneantur. Ita quod quando-cunque ab hujusmodi Missae celebratione in dicto Mona-

sterio cessari contingat, statim ipso facto praemissis annexione, incorporatione, et unione nequaquam obstantibus memorata plebs ad statum pristinum revocatur. Caeterum volumus, quod in honoris, et Domini signum praefatae Priorissae et Conventus nobis, et nostris successoribus, et Ecclesiae Aquilejensis annuatim in Festo Sancti Helari pro ejus capellae luminariis in eadem Aquilejensi Ecclesia sitae sex libras cerae dare, et solvere teneantur. In quorum omnium testimonium praesentes fieri jussimus nostri sigilli appensione munitas. Datum Aquilegiae in nostro Patriarchali Palatio die quarta Mensis Januarii. Anno Dominicae nativitatis millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio. Indictione sexta.

Nos Ambrosius de la Ture Vice Decanus, Conradus, et Beltramolus de la Ture, Julius de Aquilegia, Matthaeus de Padua, Joannes de Carate, Jacobus de Parma, et Philippinus de Fara, Canonici Ecclesiae Aquilegensis ad Capitulum, et tanquam Capitulum ejusdem Ecclesiae ad infrascripta specialiter pactenda more solito congregati Supra scriptae unioni praedictae plebis Sanctae Mariae in Circhlaco annexae praemisso Monasterio Sanctae Mariae in Michlstätten per praefatum Dominum nostrum Dominum Patriarcham ac omnibus et singulis in supra scriptis ejusdem Domini nostri Litteris unionis hujusmodi contentis, si, et in quantum de jure possumus, et debemus, nostrum praebemus assensum pariter et consensum. In cujus rei testimonium praesentes fecimus nostri Capituli Sigilli appensione muniri. Datum in praedicta Ecclesia Aquilejensi die sexto mensis Januarii. Nativitatis Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio. Indictione sexta.¹⁾

1) Po novejši pap. kopiji, shranjeni v farnem arh. cerklj.

Daniel de Rubeis dei et apostolicae sedis gratia episcopus caprulanus, ac in patriarchatu et diocesi aquilegiensi pro Rmo. In Christo patre et Dno. Dno. Marino Grimano miseratione divina sanctae Romanae Ecclesiae presbitero Cardinale tituli sancti Marcelli et patriarcha aquilegiensi dignissimo suffraganeus generalis. Vniuersis et singulis praesentes Inspecturis fidem facimus et attestamur, quod nos hodie spiritus sancti gratia nobis assistente ac juxta ritum, modum et formam sacrosanctae Romanae Ecclesiae hactenus in similibus observatam consecrauimus **Chorum et Altare** marus filialis ecclesiae de Circhla prope monasterium de nihilstetin, In honorem sancti Spiritus et sanctorum bartholomei apostoli et Dominici, In quo quidem altare reposuimus reliquias sanctorum Martirum Donati, Affrae et sodalium, ac odorici episcopi et Confessoris. Cupientes igitur ut ipsa ecclesia in suis structuris et edificiis debite reparetur, conservetur et manuteneatur, nec non libris, Calicibus et Luminaribus et aliis ornamentis ecclesiasticis pro diuino Cultu magis decenter muniatur et a Christifidelibus iugiter veneretur, Congruis quoque frequentetur honoribus, et ut christifideles ipsi eo libentius cum affectu devotionis confluant ad eandem, et ad reparationem monitionem et manutentionem hujusmodi manus promptius porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem domo celestis gratiae vberius conspexerint se reflectos omnibus et singulis vtriusque sexus christifidelibus vere tamen poenitentibus et Confessis, qui ecclesiam praefatam In natiuitatis, circumcisionis, epiphaniae, resurrectionis, ascensionis et pentecostes Domini nostri Jesu christi ac natiuitatis beatissimae virginis Mariae, ac omnium eiusdem festiuitatum, apostolorum omnium, sancti domini ac dedicationis dictorum Chori et altaris festiuitatum diebus a primis uesperis usque ad secundas uesperas

inclusive devote uisitauerint annuatim et ad praemissa manus quo uis modo porrexerint adiutrices pro singulis diebus festiuitatum earundem quibus id fecerint de omnipotentis dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, quadraginta dies de iniunctis eis penitentiis misericorditer in Domino relaxamus, praesentibus perpetuis futuris temporibus ualituris. In quorum fidem praesentes fieri et praelibati Rmi. Dni. Cardinalis et patriarchae rotundi sigilli appensione iussimus Communiri. Datum et actum In ipsa ecclesia sancti spiritus Anno a natiuitate Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto Indictione octaua, die uero octaua mensis Junii.

Hanc autem Consecrationem transferimus singulis annis In qualibet feria tertia post festum pentecostes.

*Leonardus agricola Cancellarius m. p.*¹⁾

¹⁾ Izv. pergamentna listina z ohranjenim patrijarhovim pečatom v farnem arhivu cerkljanskem.

KAZALO.

	Stran
Uvod	III
I. Prirodoznanski opis cerkljanske fare	1
II. Statistični opis cerkljanske fare	10
III. Verjetne misli o začetku fare	24
IV. Fara pod oglejskim patrijarhatom od začetka do l. 1751	28
V. Fara pod goriško nadškofijo od l. 1751—1787	38
VI. Fara pod ljubljansko škofijo od l. 1787—1890	41
VII. Cerkve v fari	45
VIII. Zidana znamenja v fari	75
IX. Duhovni pastirji v fari	77
X. Župni dvorec in kapelanija	120
XI. Nekdanji dohodki župnikovi — gospóskina in sodna oblast	121
XII. Šoli v fari	123
XIII. Cerkljanski zdravniki	128
XIV. Odlični Cerkljáni	130
XV. Cerkljanski častni občani	149
XVI. Prilogi	154

Popravki.

- Stran 5, vrsta 12, čitaj dosledno: *sè selom*, mesto *s selom*; vrsta 24: *sè slamo*; vrsta 26: *že*, mesto *vže*; isto stran 15 v 2. opombi.
- » 13, » 7, čitaj dosledno: *januvarija*, mesto januarja.
- » 17, » 8, čitaj dosledno: v *Cerngrobu*, mesto Cerengrobu.
- » 20, » 19, čitaj dosledno: *pomladi*, mesto spomladi ter v zadnji vrsti: *Do 15 posestnikov — v boljših letinah — pridela . . .*
- » 23, » 3, čitaj dosledno: *na Krvavcu*, mesto na Krvavci.
- » 35, » 29, čitaj dosledno: *na pokopališču*, mesto na pokopališči.
- » 46, » 3, čitaj dosledno: *Prigodi se, da najdejo . . in ne: Prigodi se enkrat, da . . .*; vrsta 12: *v središču*, mesto v središči; vrsta 22 in 23: *Leta 1271 dne 27. oktobra čitamo vprvič . . . in potem zopet l. 1288 ter 24. decembra 1299*, in ne: *Leta 1288 čitamo vprvič . . in potem zopet 24. dec. 1299*; v zadnji vrsti: *1271*, mesto 1288.
- » 74, » 8, čitaj dosledno: *sè sveto*, mesto *s sveto*.
- » 85, » 18, čitaj dosl.: *Porojenega posvetili so v mašnika*, in ne: *Porojenega, posvetili so ga v mašnika*.
- » 92, » 10, čitaj dosledno: *v Prečino*, mesto v Prečno ter stran 115, vrsta 24: *1889* in ne: 1888.
- » 138, » 2, čitaj dosledno: *Ivan Kriz. Pogačar*, mesto *Janez Kriz. Pogačar*.

Pisatelj.